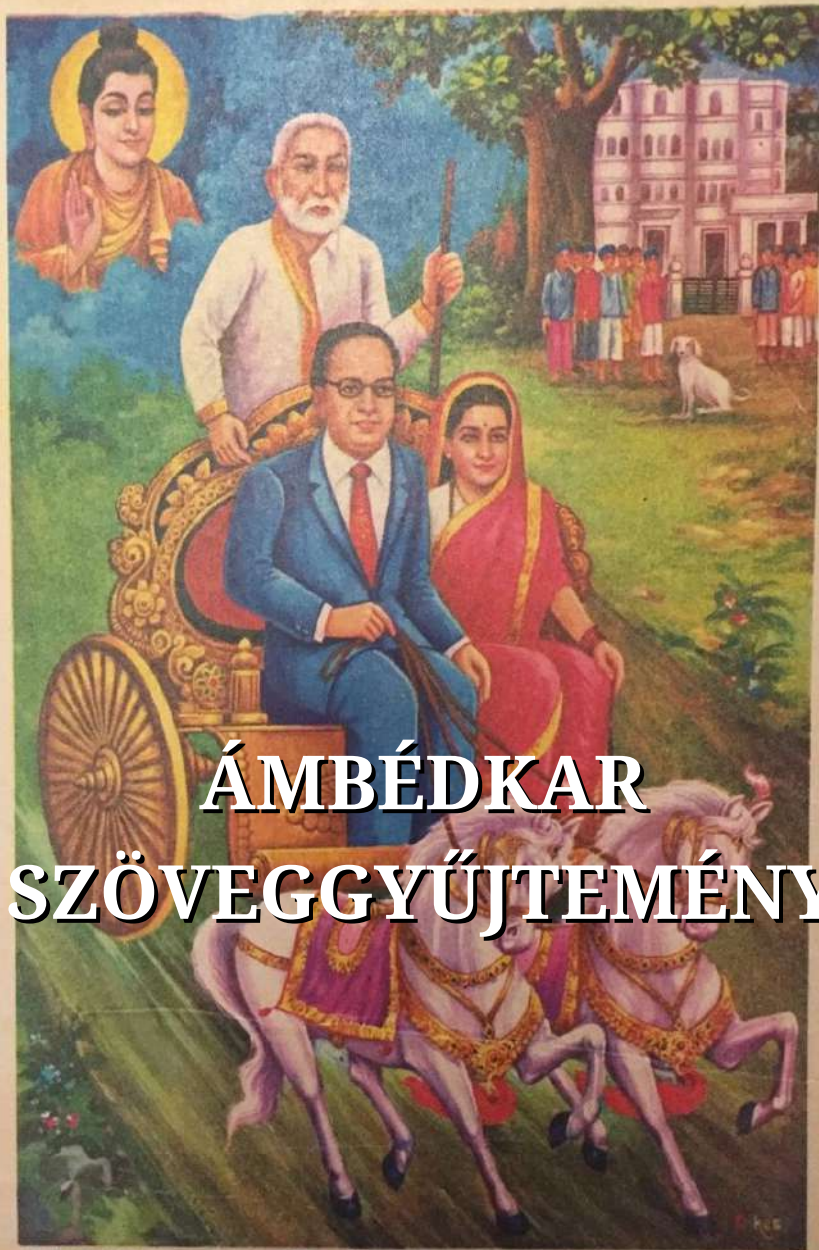

ÁMBÉDKAR SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

S. S. BRJABASI & SONS
32/1, FATEHPURI DELHI-4

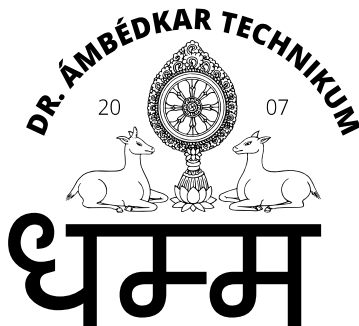
105 — AMBEDKAR YATRA

S. S. BRJABASI & SONS
54, MIRZA STREET BOMBAY-3

ÁMBÉDKAR SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium
fejlesztése a miskolci Dr. Ámbédkar Technikum
számára roma fiatalok közép és felsőfokú
továbbtanulása érdekében

TARTALOMJEGYZÉK

ÓKORI TÖRTÉNETEK	10
A Nyolcrétű Nemes Ösvény	12
Upáli, a borbély	19
Szunít, az utcaseprő	21
Szópák és Szuppij, a temetőőrök	23
Szumangal és más alacsony kasztbéliek	25
Szuprabuddha, a leprás - A Négy Nemes Igazság	26
Nők	29
Prakrati, az érinthetetlen lány	34
Ahogy mások	39
Belátás /Pradzsnyá	42
Együttérzés /Karuná	46
Lánygyerek	49
Pesszimista-e?	50
 MODERN KORI SZÖVEGEK	 52
Púnéi Egyezmény	54
A kasztrendszer felszámolása – 1936	56
A kasztrendszer 14 káros jellemzője	60
Szabadság-Egyenlőség-Testvériség	86
Csáturvarnja – a négykasztú társadalom	90
A nem hindúk kasztjai	103
A szentíratok elutasítása	109
India Alkotmánya	114
Filozófiájának summázata	120
 Bibliográfia	 123

ELŐSZÓ

2012 esős évszaka Indiában izgalmas közönségsvavazással telt. Három fordulóban 20 millió ember szavazott arra a kérdésre, hogy Gándhí után „Ki a legnagyobb indiai?” Egy olyan személy nyerte el a címet, akinek a tiszteletére talán a világ legtöbb köztéri szobrát emelték. Nem állam és nem párt állított emlékműveket neki, hanem szegény emberek, közadakozásból. A képe ott függ hivatalokban és riksákon, lakóházak kapui fölött, templomi és házi oltárokon. A külvilág Európában, Amerikában mégsem tud róla. Ki ő?

Ki ez a nyakkendős komoly férfiú, százmilliók példaképe? Olyan alkotmányt írt, amely kiállta az idő próbáját a világ legnépesebb demokráciájában. Tartósan garantálni tudta a fékek és ellensúlyok rendszerét. Olyan alaptörvényt alkotott, amelyre az emberek büszkék. Egyszerre adott törvényt és hitet. Ő Dr. Ámbédkar.

Kötetünk Miskolcon, a Dr. Ámbédkar Technikumban készült 2021. őszén. Célja, hogy az érettségire készülő fiatalok megalapozott tudásra tegyenek szert a modern indiai demokrácia megszentelt szövegeiben. Az indiaiak az itt olvasható gondolatmenetek jegyében megszabadultak a kasztrendszer béklyóiból. Indiában egyre többen szereznek érettségit és diplomát azok közül, akik faluszéli viskóba születtek, akiket lenézés és előítélet sújt a származásuk miatt. Kik ők? Dr. Ámbédkar egy közülük.

Itthon is sok fiatallal találkozunk, akik meg akarnak szabadulni a hátrányos megkülönböztetéstől Alsózsalcán, Alsóvadászon, Alsószentmártonban, Arlón, Csernelyen, Csökölyben, Encs-Fügdön, Farkaslyukon, Gilvánfán, Gyöngyöspatán, Hidason,

Hernádszentandráson, a nyíregyházi Huszártelenen, Ináncson, Körömben, Lyukóvölgyben, Perén, Pettenden, Rakacán, Rimaszécsen, Rimaszombatban, Olaszliszkán, Ongán, Ózdon, Sajókazán, Szalántán, Szendrőládon, Szepsiben, Temesváron, Tiszalúcon, Újharangodon. Ők a diákjaink.

A hazai cigány oktatási mozgalom intézményeiben tanultak, tanulnak, tanulni fognak. Valaha a pécsi Amrita OBK Egyesületben készültek érettségire vagy a mánfai Collegium Martineumban laktak vagy az alsószentmártoni Kis Tigris Gimnáziumba jártak, vagy pécsi Gandhi Gimnáziumban vagy a miskolci Dr. Ámbédkar Technikumban tanulnak ma is. Az intézmények nevei többnyire keleti csengésűek. India nem feledkezik meg rólunk, és mi sem feledkezünk meg Indiáról.

„Felelős vagyok a saját sorsomért, és azért én tudok a legtöbbet tenni.” – a Karma törvényének tanulságát levonva ezt üzeni a diákoknak a Dr. Ámbédkar Iskolát fenntartó Dzsaj Bhím Buddhista Közösség vezetője, az iskola alapítója, Orsós János.

„Dzsaj Bhím” egy vidám köszöntés, tízmillió indiai így köszön egymásnak. Ők a dalitok. Büszke közösség, amelynek a múltban nagyon nehéz sors jutott. Szüleik, nagyszüleik mind halmozottan hátrányos helyzetű emberek voltak, s még ma is sokuknak naponta szembe kell nézni a kiszolgáltatottsággal.

Őseik több mint egy évezreden át a társadalom számkivetettjeiként éltek: mindenki irtózott attól, hogy megérintse őket. Mások a közelségüket is elkerülték, mert még az árnyékukat is szennyezőnek gondolták. Ha jártak iskolába, külön ültették őket, ha kaptak munkát, mindig a legpiszkosabb, legrosszabbul fizető munka volt az övék.

A köszönésükkel - Dzsaj Bhím - arra emlékeztetik egymást, hogy ötvenhat októberében sikerrel megválták a maguk forradalmát az emberi jogaikért. Szent ügy az övék, megdobbantja a mi szívünket is, mivel mi is találkozunk lenézéssel, elkülönítéssel. Mi is szeretnénk már elfelejteni a múltban és jelenben tapasztalt hátrányos megkülönböztetést.

A dalitok története olyan, mint egy mese.

Született egyszer, százharminc évvel ezelőtt egy népes családban egy érinthetetlen fiú, a neve Bhím. A 14 testvér közül ő volt a legkisebb, de kitűnt közülük, vágott az esze, mint a beretva. Felfigyelt rá egy dúsgazdag maharádzsa, látta, hogy milyen szegény, s ösztöndíjat adott neki, hogy tanuljon. Bhím tudta, hogy az otthoni iskolákban csak előítélet és elkülönítés várna rá, ezért elindult világgá. Eljutott Londonba, New Yorkba, és minden tudományos fokozatot megszerzett. Már Dr. Ámbédkarnak hívták, amikor hazament, hogy ügyvédként szolgálja az övéit.

Ámde otthon még mindig érinthetetlennek számított a hindú vallás szent könyvei szerint. Ha kapott munkát, munkatársai nem fogadták el, hogy vele dolgozzanak. Ha albérletre volt szüksége, senki nem akadt, aki kiadta volna neki a lakását. Nem voltak hajlandók együtt enni vele, még a vizespoharától is viszolyogtak. Ezért 1927 karácsonyán összehívta a barátait, és mindenki szeme láttára elégette¹ a *Manu törvénykönyve*² című hindú szentíratot, amelyben írva vagyon, hogy a hindúk nézzék le az érinthetetleneket. Polgárjogi harcos lett belőle és egyre nagyobb

¹ मनुस्मृति दहन दिवस A Manu törvénykönyve elégetésének napja ma a dalitok ünnepnapja.

² Manu törvénykönyve: ford. Borbély Judit Bernadett, L'Harmattan Kiadó 2019.

tekintélye volt szerte az országban. Amikor India 1947-ben elnyerte függetlenségét, ő lett az igazságügyminiszter. Rábízták, hogy írja meg az ország alkotmányát. Beleírta abba, hogy a diszkrimináció tilos.

A dalitok öreg korában megbecsülésük jeléül Dr. Bábászáhébnek (apámuramnak) szólították. Ő azonban szomorúan látta, hogy bár mindenki tiszteli őt is, a törvényeit is, a hátrányos megkülönböztetés bizony továbbra is fönnyaradt. Ekkor elhatározta, hogy szellemi kiutat mutat az embereknek.

Mivel az ítéleteinket a hitünk határozza meg, már 1935 októberében vallási fogadalmat tett: „hindúnak születtem, de nem fogok hindúként meghalni”. Elhagyta a vallást, amely annyi szenvedést és megaláztatást hozott az érinthetetleneknek.

Sokat tanulmányozta a világ összes hitét. Olyan hitet keresett, amely egybehangzik a józan ésszel, a modern tudománnyal, és amely szabadságot, egyenlőséget, testvériséget hirdet az emberek között. Úgy döntött: a 2500 évvel azelőtt élt indiai királyfi útját követi: Buddha követője lesz. A dalitok sorsán ezzel fordított a legnagyobbat, hiszen Buddhát világsszerte tisztelik, s e híres fiára egész India méltán büszke. Dr. Ámbédkar megmutatta tehát, hogy mindannyian választhatjuk a megbecsültség útját: az ember változtathat a sorsán. A nagy szertartásra százezrek követték Ámbédkart Nágpur városába 1956 októberében. Ez lett a buddhizmus újjászületése Indiában. „Apámuram” hat hét múlva meghalt.

Azok a fiatalok, akik 1956 októberében övele együtt új világlátást fogadtak, ma nagymamák és nagypapák. Unokáik ma már annyian vannak, mint Magyarország egész lakossága. Követik Ámbédkar

példáját: a legnagyobb nehézségeket is vállalják, hogy tanulhassanak, és élhessenek emberi jogaikkal.

A dalitok története arra tanít minket, hogy a társadalom elnyomott csoportjainak emancipációja csakis akkor lehetséges, ha a kisebbségi csoportok lakosságarányos reprezentációja révén a szegregációt és a diszkriminációt felszámoljuk mind az oktatásban, mind a vallási életben, mind a döntéshozásban, mind a munka világában, és az *empowerment* (felvértezés) a mindennapi gyakorlatunk része lesz, s így bárki megszerezheti a *leadership* (vezetői szerepek) képességét.

Nagyon aktuális üzenet ez a borsodi és kelet-szlovákiai romák számára az őshazából.

India a világ legnépesebb demokráciája, és egyben a világ egyik legvallásosabb társadalma. Európában a vallás és az emberi jogok a nagy francia forradalom óta nehezen egyeznek. Indiában azonban magától értetődő, hogy az emancipáció, a „mókša”, मोक्ष (szabadulás) ugyanazt jelenti az ókori vallásban, mint a mai társadalmi életben. Sőt, Indiában az emberi jogok vallási értelmezést kaptak. Az indiai demokrácia kezdettől fogva erősen lelki indíttatású: ez már Gándhí élettörténetében is megragadja a nyugati érdeklődőket. A működő indiai jogállam spirituális indíttatásának kulcsszereplője viszont már Gándhí fiatalabb kortársa, vitapartnere. Az a személy, aki India alkotmányát megszövegezte, a nemzetgyűlésben beterjesztette, és akinek tudományos, politikai és vallási műveit azóta is egyre többen idézik: Dr. Ámbédkar. A kasztrendszer elnyomásából felszabadult indiai tömegek vallási értelemben is szentnek tekintik Dr.

Ámbédkart. Arcképeivel templomok oltárain, hivatalok falán, és otthonokban találkozunk.

Az emberi jogok vallási értelmezése és a vallási hagyományok emberi jogi értelmezése élő és ható erőt kölcsönöz mind a vallási erényeknek, mind az emberi jogoknak. Valódi csoda, hogy az indiaiak nagyrészt el tudták kerülni a XX. század történelmi borzalmait. Alkotmánya segítségével India a harmadik világ egyetlen olyan társadalma, amely a függetlenség elnyerésétől mindmáig tartó demokráciát tudott teremteni.

Dr. Ámbédkar, miközben óriási jogi tudásának legjavát adta India alkotmányának megírásába, az egyszerű embereknek a nép nyelvén, vallási történetek formájában is megüzente ugyanazt a demokratikus gondolatot a **szabadságról**, az **egyenlőségről** és a **testvériségről**.

Derdák Tibor

Miskolc, 2021. december 24.

ÓKORI TÖRTÉNETEK

Bevezető

Álljon itt néhány rövid történet Dr Ámbédkar „*The Buddha and his Dhamma*”³, *A Felébredett és Tana* c. könyvéből.

A magyar szövegünkben az indiai nevek, fogalmak átírása, kiejtése lehetőség szerint a mai kiejtést, tehát a könyv hindí változatát⁴ követi, mivel olvasóinkat a mai, élő, indiai buddhizmus lüktetésébe kívánjuk bekapcsolni. A hazánkban szokásos gyakorlat viszont a páli, a szanszkrit vagy az angol alakokat részesíti előnyben, mivel a szakirodalom az ókori buddhizmust és annak európai megjelenését igyekszik bemutatni. A mi érdeklődésünk középpontjában azonban a modern India áll. A filológiai tájékozódás érdekében ezért minden fejezetünk élén megadjuk a hindí forrásban olvasható címet is, mert az gyakran eltér az általunk használt címtől. A lefordított szövegeket néhány esetben, a magyar olvasó dolgát megkönnyítendő, értelemszerűen kiegészítettük néhány értelmező kifejezéssel, amelyeket [szögletes zárójellel] vagy aláhúzott dőlt betűvel jelzünk. A könyv címe hindíül: भगवान बुद्ध और उनका धर्म⁵.

³ A fordítás alapjául szolgáló kiadás: THE BUDDHA AND HIS DHAMMA, Kashinath Mesram, Buddha Bhumi Prakashan, Kamptee road, Nagpur 6th October 2011.

⁴ Az általunk használt hindí fordítás: भगवान बुद्ध और उनका धर्म : अनुवादक डॉ. भदन्त आनन्द कौसल्यायन 1997 बुद्धभूमी प्रकाशन नागपुर The Corporate Body of The Buddha Educational Foundation Taipei Taiwan.

⁵ A hindí címet így fordíthatjuk: A Magasztos Buddha és az ő Dharmája. A magyar kiadásban viszont így használjuk: A Felébredett és Tana.

Dr. Ámbédkar e művében a XX. század derekán összefoglalta mindazt, amit a demokratikus fordulatot vett Indiában a hindú tömegeknek tudniuk érdemes India nagy szülöttéről, a buddhista világvallás megalapítójáról. Egyebek között ebben a kötetben csokorba szedte a buddhista szentiratok azon történeteit, amelyek megmutatják: a Magasztos Buddha már 2500 évvel ezelőtt vallási alapon elvetette a kasztok rendszerét, a patriarchális elnyomást, és az egyenlőség híve volt például a nők és az alsó kasztok tagjai tekintetében. Dr. Ámbédkarnál ennek megfelelően külön hangsúlyt kap a lények iránti részvét, a „karuná” buddhista tanítása. A szöveggyűjteményünkbe fölvetett első tanítás a Buddha legelső beszédének részlete a mai ember útkeresésének fényében. Mindenkihez szól, akiben megvan a belső igény egy jobb életre. Diáknak, tanárnak, szülőnek felszabadító⁶ olvasmány!

⁶ A Buddha tanításának Dr. Ámbédkar számára igen fontos tétele, hogy a vallásalapító nem adja nekünk a felszabadítást, hanem csakis az utat mutatja, amit minden követőnek egyénileg kell bejárnia. A Felébredett és Tana III. könyv I. rész 2. उन्होंने कहा कि वे मार्ग-दाता हैं, मोक्ष-दाता नहीं (unhonné kahá ki vé márg-dátá hain, moks-dátá nahín).

A Becsület Ösvénye

A Felébredett és Tana II. könyv II. rész 4.

धर्मचक्र प्रवर्तन अष्टांगिक मार्ग या सम्यक्मार्ग⁷

1. Most pedig ismertette a vándor szerzetesekkel a Nyolcrétű Nemes Ösvényt, egyenként mind a nyolc elemet:

<i>Szammá Ditthi</i>	<i>helyes nézet⁸</i>	<i>Tisztánlátás⁹</i>
<i>Szammá Szankappó</i>	<i>helyes szándék</i>	<i>Helyes döntés</i>
<i>Szammá Vácsá</i>	<i>helyes beszéd</i>	<i>Megfelelő megszólalás</i>
<i>Szammá Kammantó</i>	<i>helyes cselekvés</i>	<i>Jó magaviselet</i>
<i>Szammá Ádzsívó</i>	<i>helyes megélhetés</i>	<i>Tisztességes a megélhetés</i>
<i>Szammá Vájámó</i>	<i>helyes erőfeszítés</i>	<i>Erős edzés</i>
<i>Szammá Szati</i>	<i>helyes tudatosság</i>	<i>Fegyelmezett figyelem</i>
<i>Szammá Szamádhi</i>	<i>helyes elmélyedés</i>	<i>Mélységes mély elmélyedés</i>

2. Ismertetését a sorban is, rangban is legelső elemmel kezdte, ami a **Tisztánlátás (Szammá Ditthi – helyes nézet)**.

⁷ A Tan Kerekének megforgatása. A Nemes Nyolcrétű Ösvény, avagy a Helyes Út. (hindí).

⁸ A középső oszlop Ruzsa Ferenc fordítása (Ruzsa Ferenc. „Buddha gyermekei.” In Máté-Tóth András – Mezei Balázs (szerk.): Vallástudományi kézikönyv. Magyar Vallástudományi Társaság (előkészületben)).

⁹ A jobb oldali oszlop a Telihold buddhista imakönyv liturgikus fordítása (Dzsaj Bhím Közösség, Sajókaza, 2010.) A liturgikus változat megalkotásában az a szándék vezette az Ámbédkar-követő cigány buddhista közösséget, hogy a magyar köznyelv számára otthonos, megjegyezhető kifejezéseket adjunk a tinédzserek kezébe. A nyolc kifejezés között ezért van négy alliteráló szókapcsolat, figura etymologica, és néhány olyan jelzős szerkezet, amelyek a mindennapos magyar nyelvhasználatban a buddhizmustól függetlenül jelentésteliek, mint a "tisztességes megélhetés" vagy a "jó magaviselet". A magyar liturgia dallama itt az Illés Együttes „Néha furcsa hangulatban” c. száma.

3. „Hogy megértsétek a helyes nézet jelentőségét” – mondta a Buddha a vándor szerzeteseknek -
4. „Ő vándor szerzetesek, látnotok kell, hogy a világ egy tömlőc, s az ember a rab a tömlőcben.
5. A tömlőc sötétséggel van tele. Olyan homály van, hogy a fogoly alig lát valamit jól. A rab azt sem látja, hogy ő maga valójában rab.
6. Az ember nemcsak vakoskodik a sötétségben töltött túl hosszú idő miatt, de már kételkedik is abban, hogy valójában létezik-e az úgynevezett világosság.
7. A tudat az egyetlen eszköz, amin keresztül a fény eljuthat az emberhez.
8. Ám a tömlőclakók tudata nem valami megfelelő eszköz a célra.
9. Csak kevéske fényt enged át, csak annyit, hogy a látók lássák, hogy sötét van.
10. Amennyire tökéletlen az eszköz, olyan lesz a megértés is.
11. De tudjátok, vándor szerzetesek! A fogoly helyzete nem is olyan reménytelen, mint amilyennek látszik.
12. Az emberben ugyanis van [belső igény], hívjuk akaratnak. Ha a megfelelő ösztönzés felkél, az akarat fölébreszthető, és beindítható.
13. Ha csak annyi fény bejön, hogy látni lehet, milyen irányba vezessük az akarat mozgását, akkor az ember már irányíthatja akaratát arra, hogy az elvezesse őt a szabadságra.

14. Így, habár az embert kötelékek kötik, mégis eljuthat a szabadságba: bármelyik pillanatban megteheti az első lépést, amely végül kivezeti őt a szabadságra.
15. Ez azért van, mert lehetséges edzeni a tudatot bármilyen irányba, amit csak valaki választ. A tudat tesz minket fogollyá az élet házában, a tudat tart ott minket.
16. Ámde, **amit pusztán a tudat hozott létre, azt csakis a tudat képes feloldani**¹⁰. Ha szolgaságba hajtotta az embert, helyesen irányítva ki is hozhatja a szabadságra.
17. Ezt teheti meg a *Szammá Ditthi*, a Tisztánlátás.”
18. „Meddig tud eljutni a Tisztánlátás?” - kérdezték a vándor szerzetesek. „A Tisztánlátás végső eredménye” - felelt a Felébredett - „az Aviddzsá (Nemtudás) fölszámolása. A *Szammá Ditthi* ellentéte a *Miccshá Ditthi*.
19. Az *Aviddzsá* (nemtudás) páliul azt jelenti, hogy képtelenek vagyunk megérteni a nemes igazságokat: a szenvedés létezésének nemes igazságát, és a szenvedés megszüntetésének nemes igazságát.
20. A Tisztánlátás megkívánja, hogy föladjuk a szertartások és ceremóniák eredményességébe vetett hitet, és hogy ne higgyünk a hindú sásztrák (शास्त्र szentiratok) szentségében.
21. A Tisztánlátás megkívánja, hogy elhagyjuk a babonákat és a természetfeletti hiedelmeket.

¹⁰ Hindíül: लेकिन मन ने ही जिसे बनाया है, मन ही उसे नष्ट भी कर सकता है **Lékin man né hí dzsiszé banájá hai, man hí uszé nast bhí kar szaktá hai**. A mondat szállóigévé lett a mai Indiában.

22. A Tisztánlátás megkívánja, hogy elhagyjuk azokat a tanokat, amelyek pusztá spekuláción alapulnak, nem pedig tényeken és tapasztalatokon.
23. A Tisztánlátás megkívánja a tudat és a gondolat szabadságát.
24. Minden embernek vannak céljai, vágyai és törekvései. A **Helyes Döntés (Szammá Szankappó – helyes szándék)** arra tanít minket, hogy ezek a célok, vágyak, törekvések legyenek mértékletesek, jóindulatúak és szelídek,¹¹ ne pedig alantasak és érdemtelenek.
25. A **Megfelelő Megszólalás (Szammá Vácsá – helyes beszéd)** azt tanítja, hogy (1) csak az igazat mondjuk; (2) hamisan ne beszéljünk; (3) nem mondhatunk gonoszakat másokról; (4) tartózkodnunk kell a rágalomtól; (5) felebarátainkkal nem beszélhetünk indulatosan és bántóan; (6) kedvesen és udvariasan beszéljünk mindenkivel; (7) ne merüljünk el tartalmatlan, bolondos fecsegésbe, hanem értelmesen és célratörően beszéljünk.
26. A Megfelelő Megszólalás betartása, ahogy magyaráztam, nem eredhet félelemből vagy megfelelni akarásból. Még véletlenül se kövessünk felsőbb utasításokat a beszédünkben, és ne engedjük elhallgattatni magunkat a Megfelelő Megszólalás szent nevében.¹²

¹¹ A helyes döntés meghatározásának három aláhúzott szava Ámbédkarnál nem, csak az e tanítást kifejtő ókori Szacsa Vibhanga Szuttában szerepel. /A fordító betoldása/

¹² Ámbédkar más helyeken világosan kifejti, hogy a papok uralma, amely az Istenbe és a lélekbe vetett hiten alapszik, korlátozza az emberek gondolkodását. /A fordító jegyzete/

27. A Megfelelő Megszólalás normája nem arra való, hogy egy magasabb beosztású ember szája íze szerint beszéljünk, vagy vélt előnyök megszerzése érdekében válogassuk a szavainkat.
28. A **Jó Magaviselet (Szammá Kammantó)** a *helyes cselekvést* tanítja. Azt tanítja, hogy minden cselekvésünk mások érzéseinek és jogainak tiszteletben tartásán kell, hogy alapuljon.
29. Mi a helyes cselekvés normája? A Szammá Kammantó olyan magatartás, ami a létezés alapvető törvényeivel harmóniában van: tartózkodunk az élőlények bántalmazásától, tartózkodunk attól, hogy elvegyük, amit nem kaptunk, tartózkodunk a parázna kicsapongástól¹³.
30. Ha az ember cselekedetei harmóniában vannak e törvényekkel, akkor a Szammá Kammantóval is összhangban vannak.
31. Mindenkinek kell, hogy legyen megélhetése. Ám sokféle módon lehet megélni: jó és rossz megélhetés is van. A rosszak azok, amelyek sérelmet vagy igazságtalanságot okoznak másoknak. A jó megélhetés az, amikor az egyén mások sérelme és igazságtalanság nélkül keresi a kenyerét. Ez a **Tisztességes Megélhetés (Szammá Ádzsívó - helyes megélhetés)**.
32. Az **Erős Edzés (Szammá Vájámó - helyes erőfeszítés)** mindenekelőtt a nemtudás felszámolására irányul; elérni azt az ajtót, amely kivezet ebből a fájdalmas börtönből, és szélesre tárni azt az ajtót.

¹³ Az aláhúzott rész Ámbédkarnál nem, csak a kanonikus Szaccsa Vibhanga Szuttában szerepel. Indiában erre elég utalni, a magyar olvasónak viszont szüksége van a szövegszerű szentirati idézetre. /A fordító betoldása/

33. A Helyes Erőfeszítésnek négy célja van:
34. Első, hogy megakadályozzuk azon [negatív] tudatállapotok létrejöttét, amelyek a Nyolcrétű Nemes Ösvénnyel szemben állnának.
35. Második, hogy elnyomjuk azokat a tudatállapotokat, amelyek már kialakulhattak.
36. Harmadik, hogy olyan tudatállapotok jöjjenek létre, melyek segítik az embert a Nemes Nyolcrétű Ösvény követelményeit betartani.
37. Negyedik, hogy elősegítse az olyan üdvös tudatállapotok további növekedését és gyarapodását, amelyek már kialakulhattak.
38. **A Fegyelmezett Figyelem (Szammá Szati - helyes tudatosság)** tudatosságra és gondolkodásra hív föl. Ez azt jelenti, hogy a tudat folyamatosan (teljesen) éber. A tudat örködik a gonosz szenvedélyekkel szemben, ez a Fegyelmezett Figyelem.
39. Vándor Szerzetesek, öt bilincs, vagy akadály jön szembe az úton avval, aki el akarja érni a Tisztánlátást, Helyes Döntést, Megfelelő Megszólalást, Jó Magaviseletet, Tisztességes Megélhetést, Erős Edzést és Fegyelmezett Figyelmet.
40. Ez az öt akadály: az érzéki vágy, a rosszakarát, a lustaság, aggodalmaskodás, kételkedés. Fontos legyőzni ezeket az akadályokat, mert ezek igazi bilincsek. Az eszköz velük szemben az elmélyedés (Szamádhi). De tudjátok meg, vándor szerzetesek, a **Mélységes Mély Elmélyedés (Szammá**

Szamádhi – helyes elmélyedés) nem azonos a szamádhival. Ez más.

41. A szamádhí pusztán összpontosítást jelent. Semmi kétség, magától kialakuló meditációs állapotokhoz vezet, s így fölfüggeszthetjük az öt akadályt.
42. Ám ezek a meditációs állapotok időlegesek. Ebből következően az akadályok felfüggesztése is időleges. Az volna szükséges, hogy állandó jelleggel forduljunk a tudathoz. Ilyen állandó fordulat elérése csak a Mélységes Mély Elmélyedéssel (Szammá Szamádhí) lehetséges.
43. A puszta szamádhí negatív állapot, amennyiben az akadályok időleges felfüggesztéséhez vezet. Ebben nincs tudati fejlesztés. A Mélységes Mély Elmélyedés (Szammá Szamádhí) pozitív. Azt gyakorolja, hogy a tudat összpontosítson, és valami üdvös cselekedetre (Kuszala Kamma) gondoljon az összpontosítás ideje alatt, s így rendezze az akadályok miatt a káros cselekedetek (Akuszala Kamma) felé elkalandozó tudatot.
44. A Mélységes Mély Elmélyedés hozzászoktatja a tudatot, hogy a jóra gondoljon, és mindig a jóra gondoljon. A Szammá Szamádhí megadja a tudatnak a szükséges ösztönzést, hogy az ember jól tudjon cselekedni.”

Upáli története

A Felébredett és Tana II. könyv, IV. rész, 3. és VI. rész 1. alapján:

नाई उपालि की धर्म-दीक्षा¹⁴

[A Buddha szülővárosában az őt támogató Sákja hercegi családok úgy döntöttek, hogy családonként egy-egy fiút szánnak a Magasztos kíséretébe. A hat előkelő családból hat nemesifjú elhatározta, hogy belépnek a Rendbe, és a Buddha után erednek az otthontalanságba.

Upáli, az alacsony származású borbély is ment velük hetediknek.] Amikor már bizonyos távolságra voltak, visszaküldték a kíséretüket, így léptek át a szomszédos területre. Levették finom felszereléseiket, a ruhájukba csomagolták, batyut csináltak belőle, és azt mondták Upálinak, a borbélynak: „Jó Upáli, te fordulj vissza Kapilvasztuba. Ezek a dolgok elegendőek lesznek a megélhetésedre. Mi megyünk, és csatlakozunk a Magasztoshoz.” Nekiindultak, és Upáli elvált a társaságtól, avval a céllal, hogy hazamegy.

[Buddha barátaitól elbúcsúzva azonban] hazafelé menet a borbély így gondolkodott: „A nemes Sákják kegyetlen nép. Ha ezekkel a díszekkel megyek haza, még meg találnának ölni azt gondolván, hogy megöltem a társaimat és elfutottam a díszekkel. Miért ne mennék inkább tovább ugyanazon az úton, amerre a Sákja törzs vitézei mentek? Tényleg, miért is ne?”, töprengett Upáli. Ledobta a válláról a batyut a díszekkel, és fölakasztotta egy fára: „Aki

¹⁴ Upáli, a borbély megtérésének története (hindí).

megtalálja, vigye el mint ajándékot.” Sarkon fordult, és ment a Sákja ifjak után.

A Sákják már messziről meglátták: „Miért jöttél vissza, kedves Upáli?”

Elmondta nekik, mit érzett, és ők így feleltek: „Jól tetted kedves Upáli, hogy nem mentél haza. A Sákják lobbanékony természetűek, akár meg is ölhetek volna.” Magukkal vitték Upálit, a borbélyt oda, ahol a Magasztos volt. Megérkezvén meghajoltak a Magasztos előtt, és egyik oldalára leültek. Már ülve mondták a Magasztosnak ezt: „Mi Sákják, felfuvalkodottak vagyunk. Itt van velünk Upáli, sokáig szolgánk volt. Legyen szíves a Magasztos őt előttünk fölvenni a szerzetesi rendbe, hogy tiszteletünket és megbecsülésünket fejezhessük ki neki, és rangidősként leboruljunk előtte, így törjük le magunkban a Sákja büszkeséget.”

A Buddha pedig a szerzetesrend rangsorában elsőnek fogadta az alacsony származású Upálit, a borbélyt, majd másodjára a Sákja vitézeket.

Szunít története

A Felébredett és Tana II. könyv, VI. rész 2. alapján

भंगी सुणीत की धर्म-दीक्षा¹⁵

Rádzsgírben élt egy guberáló bhangí भंगी¹⁶, a neve Szunít. Megélhetését utcaseprőként kereste. Amit a háztartásokból kidobáltak az út szélére, ő összesöpörte. Megvetett és öröklődő foglalkozás volt ez.

Egy napon a Magasztos kora hajnalban felkelt, felöltözött, és nagyszámú kolduló szerzetes kíséretében bement Rádzsgír városába alamizsnáért.

Szunít pedig söpörte az utcát, gyűjtötte a hulladékot, a szemetet, először kupacokba, aztán a kosárba, amit a hátán cipelt.

Lenyűgözve nézte a Mestert és kíséretét, a szíve megtelt örömmel és áhítattal.

Nem talált helyet az úton, hogy lehúzódjon, kosarát nekitámasztotta a falnak, maga is a falnak szorult, kezét összetéve köszöntötte a Magasztost.

A Magasztos pedig, amikor közel ért, mennyei hangon megszólalt: „Szunít! Mire jó neked ez a cudar megélhetés? Kibírnád, ha az otthontalanságba távoznál, és szerzetesnek állnál?”

¹⁵ Az utcaseprő Szunít megtérésének története (hindí).

¹⁶ Egy megvetett érinthetetlen kaszt elnevezése.

Szunít olyan elragadtatottságot érzett, mint akire a halhatatlanság cseppjeinek¹⁷ permete hullt: „Ha még ilyen nagy ember is, mint a Magasztos, ebben az életben pappá szentelődhet, miért ne tehetném én is? Ha a Magasztos elfogad engem...”

Akkor a Magasztos így szólt: „Gyere, Bhikkhu!” Szunít pedig ezzel a szóval megkapta a fölavatást, az alamizsnás szilkét és a sárga ruhát.

A Mester elvitte őt a kolostorba, megtanította neki a Tant és a fegyelmi szabályokat, és így szólt: „A szent élet fegyelmi szabályaival, önmérséklet és önuralom által az ember megszentelődik.”

Amikor a Buddhát arról kérdezték, hogy Szunít hogy vitte ilyen sokra, a Buddha így szólt: „Ahogyan az **útmenti szemétdombon is kinőhet a lilium, illatosan és édesen, ugyanúgy a szemét-lakók között, a belső látással nem rendelkező világi emberek között is felragyoghat a Buddha igazi gyermeke.**”

¹⁷ Amrita अमृत – a halhatatlanság itala, melyet Dr. Ámbédkar az angol eredetiben görögül ambróziának nevez.

Az érinthetetlen Szópák és Szuppij megtérése

A Felébredett és Tana II. könyv, VI. rész 3.

सोपाक तथा सुप्पिय अछूतों की धर्म-दीक्षा¹⁸

Szópák páriaként élt Srávasztíban. A szülés folyamán édesanyja hosszú, mély ájulásba esett, ezért a férje és a rokonság azt mondta: „Ez az anya meghalt!” Ki is vitték a temetőbe, és készültek a hamvasztásra.

A vihar azonban eloltotta a máglyát. Szópák anyja ott maradt a temetői máglyán. Szópák anyja nem volt halott, csak később halt meg. Mielőtt meghalt volna, megszülte gyermekét.

A gyermeket a temetőőr fogadta örökbe, és saját gyermekével, Szuppijjal nevelte föl. A gyermek anyja alacsony kasztjának nevét, a Szópák nevet viselte.

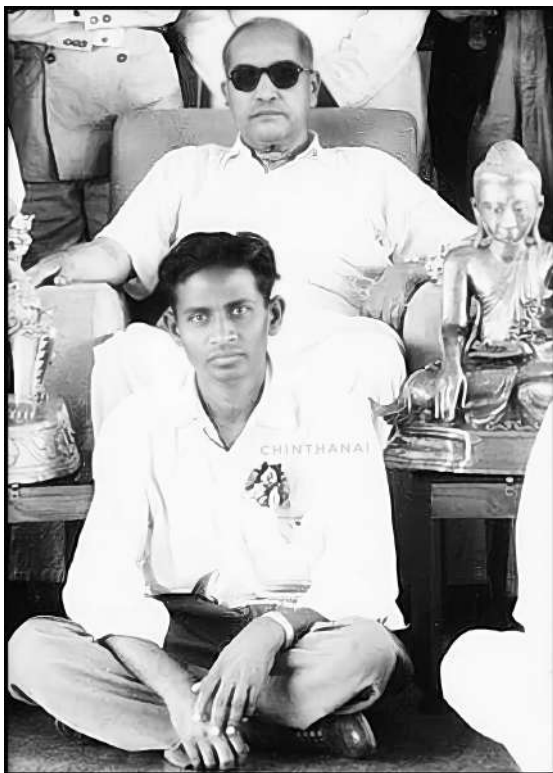
Egy napon a Magasztos a temetőben járt. Szópák meglátta a Magasztost és odament hozzá. Köszöntötte, és megkérte, hogy tanítványként csatlakozhasson hozzá. Szópák ekkor hét éves volt. A Magasztos tehát apai hozzájárulást kért. Szópák elment, és hozta az apját. Az apa köszöntötte a Magasztost, és kérte, hogy fia felvételt nyerjen a Rendbe.

Annak ellenére, hogy a pária közösséghez tartozott, a Magasztos fölvette őt a Rendbe, és oktatta neki a Tant és a fegyelmi szabályokat. Szópák később Théra lett.

¹⁸ A cím hindí nyelven.

Szuppij és Szópák együtt nevelkedtek gyermekkoruktól fogva, hiszen Szópákot Szuppij apja fogadta örökbe és nevelte föl. Szuppij fogadott testvérétől megtanulta a Magasztos tanait és fegyelmi szabályait, és **hozzá fordult, hogy felvételt nyerjen a Rendbe, bár Szópák még alacsonyabb kasztból származott**, mint Szuppij.

Szópák beleegyezett, és Szuppij, egy ugyancsak lenézett temetőőr kaszt tagja, bhikkhu lett.

*Dr. Ámbédkar és Waman Rao Godbole
Nágpurban 1956 október 14-én az áttérési
ceremónián.*

Szumangal és más alacsony kasztbéliek megtérése

A Felébredett és Tana II. könyv, VI. rész 4.

सुमंगल तथा अन्य नीच जाती वालों की धर्म-दीक्षा¹⁹

1. Szumangal zsellér volt Srávasztiban. A mezőkön kereste megélhetését, kis sarlójával, ekéjével és ásójával.

1. Cshann kapilvasztui volt, Suddhódan házi rabszolgája.

2. Dhanij rádzságitri volt, foglalkozására nézve fazekas.

3. Kappatkur srávasztí születésű volt. Úgy tartotta fenn magát, hogy rongyokba öltözve rizsszemeket böngészett a mezőn. Innen kapta a nevét is: Rongyos rizsszedő. Amikor felnőtt, szénát árult.

4. Mindegyikük a Buddhához folyamodott engedélyért, hogy szerzetes lehessen és beléphessen a rendbe. **A Felébredett habozás nélkül, és alacsony származásukra való tekintet nélkül, és előző helyzetük figyelmen kívül hagyásával fölvette őket a Rendbe.**

¹⁹ A cím hindí nyelven.

Szuprabuddha, a leprás megtérése

A Felébredett és Tana II. könyv, VI. rész 5.

सुष्ठ-रोगी सुप्रबुद्ध की धर्म-दीक्षा²⁰

1. Egyszer a Magasztos Rádzsgír mellett, a mókusetető helynél lévő bambuszligetben tartózkodott.
2. Élt ekkoriban egy ember Rádzsgírban, aki leprás volt, neve Szuprabuddha, szegény, szerencsétlen, nyomorult teremts.
3. Egyszer a Magasztos nagy sokaság közepén ült, és a Dhammát tanította.
4. Szuprabuddha, a leprás, messziről látta az összegyűlt sokaságot, és ezt gondolta: „Nincs kétség, ott ételt osztanak, nyerszet és főttet. Közelebb húzódok, talán nekem is jut egy kis főtt étel, vagy nyers.”
5. Így Szuprabuddha, a leprás, közelebb húzódott a tömeghez, meglátta a Magasztost, aki a sokaság közepén ült, és a viselkedési szabályokat tanította. Látván a Magasztost, ezt gondolta: „Nem, nincs ételosztás. Ez itt Gautam szamana, és a Dhammáról prédikál. Belehallgatok a tanításába.”
6. Le is ült egyik oldalon, s arra gondolt: „Én is meghallgatom a tanítását.”
7. A Magasztos pedig gondolataival olvasva az egész gyülekezet gondolataiban, azt mondta magában: „Vajon a jelen lévők közül ki képes megragadni az igazságot?” Meglátta Szuprabuddhát, a

²⁰ A cím hindí nyelven.

leprást, ott ülni a tömegben: ahogy meglátta, már tudta is: „Ő képes megragadni az igazságot.”

8. Ezért a Mester Szuprabuddha, a leprás kedvéért tartotta beszédét, logikus sorba szedve e témákat. Alamizsnaosztás, szent élet, égi világ: és rámutatott az érzéki vágyak hitvány mivoltára, az ászaváktól (lelki mérgek) való megszabadulás hasznára.

9. A Magasztos pedig látta, hogy Szuprabuddhának, a leprásnak a szíve meglágyul, megnyílik, fölszabadul, föllelkesül, és hittel telik meg. Ezért **a Buddha kifejtette neki a legkitűnőbb tanítást, hogy tanítványa megértse a kínokat, a kín okát, a kínok felszámolását, és az utat.**²¹

10. Ahogy egy folttalan fehér vászon készen áll arra, hogy befessék, Szuprabuddha, a leprás is, ahogy ott ült, az Igazság tiszta, folttalan éleslátása kélt benne. Megértette, hogy aminek kezdete van, annak vége is kell, hogy legyen. Szuprabuddha, a leprás meglátta az igazságot, elérte az igazságot, fölfogta az igazságot, elmerült az igazságban, átkelt a kételkedésen túlra, minden kérdéstől

²¹ A szanszkrit duḥkha (angol: suffering) terminus bevett magyar fordítása a „szenvedés” kifejezés. Etimológiai megfelelője romani nyelven „dukhal” (‘fáj’), jelentése konkrétabb. Ámbédkar a szenvedés buddhista alaptanításával kapcsolatban komoly teológiai és stilisztikai problémákat vetett föl. Kötetünkben a Pessimista-e a buddhizmus? c. fejezetben olvashatunk erről. A stilisztikai szálát egy fontos cikkében így fűzi tovább 1950. májusában a Maha Bodhi Society folyóiratában: „A [buddhista] evangélium elkészítésében a nyelvi megvalósítás nem lehet hanyag. A szöveg nyelvének életre kell kelnie. Varázsígének is kell lennie, nemcsak tartalmilag pontosnak. Világosan kell fogalmaznia, de megindítónak is kell lennie, meg kell igézzen.” (A Felébredett és az ő vallásának a jövője – in: Sangharakshita: Az egyenlőség evangéliuma p.242., ford. Agócs Tamás és Derdák Tibor © Dzsaj Bhím Közösség, 2017.) E megfontolások alapján használjuk a származékszavai alapján konkrétabb jelentéstartományú, könnyebben rímelő és alliteráló „kín” kifejezést.

megszabadult, bizonyosságot nyert. Semmi többre nem volt szüksége, elfogadta a Mester tanításait, ültéből fölpattant, közelebb húzódott, leült egyik oldalt.

11. Ott ülve így beszélt a Mesterhez: „Ó, Magasztos, ó, Magasztos Uram, ó, Uram, ahogy az elesettet föl kell emelni, az elveszettet meg kell találni, az eltévedettnek utat kell mutatni, a homályban fényt kell mutatni, azt mondván: 'Akinek van szeme a látásra, láthatja az alakzatokat', épp így magyarázta el az igazságot különböző módokon a Magasztos. Még én is, Uram, még én is oltalomért megyek a Magasztoshoz, a Törvényhez, és a barátok Közösségéhez. Fogadjon el engem a Magasztos követőjének - mától fogva életem végéig tartó oltalomért megyek”

12. Szuprabuddha, a leprás, tehát tanítást kapott, elfogadta, felbuzdult, és boldog lett a Magasztos jámbor beszédétől. Dicsérte és köszöntötte a Magasztos szavait, köszönetet nyilvánított, felállt ültéből, köszöntötte a Felébredettet jobb felől, és elment.

13. Sajnos útja keresztezte egy fiatal bikáét, amely földhöz csapta Szuprabuddhát, a leprást, és halálra döfte.

Buddha nevelőanyja, felesége és társaik megtérése

A Felébredett és Tana II. könyv VII. rész 1.

महाप्रजापति गौतमी यशोधरा तथा अन्य स्त्रियों की धर्म- दीक्षा²²

1. Amikor a Magasztos meglátogatta apja házát, a Sákja asszonyok épp úgy szerettek volna csatlakozni a Rendhez, mint a Sákja férfiak.
2. E nők vezetője nem más volt, mint Mahápradzsápati Gautamí, [*a Felébredett nevelőanyja*].
3. Amikor pedig a Magasztos a Sákják között tartózkodott a Njagródhárámban, Mahápradzsápati fölkereste, és azt mondta neki: „Jó lenne, Uram, ha a nőknek is meg lenne engedve, hogy vándor szerzetesek legyenek, és belépjenek a szerzetesi rendbe, a Beérkezett által kinyilatkoztatott Tan és fegyelmi szabályok alapján.”
4. „Elég legyen, Gautamí! Eszedbe se jusson ilyesmi!” Másodszor és harmadszor is megtette kérését Mahápradzsápati ugyanezekkel a szavakkal. Másodszor is, harmadszor is ugyanazt kapta válaszul.
5. Erre Mahápradzsápati Gautamí elkeseredve meghajolt, és könnyek között távozott.

²² Mahápradzsápati Gautamí, Jasódhará, és más nők megtérése (hindí).

6. A Magasztos tovább vándorolt Nyagródhárámból. Mahápradzsápati és a Sákja nők összeültek, hogy megbeszéljék, mitévők legyenek a Szanghába való felvételüket célzó kérésük, és a Magasztos visszautasítása ügyében.

7. A Sákja nők nem voltak hajlandók véglegesnek tekinteni a visszautasítást. Úgy határoztak, hogy folytatják megkezdett útjukat: felöltik a vándorszerzetesek köntösét, és a Magasztost kész tények (*fait accompli*) elé állítják.

8. Ennek megfelelően Mahápradzsápati levágta a haját, narancssárga leplet vett, és egy csoport Sákja nővel együtt elindult találkozni a Magasztossal, aki ekkor a vaisáli nagy erdőben, a Kútágár csarnokban tartózkodott.

9. A kellő időben Mahápradzsápati Gautamí a társaival együtt megérkezett Vaisáliba feldagadt lábbal, porosan, s belépett velük a Kútágár csarnokba.

10. Ismét benyújtotta ugyanazt a kérést, amit már Nyagródhárámban beterjesztett, és a Magasztos most is visszautasította.

11. Másodszor is visszautasítva Mahápradzsápati visszavonult, megállt kint a csarnok bejáratánál, nem tudván, mit tegyen. Amíg ott állt, Ánand, aki épp a csarnokba igyekezett, meglátta és megismerte őt.

12. Megkérdezte Mahápradzsápatit - „Miért állsz itt kint a verandán, feldagadt lábbal, porosan, bánatosan, könnyek között?” „Azért Ánand, mert a Magasztos nem enged nőket lemondani az otthonukról, az otthontalanságba távozni, a Beérkezett Tana és fegyelmi szabályai szerint.” - mondta Mahápradzsápati.

13. Erre Ánand fölment oda, ahol a Magasztos volt, meghajolt előtte, és leült egyik oldalt, majd így szólt a Magasztoshoz: „Nézd, Uram, Mahápradzsápati Gautamí kint áll a verandán, feldagadt lábbal, porosan, bánatosan, könnyes szemmel, mert a Magasztos nem enged nőket lemondani az otthonukról, az otthontalanságba távozni a Magasztos Tana és fegyelmi szabályai szerint. Jó lenne, Uram, ha nők engedélyt kapnának, hogy úgy tegyenek, ahogy ő szeretné.”

14. „Nem bizonyította Mahápradzsápati, hogy mekkora szolgálatára van a Magasztosnak, amikor nagynénjeként és nevelőanyjaként táplálta, tejet adott neki, s édesanyja halála után szoptatta a saját melléből a Magasztost? Ezért lenne jó, Uram, ha a nőknek is meg lenne engedve, hogy az otthontalanságba távozzanak, és belépjenek a szerzetesi rendbe, a Beérkezett által kinyilatkoztatott Tan és fegyelmi szabályok alapján.”

15. „Elég legyen, Ánand! Ne is kérd, hogy legyen ez megengedve a nőknek.” Ánand másodszor és harmadszor is előterjesztette ezt a kérést, ugyan ezekkel a szavakkal, és ugyanezt a választ kapta.

16. Akkor a nagytiszteletű Ánand megkérdezte a Magasztost: „Mi lehet a (jog)alapja, Uram, a visszautasításnak a nők parivrádzsa ügyében?

17. „Uram, te tudod, hogy a bráhminok szerint a súdrák és a nők nem érhetik el a *móksát* (megszabadulást), mert tisztátalanok és alacsonyrendűek. Ezért nem engedik meg súdráknak és nőknek, hogy vándorszerzetesek legyenek. A Magasztos ugyanezen a nézeten van, mint a bráhminok?

18. Hát nem engedte meg a Magasztos súdráknak a parivrádzsát és a Szanghához való csatlakozást ugyanúgy, mint bráhminoknak? Milyen alapon kezeli a Magasztos a nőket másképpen?

19. Úgy tartja-e a Magasztos, hogy a nők nem képesek elérni a Nibbánát²³ a Magasztos kinyilatkoztatott Tanai és fegyelmi szabályai szerint?”

20. A Magasztos válaszolt: „Ánand! Ne érts félre! Úgy tartom, hogy a nők éppúgy képesek elérni a Nibbánát, mint a férfiak. Ánand, ne érts félre, nem vagyok a nemek egyenlőtlenségének védelmezője. Amikor visszautasítom Mahápradzsápati kérését, azt nem a nemek egyenlőtlensége alapján teszem, hanem gyakorlati megfontolásokból.”

21. „Boldog vagyok, uram, hogy megtudtam a valós okot. Ámde vissza kell-e utasítani ezt a kérést gyakorlati nehézségek miatt? Nem fogja-e ez a lépés lejáratni a Dhammát? Nem nyit teret olyan vádaknak, hogy fönn akarnánk tartani a nemek egyenlőtlenségét? Nem tudna a Magasztos olyan szabályokat alkotni, amelyek megoldják a gyakorlati nehézségeket, amik miatt a Magasztos aggódik?”

22. „Ha Mahápradzsápati ragaszkodik hozzá, hogy nőknek is legyen megengedve a parivrádzsza az általam hirdetett tanok és fegyelmi szabályok szerint, én megengedem. Nyolc feltételnek kell teljesülnie. Mahápradzsápati Gautamí vegye magára a felelősséget, hogy betartatja a Nyolc Fő Szabályt. Ez az ő kezdeményezése lesz.”

²³A szanszkrit निर्वाण Nirvána (ellobbanás) szó páli nyelvű változata.

23. A nagytiszteletű Ánand megtudta ezt a Nyolc Fő Szabályt, és már ment is Mahápradzsápati Gautamíhoz, hogy elmondja, mit mondott a Magasztos.

24. „Ó Ánand, éppen úgy, ahogyan egy zsengekorú ifjú vagy leány, akinek szokása, hogy felékesíti magát, arcmosás után két kezével tündérrózsa-, vagy jázminvirág-, vagy sztimutaka-virág-füzért igazít feje tetejére – éppen így fogom én is magamra venni ezt a Nyolc Fő Szabályt, és soha nem szegem meg, amíg élek,” mondta Mahápradzsápati Ánandnak.

25. Ekkor a Nagytiszteletű Ánand visszament a Magasztoshoz, meghajolt előtte, s elfoglalta helyét egyik oldalon. Imígyen elhelyezkedve ezt mondta a Magasztosnak: Uram, Mahápradzsápati Gautamí magára vette a felelősséget a Nyolc Fő Szabály betartatásáért. Úgy tekinthetjük, hogy megkapta az Upaszampadá उपसंपदा beavatást, belépett a Szanghába.”

26. Mahápradzsápati felavatást kapott, és 500 sákja asszony, aki vele jött, szintén megkapta a fölavatást ugyanakkor. Így fölavatva a nagy Pradzsápatí a Mester elé járult, üdvözölte őt, egyik oldalára állt, és a Magasztos tanította őt a Dhammára és a fegyelmi szabályzatra.

27. A többi ötszáz apácát Nandak tanította, aki a Magasztos tanítványa volt.

28. A Sákja asszonyok között, akik apácák²⁴ lettek, ott volt Jasódhará is. Felavatása után Bhadrá Kátjájaná lett a neve.

²⁴ bhikkhuní भिक्षुनी.

Prakrati²⁵, az érinthetetlen lány megtérése

A Felébredett és Tana II. könyv VII. rész 2.

प्रकृति नामक चण्डालिका की धर्म-दीक्षा²⁶

1. Egyszer a Magasztos Srávasztóban, Anáthpindik Dzsét ligetében, az Áramában időzött.
2. Úgy esett, hogy Ánand, a tanítványa épp bement a városba alamizsnát koldulni. Ebédjét elköltvén Ánand a folyóhoz ment inni.
3. Megpillantott egy lányt a folyóparton, aki korsaját telemerítette. Ánand arra kérte, adjon neki inni.
4. A lány, akit Prakratinak hívtak, megtagadta a szívességet, mondván, hogy ő a csandála nevű érinthetetlen kasztba tartozik: csandáliká चण्डालिका *(érinthetetlen kaszt-béli, akinek érintése a hindú felfogás szerint beszennyezi az ivóvizet.)*
5. Ánand így szólt: „Engem a víz érdekel, nem az, hogy milyen kasztba tartozol.” A lány ezután adott neki vizet a korsójából.
6. Ánand ezután visszament a Dzsét ligetbe. A lány követte őt, és látta, hol lakik. Azt is megtudta, hogy Ánandnak hívják, és a Buddha követője.
7. Hazaérve elmondta édesanyjának, Mátangínak, mi történt, és a földre rogyva zokogott.

²⁵ Az eredeti szanszkrit szó प्रकृति bevett átírása: Prakriti lenne. A név jelentése: „természet”.

²⁶ A csandála kasztba tartozó Prakriti nevű lány megtérése (hindí).

8. Édesanyja megkérdezte, miért sír. A lány elmondta az egész történetet, és hozzátette: „Ha meg akarsz házasítani, én csak Ánandhoz megyek. Senki másnak nem leszek a felesége.”

9. Az édesanya kérdezősködni indult. Hazatérve megmondta, hogy ez a házasság lehetetlen, mert Ánand nőtlenségi fogadalomban él.

10. Ahogy a lány ezt megtudta, nagyon elkeseredett, és többet nem evett. Nem volt fölkészülve arra, hogy a dolgokat a sors rendelésének fogja föl. Azt mondta: „Édesanyám, te értesz a boszorkánysághoz ugye? Miért is ne használnád most, hogy elérjük a célunkat?” Az anya így szólt: „Meglátom, mit lehet tenni.”

11. Mátangí meghívta Ánandot a házába ebédre. A lány felvidult. Aztán Mátangí megmondta Ánandnak, hogy a lánya annak a házában ég, hogy feleségül menne hozzá. Ánand így felelt: „Nőtlenségi fogadalmat tettem, ezért nem vehetek feleségül senkit.”

12. „Ha nem veszed el feleségül a lányomat, akkor öngyilkos lesz, annyira kötődik hozzád.” - mondta Mátangí Ánandnak. „Sajnos nem tudok segíteni.” - felelt Ánand.

13. Mátangí bement, és megmondta, hogy Ánand visszautasította a házassági ajánlatot.

14. A lány sírva fakadt: „Anyá, hol van a boszorkánytudásod? Az anya így szólt: „Az én boszorkányságom mit sem ér a Beérkezettel szemben.”

15. A lány rákiabált: „Zárd rá az ajtót, ne engedd ki! Mindent megteszek, hogy még ma éjjel a férjem legyen.”

16. Az anya megtette, amit a lány akart. Ahogy beesteledett, az anya behozott egy ágyat a szobába. A lány szépen felöltözködött, és belépett. De Ánand nem mozdult.

17. Az anya ekkor boszorkánysághoz folyamodott. Ettől kigyulladt a szoba. Az anya a ruhájánál fogva ragadta meg Ánandot, és ezt mondta: „Ha nem egyezel bele, hogy feleségül vedd a lányomat, bedoblak a tűzbe!” Ánand azonban nem engedett, s az anya és lánya szabadon engedték.

18. Ánand visszaérve elmondta a Magasztosnak, mi történt.

19. Másnap a lány eljött a Dzsét ligetbe, hogy fölkeresse Ánandot. Ánand éppen alamizsnáért volt távol. Ánand meglátta a lányt, és el akarta kerülni. A lány azonban követte, bárhová ment.

20. Amikor Ánand visszajött a Dzsét ligetbe, a kolostor kapujában találta a lányt.

21. Ánand elmondta a Magasztosnak, hogy a lány üldözi a szerelmével. A Magasztos elküldetett érte.

22. Amikor a lány megjelent előtte, a Magasztos kérdőre vonta, miért üldözi Ánandot. A lány azt válaszolta, hogy feleségül akar menni hozzá: „Hallottam, hogy nőtlen, és én is hajadon vagyok.”

23. A Bhagaván így szólt: „Ánand egy bhikkhu, nincs a fején haj. Ha te is le tudod borotválni magadat, meglátom, mit tehetünk.”

24. A lány így válaszolt: „Készen állok.” Akkor a Bhagaván azt mondta: „Édesanyád engedélyét is hoznod kell, hogy megborotválkozz.”

25. A lány hazament az édesanyjához, és ezt mondta: „Anyám! Én elértem azt, ami neked nem sikerült. A Bhagaván megígérte, hogy megházasít Ánanddal, ha leborotválom a hajam.”

26. Az anyja feldühödött, és így szólt: „Nem mehetsz! A lányom vagy, és meg kell tartanod a hajadat. Miért akarod annyira Ánand sramanát? Jobb férjet tudok neked.”

27. A lány így felelt: Vagy meghalok, vagy Ánandé leszek. Harmadik eset nincs.

28. Az anya így szólt: „Miért sértegetsz engem? A lány ezt mondta: „Ha szeretsz engem, akkor meg kell, hogy engedd, amire vágyom!”

29. Az anya visszavonta ellenkezését, és a lány leborotválta a haját.

30. A lány megjelent a Magasztos előtt: „Leborotváltam a hajamat, ahogy parancsoltad.”

31. A Magasztos erre megkérdezte: „Mit akarsz? Melyik testrészét kedveled a legjobban?” A lány azt mondta: Szerelmes vagyok az orrába, szerelmes vagyok a szájába, szerelmes vagyok a fülébe, szerelmes vagyok a hangjába, szerelmes vagyok **a nézésébe és a járásába.**”

32. A Magasztos erre ezt mondta a lánynak: „Tudod, hogy a szeméből könny jön, az orrából takony, a szájából köpet, a füléből zsír, a testében pedig ürülék és húgy van?”

33. „Amikor a férfi és a nő együtt vannak, gyermekeket nemzenek. De ahol születés van, halál is van. Ahol halál van, ott gyász van. Kedves lányom, mit kapsz te avval, hogy feleségül mész Ánandhoz? Nem tudom.”

34.A lány elgondolkozott. Beleegyezett, hogy nincs értelme feleségül menni Ánandhoz, akármennyire is akarta, s ezt meg is mondta a Magasztosnak.

35.Miután köszöntötte a Magasztost, a lány így beszélt: „A nemtudás miatt üldöztem a szerelmemmel Ánandot. A tudatom most már megvilágosodott. Olyan vagyok, mint egy tengerész, aki egy baleset után átér a túlsó partra. Védtelen öregemberhez hasonlítok, aki védelemre talált. Olyan vagyok, mint egy vak, aki újra lát. A Magasztos bölcs szavaival fölébresztett az álmomból.”

36.„Áldott vagy, Prakrati, mert ugyan érinthetetlen vagy, mégis nemes urak és nemes asszonyok példaképe leszel. Alacsony származású vagy, de a legmagasabb származású papok fognak tanulni tőled. Le ne térdj az igazságosság ösvényéről, és királynők dicsőségét fogod túlragyogni.”

37.A házasság füstbe ment. Az egyetlen pálya előtte az volt, hogy csatlakozik az apácákhoz (Bhikkhuní Szangh).

38.Ki is fejezte szándékát, és az apácák föl is vették, pedig a származása más volt, mint a többieké.

Ahogymások értették a tanításait

A Felébredett és Tana III. könyv, II. rész, 1.

दूसरों ने उनके धर्म के किस प्रकार समझा²⁷

1. Melyek a Buddha tanításai?
2. Ez olyan kérdés, amiről már két Buddha tanítvány, vagy buddhizmust tanuló növendék sem feltétlenül ért egyet.
3. Van, akinek a számára az elmélyedés vagy meditáció (szamádhi) a Buddha legfőbb tanítása.
4. Van, akinek a Vipasszana, egyfajta pránájám [(प्राणायाम – uralom a lélegzet fölött)] az.
5. Van, akinek a buddhizmus csak a beavatottak számára érthető titkos tanítás (ezoterikus). Másoknak viszont nyilvános, mindenkinek érthető (egzoterikus).
6. Van, akinek a buddhizmus száraz, természetfölötti filozófiai rendszer.
7. Van, akinek a buddhizmus merő miszticizmus.
8. Van, akinek önző elvonatkoztatás a világról.
9. Van, akinek a buddhizmus minden sugallat és szívbéli érzés teljes elnyomása.
10. Még sok más nézetet lehet gyűjteni a buddhizmusról.
11. Megdöbbentő a nézeteknek ez a sokfélesége.

²⁷ A cím hindí nyelven.

12. E nézetek egynémelyike olyan emberektől ered, akik díszes ábrándokat dédelgetnek bizonyos dolgokról. Számukra a buddhizmus lényege lehet esetleg a meditáció, vagy a vipasszana, vagy a beavatottak titkos tanítása.

13. Más nézetek abból a tényből fakadhatnak, hogy a buddhizmusról írok többnyire az ókori India történelmének tanulmányozói. A buddhizmusra vonatkozó tanulmányaik ezért esetlegesek, véletlenszerűek.

14. Néhányuk nem a buddhizmus kutatója.

15. Antropológiát sem feltétlenül tanultak, tehát a vallások eredetéről, és fejlődéséről sincsenek ismereteik.

16. Fölmerül a kérdés: „Volt-e a Buddhának társadalmi üzenete?”

17. A buddhizmust tanulók, ha evvel a kérdéssel szembesítik őket, rendszerint két pontra hivatkoznak. Azt mondják:

18. „A Buddha tanította az erőszakmentességet (ahimszá अहिंसा).”

19. „A Buddha tanította a békét (sánti शान्ति).”

20. Kérdezzük meg: „Adott a Buddha ezeken kívül más társadalmi üzenetet?”

21. „Tanított a Buddha **igazságosságot**²⁸?”

22. „Tanított a Buddha **szeretetet**²⁹?”

²⁸ njáj न्याय A szó Indiában egy ókori filozófiai, logikai, érvelési irányzatot is jelöl, valamint a modern jogállamban igazságszolgáltatást, bírói ítéletet is jelent.

²⁹ maitrí मैत्री A szó buddhista filozófiai jelentése eltér a nyugati nyelvek „szeretet” fogalmától.

23. „Tanított a Buddha **szabadságot**³⁰?

24. „Tanított a Buddha **egyenlőséget**³¹?”

25. „Tanított a Buddha **testvériséget**³²?

26. „Tudna-e a Buddha válaszolni Marx Károlynak (कार्ल मार्क्स)?”

27. Ezek a kérdések alig vetődnek föl, amikor a Buddha Dhammájáról van szó.

28. Az én válaszem az, hogy a Buddhának van társadalmi üzenete. Minden ezirányú kérdésre válaszol. Csak a modern szerzők eltemették a Buddha válaszait e kérdésekre.

³⁰ szvatantratá स्वतन्त्रता A szó mai hindí nyelvű, nem ókori buddhista fogalom.

³¹ szamántá समानता A szó forrásunk mai, hindí nyelvű szava, nem ókori buddhista fogalom. Az Alkotmány Preambulumában „szamatá” समता változatban látjuk.

³² bhrátribháv भ्रातृभाव A szó mai hindí nyelvű, nem ókori buddhista fogalom. Az Alkotmány Preambulumában „bandhutá” बंधुता változatban látjuk.

A Dhamma akkor filozófia (Szaddhamma), ha a Belátás (pradzsnjá प्रज्ञा) szükségességét tanítja

A Felébredett és Tana III. könyv V. rész II. szakasz 3.

धर्म तभी सद्धर्म है जब वह सिखाता है कि जिस चीज की
आवश्यकता है वह प्रज्ञा है³³

1. A bráhminok úgy tekintettek a **lexikális** tudásra (Vidjá विद्या), mint aminek önmagában van értéke. A tanult embert akkor is tisztelték, ha nem volt erényes.
2. Azt is mondták, hogy a királyt az országában tisztelik, de a tanult embert az egész világon. Ezzel azt sugallták, hogy a tanult ember nagyobb, mint a király.
3. A Buddha különbséget tett a **lexikális tudás** (Vidjá विद्या) és a **belátáson** alapuló bölcsesség (Pradzsnjá प्रज्ञा) között.
4. Azt is mondhatja valaki, hogy a bráhminok is megkülönböztetik a Pradzsnját és a Vidját.
5. Ez igaz lehet. Ámde nagy különbség van a Buddha Pradzsnjája és a bráhminok Pradzsnjája között.
6. A különbséget jól bemutatja a Buddha az Anguttar Nikájban leírt beszédében.

³³ A cím hindí nyelven.

7. Egy alkalommal a Magasztos Rádzsgír közelében a bambusz ligetben, a Mókusetető helynél tartózkodott.

8. Mármost ugyanekkor Varsakár bráhmin, magas rangú magadhai hivatalnok fölkereste a Magasztost, udvariasan üdvözölte, és kölcsönös udvariasságok után leül oldalt. Ahogy leült Varsakár bráhmin, így szólt a Magasztoshoz:

9. „Gótam mester, mi bráhminok nagy emberként ünnepeljük az olyan embert, aki négy minőséggel rendelkezik.” „Mi az a négy minőség?” – kérdezte a Buddha.

10. „Először is tanult legyen. Bármit hall, azonnal **megérti** a jelentést, ahogy kimondták. Azt mondja: Ez ennek a mondásnak a jelentése. Ezenfelül jó az emlékező tehetsége. Vissza tud **emlékezni**, és fel tud idézni egy dolgot, amit régen csináltak vagy régen mondtak.

11. A családfői dolgában is legyen ügyes és **szorgalmas**, és legyen **találékony**, legyen képes utánajárni, ahol szükséges, ha valamit ki kell kutatni.

12. Mármost Gótam mester, ha egy férfi rendelkezik evvel a négy minőséggel, akkor nagy bölcsként, nagy emberként ünnepeljük meg. Ha a kiváló Gótam úgy gondolja, hogy engem jelöl erre a tisztségre, legyen szíves jelölni. Ha viszont kifogásolhatónak gondol engem, tegye meg kifogásait.”

13. „Bráhmin, én se nem jelöllek, se nem kifogásollak téged itt. Viszont magam is megünneplem az olyan nagy bölcsességű embert, aki négy minőséggel rendelkezik, de az én szempontjaim egészen mások.

14. Van egy emberünk, aki sok ember jólétére, sok ember örömére **(Bahudzsan Hitáj, Bahudzsan Szukháj)**³⁴ adja át magát. Általa sok ember elindul a Nemes Ösvényen. Tudni illik, hogy miben szeretetre méltó, és miben hasznos természetű.

15. Bármilyen gondolatmenetet akar alkalmazni, azt ő alkalmazza, amilyen gondolatmenetet viszont nem akar alkalmazni, ahhoz nem alkalmazkodik.

16. Bármilyen tervet kíván kitűzni, ő dönti el. Ő uralja a saját tudatát, a gondolkodásmódját.

17. Akarata szerint nehézségek és zavarok nélkül **eléri a magasabb gondolkodáshoz tartozó négy elragadtatást, és még ebben az életben eljut odáig.**

18. Magától teljesen megérti, hogy ebben az életben összetörheti az ászavakat (bilincseket), és bölcsességével felszabadítja a szívét, szabadon élhet.

19. Nem, bráhmin, nem jelöllek, és nem kifogásolok ezen a helyen, viszont megünneplem azt az embert, aki e négy különböző minőség birtokában nagy bölcsességű nagy ember.”

20. „Nagyszerű, Gótam mester! Csodálatos, Gótam mester, milyen jól megmondta a kiváló Gótam!”

21. Én magam a kiváló Gótamot tartom annak, aki birtokolja ezt a négy minőséget. Mert valóban, a kiváló Gótam sok embernek a

³⁴ Bahudzsan Hitáj Bahudzsan Szukháj – Sok ember jólétére, sok ember örömére - बहुजन हिताय बहुजन सुखाय A fogalom a hindú és a buddhista vallásban egyaránt használatos, és a dalit mozgalomnak is fontos fogalma. Ezen a néven nevezik India-szerte a dalit buddhista középiskolai kollégiumi hálózatot. /A fordító jegyzete/

jólétére, boldogulására szánja oda magát (**Bahudzsan Hitáj**). Általa sok ember indult el a Nemes Ösvényen. Tudni illik, hogy miben szeretetre méltó, és miben hasznos természetű.

22. Bizony, a kiváló Gótam bármilyen gondolatmenetet akar alkalmazni, azt ő alkalmazza, amilyen gondolatmenetet viszont nem akar alkalmazni, ahhoz nem alkalmazkodik. A kiváló Gótam valóban a tudat mestere a gondolatmenetek terén is.

23. Valóban, a kiváló Gótam eléri a négy elragadtatást... Valóban, a kiváló Gótam összetörheti a bilincseket, és bölcsességével felszabadítja a szívét, szabadon élhet.”

24. Ezen a helyen a legvilágosabb kifejezésekkel olvasható, hogy mi a különbség a Buddha szerinti Pradzsnyá és a bráhminok szerinti Pradzsnyá között.”

25. Ezen a helyen az is megérthető, hogy miért volt a Buddhának fontosabb **a belátáson alapuló bölcsesség (Pradzsnyá), mint a lexikális tudás (Vidjá)**.

A Dhamma csak akkor filozófia (Szaddhamma), ha azt tanítja, hogy a Belátás és az Erény mellett nélkülözhetetlen az Együttérzés

A Felébredett és Tana III. könyv V. rész III. szakasz 2.

धर्म तभी सद्धर्म है जब वह यह शिक्षा देता है कि प्रज्ञा और
शील के साथ-साथ करुणा का होना भी अनिवार्य है³⁵

1. Volt némi véleménykülönbség arról a kérdésről, hogy min alapszik a Dhamma.
2. Vajon a Pradzsnyá (Belátás) a vallásának az alapja? Vajon a Karuná (Együttérzés) a vallásának az alapja?
3. A vita két iskolára osztotta a Buddha követőit. Az egyik iskola úgy tartotta, hogy egyedül a Pradzsnyá a Buddha vallásának az alapja. A másik iskola úgy tartotta, hogy egyedül a Karuná a Buddha vallásának az alapja.
4. E két iskolára osztottság mind máig megvan.
5. Úgy tűnik, ha a Buddha saját szavainak fényében ítéljük meg, akkor mindkét iskola tévedésben van.
6. Abban nincs vita, hogy a Pradzsnyá a Buddha vallásának az egyik oszlopa.
7. A vita abban állt, hogy a Karuná is a vallásának oszlopa-e.

³⁵ A cím hindí nyelven.

8. A Karuná a vallásának oszlopa, ez ma már mégis csak vitán felül áll.

9. Saját szavait lehet idézni ennek alátámasztására.

10. A régi időkben volt egy Gándhár (गान्धार) nevű ország. Élt ott egy ősz öreg koldus, akinek egy undorító betegsége volt, emiatt mindenhova odapiszkított.

11. Egy helyi kolostorban lakott, és senki se akart közel menni hozzá, vagy segíteni neki a szükségében.

12. Egyszer a Buddha 500 követőjével érkezett oda. Magukhoz véve a szükséges eszközöket és meleg vizet, mindannyian felkeresték azt a helyet, ahol az öreg koldus feküdt.

13. Az iszonyú bűz miatt a bhikkhuk mélyen megvetették az embert. A Beérkezettnek azonban Sakradéva [शक्रदेव (Sakra isten)]³⁶ hozott meleg vizet, s a Magasztos saját kézzel lemosta a koldus testét, és ellátta betegségét.

14. Erre földrengés támadt, és az egész helyet természetfölötti fény ragyogta be. Erre odagyűltek a király, a miniszterei, égi seregek (dévák, nágák stb.) és leborultak a Buddha előtt.

15. Mind a Beérkezettre néztek, és kérdezősködtek: hogy lehet, hogy egy ennyire magas rangú személy így lealacsonyítsa magát ilyen szolgálatra. A Buddha így felelt:

³⁶ A buddhista világképben Sakra isten az egyik mennyország ura. Sokan azonosítják a védikus Indra főistennel, de van olyan kutató, aki szerint csupán véletlen egybeesés, hogy a buddhizmusban Sakrát az „indra” – „úr” megnevezéssel illetik, a Rigvédában pedig Indrát a „sakra” – „erős, hatalmas” jelzővel. /A lektor jegyzete/

16. A Beérkezett célja avval, hogy a világba jött, az, hogy a szegényeknek, kiszolgáltatottaknak, védteleneknek a segítségére legyen. Táplálja a testi nyomorúsággal szenvedőket, akár sramanák, akár más vallásúak – segítse az elszegényedetteket, az árvákat és az öregeket, és meggyőzzön másokat is, hogy így tegyenek.

Orsós János a Dzsj Bhím Közösség vezetője és Daróczi Tímea, az Innovációs Minisztérium munkatársa a Roma Büszkeség meneten Salgótarjánban 2019 októberében.

Lehet jobb a lánygyerek

A Felébredett és Tana IV. könyv IV. rész I. szakasz 2.

पुत्री पुत्र से अच्छी हो सकती है³⁷

1. Egyszer a Magasztos Srávasztíban volt, és Praszénadzsit, kósali király fölkereste.
2. Amíg a király a Magasztossal való beszélgetésbe merült, hírnök érkezett a palotából. Odament a királyhoz, és a fülébe súgta, hogy Malliká királynő leánygyermeknek adott életet.
3. A király elszomorodott. A Magasztos megkérdezte, miért szomorú.
4. A király azt válaszolta, hogy épp most kapta a szomorú hírt: Malliká királynő leánygyermeknek adott életet.
5. A Magasztos felismerte ennek az ügynek a jelentőségét, és így szólt: **'Egy leánygyermek, ó emberek ura, bizonyulhat jobb leszármazottnak is, mint egy fiú.** Bölcs és erényes felnőtt lehet belőle, majdani férjének anyja igaz feleségnek tisztelheti, lányának tekintheti.
6. Az ő fia, akit majd szül, nagy tetteket hajthat végre, nagy birodalomban uralkodik, egy nemes asszony fia fogja vezetni az országot.

³⁷ A leánygyermek lehet jobb, mint a fiúgyermek (hindí).

Pesszimista-e a buddhizmus?

A Felébredett és Tana VI. könyv III. rész 4. (3)

क्या बौद्ध धर्म निराशावादी है?

1. A Buddha Tanát megvádolták avval, hogy pesszimizmust kelt.
2. A vád az első Nemes Igazságra alapszik, amely azt mondja, hogy a világban van Dukkha (szenvedés).
3. Elég meglepő, hogy a Dukkha említése ilyen vádra ad okot.
4. Marx Károly is azt mondta, hogy a világon van kizsákmányolás, és a gazdagok egyre gazdagabbak lesznek, a szegények pedig egyre szegényebbek.
5. Senki nem mondja, hogy Marx Károly tanítása pesszimista.
6. Miért mutatnak más hozzáállást a Buddha tanával kapcsolatban?
7. Talán azért adtak hozzá a Dhammájához egy mélyebb pesszimista árnyalatot, mert a Buddha mindjárt az első beszédében kifejti ezt: a születés szenvedés, a vénülés szenvedés, a halál szenvedés.
8. Akik azonban tanultak szónoklástant, tudják, hogy a túlzás egy hatáskeltő szónoki fogás a tudós irodalmárok kezében.
9. Az, hogy a születés szenvedés, a Buddha túlzása. Ez bizonyítható más beszéde szövegével, ahol hirdette, hogy az emberként való megszületés nagyon is értékes dolog.

10. Aztán, ha a Buddha pusztán a szenvedésre hivatkozna, akkor ez a vád tartható lenne.

11. De a Buddha másik három Nemes Igazsága azt erősíti, hogy a Dukkha megszüntetendő. Azért beszélt a szenvedés létezéséről, hogy hangsúlyt adjon a Dukkha megszüntetése feladatának.

12. A Buddha nagy jelentőséget tulajdonított a szenvedés megszüntetésének. Úgy találta, hogy a nagy szákhja filozófus Kapil pusztán megállapította, hogy szenvedés van. Semmi többet nem mondott azonban erről. Ez nem elégítette ki a Buddhát, és ezért el is hagyta Álár Kálám ásramját.

13. Hogy hívhatja bárki is ezt a Dhammát pesszimistának?

14. Az biztos, hogy ha egy tanító azért aggódik, hogy a Dukkha szűnjön meg, nem vádolható pesszimizmussal.

*Buddha és Ámbédkar kék színben - bárhol járunk,
a dalit buddhista polgárjogi mozgalom jelképei
mindenütt ott vannak Indiában.*

MODERN KORI SZÖVEGEK

Bevezető

Az indiai történelmi legendák között megragadja a fantáziánkat egy izgalmas jelenet 1932-ből. Fénykép nem maradt ránk, de a félhomályban úgyse sokat látnánk: a punéi Yerwada börtön³⁸ rácsos ablaka mögött, egy durva priccsen alkotmányjogi megegyezés készült. A zárkát brit gyarmati katonák őrizték, a rab nevét pedig akkor már az egész világ ismerte: Gándhí.³⁹

A szegények fehér leplébe öltözött előkelő fogoly erős fogadalmat tett: már negyedik napja böjtölt. El volt szánva a halálra, ha igazát nem ismeri el a hatalom. Hindú hívőként ugyan hitt a kasztokban, de nem volt hajlandó együtt élni olyan szabályokkal, amelyek a hátrányos helyzetű páriákat jogi tekintetben külön kezelik.

A böjt ötödik napján öltönyös, lakkcipős látogatója érkezett. Egy kitaszított, érinthetetlen pária. Vitában állt Gándhival. Őt ekkor még nem sokan ismerték, és alacsony származása miatt senki nem tudta elképzelni róla, hogy 15 évvel később éppen ő fogja majd megírni az ország alaptörvényét. Pedig már ekkor is nagy tudású jogász, és bátor polgárjogi harcos volt, már ekkor is **Dr. Ámbédkarnak** hívták. Kíméletlenül Gándhí arcába vágta, hogy mit sem ér a szegénység magasztalása és a névleg egyenlő szavazati jog, ha valójában a kiváltságos kasztok döntenek mindenről. Önálló törvényhozási választmányt követelt a kaszton kívülieknek.

³⁸ येरवडा मध्यवर्ती कारागृह (a helyi kiejtésben: Erodá Kárágruh).

³⁹ A hindú vezető neve megfelelő magyar átírásban Gándhí.

Abban hitt, hogy jogállam, demokrácia, jó kormányzás, gazdasági siker csakis a kasztrendszer lebontásával jöhet létre. Az angol alkirály Dr. Ámbédkar álláspontját támogatta, de bejelentette, hogy elfogadná a közös indiai álláspontot, ha lenne ilyen...

A sok százmilliós birodalom népe lélegzetét visszafojtva figyelte vitájukat. Ha elmarad a megegyezés, és Gándhí belehal a börtönbe, a nép haragja az egyébként is megvetett páriák ellen fordult volna. A regényes díszletek között tehát valódi dráma zajlott: Gándhí is, Dr. Ámbédkar is a végsőkig mentek el a saját igazukért.

A történelem ilyen nagy pillanatai végtelenül egyszerűek.

Gándhí és Dr. Ámbédkar néhány óra alatt megegyeztek a punéi börtön falai között. Gándhí véget vetett az éhségstrájknak. Dr. Ámbédkar biztosítékokat kapott arra, hogy az elnyomottak valóban szóhoz jutnak a törvényhozásban. A punéi egyezmény egyetlen papírlap két oldalán elfért. A választójogi szabályok mellett még a halmozottan hátrányos helyzetű diákok ösztöndíjáról szóló pontnak is jutott hely a papírlapon...

A világ legnagyobb létszámú halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportja tehát már 1932 szeptemberében alábbi egyezmény alapján érvényesíteni tudta érdekeit az indiai demokrácia születése előtt:

Púnéi Egyezmény

पुणे करार⁴⁰

Yerwada Központi Börtön

1932. szeptember 24. délután 6-kor

1. Az általános választások során helyeket kell biztosítani az elnyomott osztályok számára a tartományi törvényhozó gyűlésekben az alábbiak szerint:

Madrasz 30, Bombay és Szindh 15, Pandzsáb 8, Bihár és Orissza 18, Központi tartományok 20, Asszam 7, Bengál 30, Egyesült tartományok 20, Összesen 148

A fenti számok tartományi törvényhozó gyűléseknek a brit miniszterelnök döntése alapján kihirdetett létszámain alapulnak.

2. E helyek betöltése közös választókerületek útján, de a következő eljárás szerint történik: egy választókerület névjegyzékén szereplő Elnyomott Osztályokhoz tartozó minden választópolgár választói kollégiumot képez, amely „single vote” módszerrel négy elnyomott osztály-béli jelöltből álló panelt választ az így biztosított helyek mindegyikére, és a négy személy, aki így az előválasztáson a legmagasabb szavazatszámot szerezte, jelöltté válik az általános választásokon.

3. A Központi Törvényhozásban az Elnyomott Osztályok képviselte szintén közös választásokon és fenntartott helyeken történik előválasztások segítségével a fenti paragrafusban kifejtett

⁴⁰ forrás: <http://www.ambedkar.org/impdocs/poonapact.htm>

tartományi törvényhozásban rögzített előválasztási rendszer elvei szerint.

4. A Központi Törvényhozásban a brit indiai általános választásokon betöltött képviselői helyek 18%-át kell biztosítani az Elnyomott Osztályok számára.

5. Az előválasztás rendszere és a jelölt-panelek választása a központi és a tartományi törvényhozási választásokra az első tíz év után ér véget, hacsak nem közös megegyezéssel még előbb a 6. pont szerint.

6. Az elnyomott osztályok számára a tartományi és központi törvényhozásban biztosított helyek rendszerének az 1. és a 4. pont szerint addig kell fennállnia, amíg a jelen megállapodásban érintett közösségek ettől eltérően kölcsönösen meg nem egyeznek.

7. Az elnyomott osztályoknak a központi és tartományi törvényhozás tekintetében élvezett választójogát a Lothian Bizottság jelentésében előírtak szerint kell megvalósítani.

8. Semmilyen hátrány nem érheti a helyhatóságba való választható vagy közszolgálatba kinevezhető jelöltet azon az alapon, hogy az elnyomott osztályok tagja. Minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy az elnyomott osztályok megfelelő mértékben nyerjenek képviselőket, betartva a közszolgálati kinevezéshez előírt képzettségi követelményeket.

9. Minden tartományban az oktatási ösztöndíjakból megfelelő összeget kell címkézni arra a célra, hogy az elnyomott osztályok tagjai lehetőségekhez jussanak az oktatásban.

A kasztrendszer felszámolása⁴¹ – 1936

जाति प्रथा का विनाश

Bevezető

Dr. Ámbédkar már a harmincas években pontos menetrendet állított föl az indiai társadalom demokratikus átszervezésére. Legfontosabb szövege erről *A kasztrendszer felszámolása*⁴² című munkája.

1936-ban Dr. Ámbédkart a Kasztrendszert Megszüntető Egyesület (Dzsát-Pát Tórák Mandal) kérte fel, hogy mondjon beszédet ülésükön, arra írta e művet a szerző. A beszédet azonban végül nem mondta el, mivel az előzetesen megküldött szöveget a társaság erősen kifogásolta, Ámbédkar azonban nem volt hajlandó rajta változtatni. A társaság célkitűzése a kasztrendszer felszámolása volt. Bár céljaik megegyeztek Ámbédkarral, a mód és a radikalizmus mértéke különbözött.

Az itt következő szemelvény Dr. Ámbédkar legnépszerűbb művéből először lát napvilágot magyar nyelven. Ez a szöveg meghatározó jelentőségre tett szert az indiai közélet mindennapjaiban, és meglehetősen pontos párhuzamokat kínál a mai magyar (szlovák, román...) valóság értelmezéséhez. Szociológiai igényű elemzés a kasztrendszeréről, politikai és vallási következtetésekkal.

⁴¹ Ismertetésünk alapjául szolgáló kiadás:

https://ccnmtl.columbia.edu/projects/mmt/ambekar/web/readings/aoc_print_2004.pdf

⁴² *Annihilation of Caste.*

De mi is a kasztrendszer? Első közelítésben az indiai társadalom négy varna alapján megvalósult felosztása a Rig-véda X. 90. részében olvasható Purusa-szúkta című hindú szentirat alapján. Már az ókori indiai társadalomban is megjelent egy ötödik csoport, az érinthetetlen páriák számkivetett társadalmi rétege. A kaszton kívüli páriákkal szembeni diszkrimináció a Manu törvénykönyvének előírásai alapján vált a hindú vallás részévé az ókor végén. A szöveggyűjteményünk első felében idézett ókori történetek „csandál” néven említik a kitaszított érinthetetleneket. Ez az elnevezés azonban sértő. A mai szövegkörnyezetben a „dalit” megnevezés az elfogadott.

A négy varna (és ötödikként az érinthetetlenek rétege) az évezredek során négyezer alkalztra bomlott. Ezek neve „dzsáti”. Amikor Gándhí, és más hindú véleményformálók a kasztokról, a kasztok káros mivoltáról beszélnek, akkor leginkább a négyezer dzsáti csoportra gondolnak, és nem a négy varnára. Dr Ámbédkar azonban kimutatta, hogy a négyezer dzsáti léte a négy varna rendszeréből következik, a négy varnát és az érinthetetlenekkel szembeni diszkriminációt pedig a hindú szentiratok vallási igazság gyanánt erőltetik a társadalomra.

Ez a szörnyű elnyomó rendszer az ókor óta mindmáig jelen van Indiában, de jogi tekintetben az 1950-ben hatályba lépett Alkotmány felszámolta. A mindennapi életben a kasztrendszer felszámolását a „*reservation system*” (fenntartott helyek rendszere) teszi lehetővé. A *reservation system* alapjait a Punéi egyezmény szövege rögzíti 1932-ben. A rendszer törvényi alapjait az Alkotmány paragrafusaiiban találjuk, amelyekből szöveggyűjteményünk is idéz. A kasztrendszer felszámolásának

hőse pedig Dr. Ámbédkar, a független India Alkotmányának építőmestere.

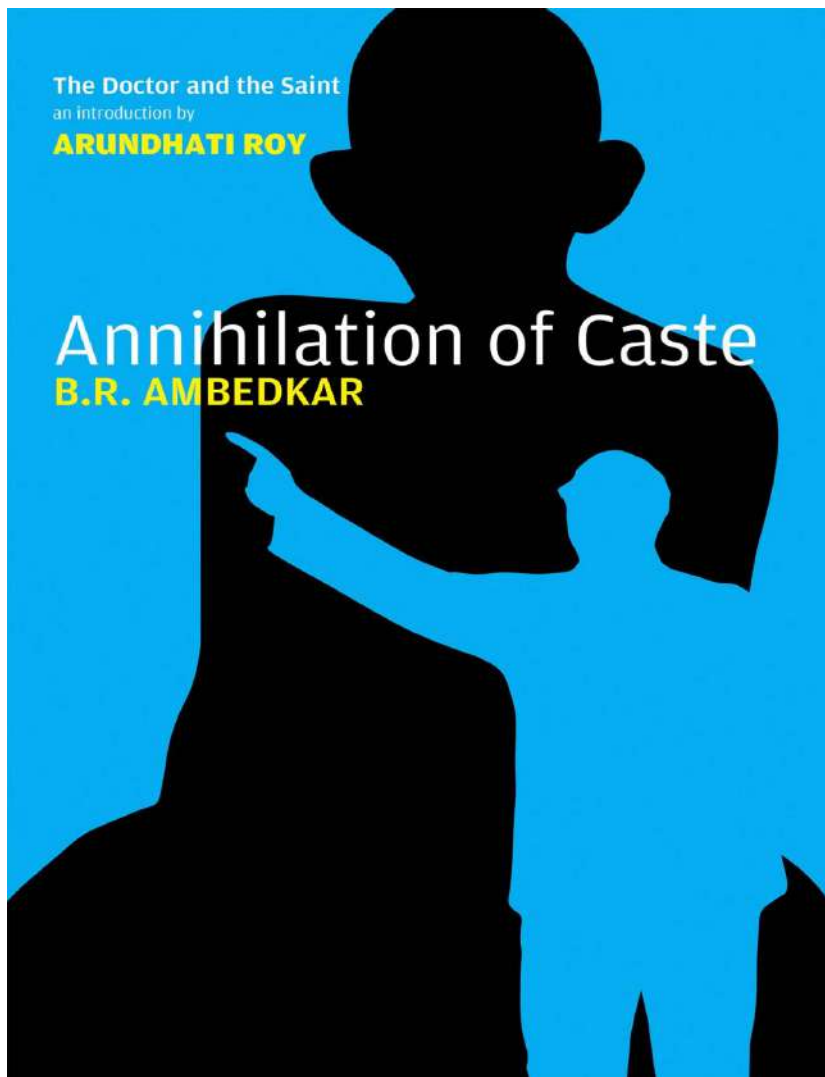
Sokan azt gondolják, hogy a kasztrendszer indiai sajátosság. Az előttünk fekvő szöveg megállapításai azonban olyan egyetemes érvényűek, hogy az indiai példákon keresztül minduntalan ráismerünk saját társadalmi környezetünk problémáira. Maga Dr. Ámbédkar is leszögezi, hogy a kasztrendszer jelenségei Indián kívül is tanulmányozhatók, például a római plebejusok és a patríciusok viszonyában, vagy az írországi protestáns-katolikus feszültségek tükrében.

A XXI. század eleji Magyarországon különösen izgalmas olvasmány az a látélet, amit Dr. Ámbédkar a kasztrendszerrel megfogalmaz. A szöveget olvasva szinte pontról pontra ráismerhetünk a mai magyar társadalmat gyötrő bajokra.

Szemelvényünk Dr. Ámbédkar szövegének azt a részét tárja elénk, ahol Ámbédkar a kasztrendszer 14 káros jellemzőjét sorolja fel. Érdekes gyakorlat ma Magyarországon Ámbédkart olvasni. Azt ajánljuk a magyar olvasónak, hogy olvasás közben mind a 14 jellemző kapcsán gondoljon például a hazai cigányság helyzetével vonható párhuzamra. Amikor pedig Dr. Ámbédkar a bráhminokról ír, akkor idézzük fel Petőfitől a Magyar nemes, Adytól pedig a Disznófejű nagyúr alakját.

A kasztrendszer 14 káros jellemzője: 1. megoszt; 2. alá-fölé rendel; 3. származási alapon szelektál; 4. röghöz köt, munkanélküliséget okoz; 5. elidegenít a hivatástól; 6. támogatja a fajelméletet; 7. akadályozza a közös tevékenységet; 8. uszít; 9. marginalizál; 10. a felemelkedőket visszanyomja; 11. nem engedi a befogadást; 12.

nem engedi a nemzeti összetartást; 13. elfojtja a reformokat; 14. lerombolja a közjóért való áldozatvállalást.

A Doktor és a Szent - a Kasztrendszer felszámolása.

IV.

(A kasztrendszer nem pusztán munkamegosztás, hanem a munkások megosztása)

Milyen kár, hogy a kasztrendszernek mind a mai napig akadnak védelmezői! Sokféle védekezés van. Védik például azon az alapon, hogy a kasztrendszer csak a munkamegosztás másik neve. Ha pedig munkamegosztásra minden civilizált társadalomban szükség van, akkor – így a védelmezők – semmi baj nincs a kasztrendszerrel.

1. Az **első** dolog, amit e nézet ellen föl kell hozni, az az, hogy a kasztrendszer nem pusztán munkamegosztás, hanem **a munkások megosztása**. A civilizált társadalomnak kétségtelenül szüksége van munkamegosztásra. De egy civilizált társadalomban sem kíséri a munkamegosztást a munkások természetellenes elkülönítése áthatolhatatlan rekeszekbe.

2. A kasztrendszer még csak nem is a munkások megosztása – ami eléggé különbözik a munkamegosztástól, – hanem **alá-fölé rendeltség**, amely a dolgozókat lépcsőzetesen egymás fölé rendeli. Semmilyen más országban nem kíséri a munkamegosztást a dolgozók ilyen lépcsőzetes besorolása.

3. Van a kasztrendszer e felfogása bírálatának egy harmadik pontja: ez a munkamegosztás nem magától jön létre és nem természetes adottságokon alapszik. A társadalmi és az egyéni hatékonyság megkövetelné, hogy az egyén képességeit a határaiig fejlesszük, hogy pályát választhasson, és karriert építsen. Ezt az elvet megsérti a kasztrendszer, amennyiben már előre kijelöli a

feladatokat az egyéneknek, és nem a tehetség fejlesztése alapján válogat, hanem **a szülők társadalmi helyzete alapján.**

4. Más nézőpontból tekintve a foglalkozások egymásra rétegződése, ami a kasztrendszer eredménye, kifejezetten káros. Az ipar sosem statikus. Gyors és váratlan változások következnek be. Ilyen változások közepette az egyének szabadságra van szüksége, hogy foglalkozást válthasson. Ha nincs meg a szabadsága a változó körülményekhez való alkalmazkodásra, akkor elveszítheti a megélhetését. Márpedig a kasztrendszer nem engedi meg a hindúknak, hogy olyan foglalkozásba kezdjenek, amire kereslet van, hacsak nem tartoznak örökletesen az adott foglalkozáshoz. Ha a hindúk inkább éhen halnak, semmint a kasztjuknak kijelölttől eltérő foglalkozásba kezdjenek, annak a kasztrendszerben találjuk meg az okát. A kaszt az országban látható **munkanélküliség közvetlen oka**, mert nem engedi a foglalkozások újrendezését.

5. A kaszt alapú munkamegosztás egy másik komoly hiányosságtól szenved: a szétválasztás nem választáson alapul. Egyéni érzésnek, egyéni kívánságnak nincs benne helye. A predestináció, az eleve elrendelés dogmáján alapszik. A társadalmi hatékonyság vizsgálata alapján kénytelenek vagyunk elismerni: az ipari rendszer legnagyobb baja nem annyira a szegénység és az avval együtt járó szenvedés, hanem az a tény, hogy oly sok ember hivatása nem egyezik a hajlamaival. Az ilyen hivatások **elidegenedést**: folytonos ellenérzést, rosszakaratot és menekülési vágyat okoznak.

Sok foglalkozás van Indiában, amelyeket a hindúk lenéznek, és ezért a foglalkozás gyakorlóiban ellenérzés kél saját munkájuk

íránt. Folytonos a vágy, hogy meneküljenek ezekből a foglalkozásokból csak azért, mert a hindú vallásból áradó lenézés és megbélyegzés tönkreteszi e hivatások gyakorlóit. Milyen hatékony lehet az a rendszer, amelyben az ember szíve-lelke nincs a munkájában? A kaszton alapuló gazdaság tehát káros intézmény, minthogy az ember természetes tehetségét és hajlamát a társadalmi elvárásoknak rendeli alá.

Derdák Tibor a punéi Yerwada börtön előtt, ahol 1932-ben Gándhí és Dr. Ámbédkar megkötötték a punéi egyezményt.

V.

(A kaszt nem védelmezheti a „faj tisztaságát”, mert olyan nincs)

6. Egyesek biológiai lövészárkot ástak a kasztrendszer védelmében. Azt mondják, hogy a kaszt célja a faj és a **vér tisztaságának őrzése**. A néprajztudósok azonban úgy vélik, hogy sehol nem léteznek tiszta rasszok, és a világon mindenhol minden faj keveredik. Különösen ez a helyzet az indiai népekkel. *D. R. Bhándárkar* देवदत्त रामकृष्ण भांडारकर a *Külföldi elemek a hindú népességben* című művében megállapította, hogy „Aligha van egyetlen osztály vagy kaszt Indiában, amelyikben ne lenne idegen elem. Nemcsak a harcos kasztok (osztályok) (*rádzsputok* राजपूत, *maráthák* मराठा) közé, de a bráhminok közé is keveredett idegen vér, pedig ők abban a boldog illúzióban élnek, hogy minden idegen elemtől mentesek.” Nem lehet azt állítani, hogy a kasztrendszer úgy alakult volna ki, hogy megakadályozza a rasszok keveredését, vagy hogy a vér tisztasága megőrzésének eszköze lenne.

A tény az, hogy a kasztrendszer sokkal később jött létre, mint ahogy a különböző rasszok vére és kultúrája Indiában összekeveredett. Azt állítani, hogy a különböző kasztok megannyi különböző rasszt jelentenének, a tények megcsúfolása lenne. S ugyan miféle rassz-béli rokonság állna fenn a *pandzsábi* پنجاب پٹنہ⁴³ bráhminok és a *madraszi* சென்னை⁴⁴ bráhminok között? Milyen fajtabéli rokonság kötné össze a *bengáli* বঙ্গ⁴⁵ érinthetetleneket a

⁴³ Pandzsáb neve urdú és pandzsábi írással (ma a tartomány nyugati része Pákisztán, keleti része pedig India része).

⁴⁴ Madrasz neve tamil nyelven és írással (ma a város neve: Chennai).

⁴⁵ Bengál neve bengáli nyelven és írással (Bengál keleti része a mai Bángládés, nyugati része pedig India szövetségi állama).

madraszi érinthetetlenekkel? Milyen rassz különbség volna a *pandzsábi* bráhminok ब्राह्मण és a *pandzsábi csamárok* चमार között? Milyen fajkülönbség lenne a *madraszi* bráhminok és a *madraszi* páriák között? A *pandzsábi* bráhminok ugyanaz a *génkészlet*, mint a *pandzsábi csamárok*, és a *madraszi* bráhminok ugyanaz a rassz, mint a *madraszi* páriák.

A kasztrendszer nem jelöl ki fajkülönbségeket. A kasztrendszer ugyanazon rasszok társadalmi felosztása. Ha mégis valaki fajkülönbséget feltételezne, megkérdezhetné: „Milyen kár származna, ha Indiában a különböző kasztok közötti házasodással meg lenne engedve a rassz- (faj) és vérkeveredés?” Nem kétséges, hogy az emberek és az állatok közötti különbség olyan mély, hogy a tudomány külön fajokról beszél. De azt még a rasszok tisztaságában hívő tudósok sem állítják, hogy az emberi rasszok külön fajokat alkotnának. Egy és ugyanazon faj változatai ezek. Szaporodhatnak egymás között, és szaporodásképes utódokat hoznak létre.

Képtelenségeket hordanak össze azok, akik a kasztrendszer védelmében öröklődésről és *eugenikáról* (fajnemesítésről) beszélnek. Ha a kasztrendszer összhangban lenne a fajnemesítés alapelveivel, akkor kevesen elleneznék, mert kevesen elleneznék a fajnemesítés érdekében az ésszerű pároztatást. (Dr. Ámbédkar a második világháború előtt írta ezt, tehát akkor még nem tudhatta, hogy rövid időn belül mivé fajul a fajnemesítés. – a fordító jegyzete) De megbukik az az érvelés, hogy a kasztrendszer ésszerű pároztatást biztosít. A kasztrendszer negatív dolog. Pusztán a különböző kasztokhoz tartozók házasodását tiltja. Nem pozitív módszer arra, hogy kiválassza, egy adott kasztból kiknek kellene összeházasodni.

Ha a kaszt *eugenikus* (fajnemesítő) volna, akkor az alkasztoknak is *eugenikus*oknak kellene lenniük. De állíthatja-e valaki is komolyan, hogy az alkasztok *eugenikus* eredetűek? Úgy gondolom, hogy egy ilyen állítás képtelenség lenne, éspedig egy nagyon nyilvánvaló oknál fogva. Ha a kaszt (a négy varna) fajtát jelent, akkor az alkasztok (a négyezer dzsáti) különbségei nem jelenthetnek fajtabéli különbségeket, mert az alkasztok a hipotézis szerint ugyanannak az emberfajtának alfajai. Következésképpen az alkasztok közötti vegyes házasság és együtt étkezés tilalmának nem lehet célja a faj és a vér tisztaságának fenntartása. Ha pedig az alkasztok eredete nem lehet fajnemesítő, nincs alapunk azt állítani, hogy maguknak a kasztoknak az eredete *eugenikus*.

Ha a kaszt *eugenikus* eredetű, akkor érthető a vegyes házasság tilalma. De mi lehet a célja a kasztok és ugyanúgy az alkasztok együtt étkezése tilalmának? Az együtt étkezés nem fertőzheti a vért, tehát nem okozhatja sem a fajta javulását, sem romlását.

Ez mutatja, hogy a kasztrendszernek nincs tudományos eredete, és akik *eugenikus* alapot próbálnak adni neki, egy súlyos tudománytalanságot próbálnak tudományos érveléssel alátámasztani. A fajnemesítés ma sem tud gyakorlati lehetőséggé válni, mert nincs az öröklődés tekintetében biztos tudásunk. *Bateson a Mendel öröklési elvei* című munkájában ezt mondja: „A fejlettebb szellemi képességek öröklődésében semmi sincs, ami az átadás bizonyos fajta rendszerét követné. Valószínű, hogy mind a szellemi, mind a látványosabb fejlődést mutató fizikai képességek inkább számos tényező egybeesésének eredményei, semmint egy bizonyos genetikai elem birtoklásáé.” Úgy érvelni, hogy a kasztrendszer fajnemesítő koncepció, azt jelentené, hogy a mai

hindúk őseinek olyan örökléstani tudást tulajdonítunk, amellyel a mai tudósok sem rendelkeznek.

Gyümölcséről ismerhetjük meg a fát. Ha a kaszt fajnemesítő, akkor milyen emberfajtát eredményezett? Fizikai tekintetben a hindúk a C3 kategóriába⁴⁶ tartoznak. Pígméus törpék, satnya alkatúak, és ellenálló képesség híján vannak. A népesség 90%-át alkalmatlannak minősítették katonai szolgálatra. Ez mutatja, hogy a kasztrendszer nem testesíti meg a mai fajnemesítési elmélet eszményeit. Ez a társadalmi berendezkedés egy elferdült hindú csoport beképzeltségét és önzését testesíti meg, akik magas státuszukat kihasználva népszerűvé tették, és tekintélyüknél fogva rákényszerítették az alávetettekre.

*Dzsaj Bhím - Győzelem Ámbédkarnak - dalit
köszöntés egy kanadai rendszámtáblán.*

⁴⁶ Ámbédkar a brit katonai sorozásnál használatos kategóriáról beszél, amelyben a harcra legalkalmasabbak az „A” kategóriába kerültek.

VI.

(A kaszt akadályozza a hindúkat abban, hogy valódi társadalmat vagy nemzetet alkossanak)

7. A kasztrendszer nem okoz gazdasági hatékonyságot. A kasztrendszer nem képes a rassz nemesítésére, és sosem eredményezte azt. Volt viszont egy eredménye: szétzilálta és demoralizálta a hindúkat.

A legelső dolog, amit el kell ismernünk, az az, hogy a hindú társadalom egy mítosz. Maga a „hindú” szó is külföldi eredetű. A mohamedánok adták a helyieknek, hogy megkülönböztessék őket maguktól. Egyetlen szanszkrit műben sem fordul elő a mohamedán hódítás előtt. Nem érezték szükségét egy közös névnek, mivel elgondolásuk sem volt arról, hogy közösséget alkotnának. Hindú társadalom, mint olyan, nem létezik. Csak kasztok összessége van. Minden kaszt tudatában van a létezésének. Létének egyetlen értelme és célja a fennmaradás. A kasztok még csak szövetséget sem alkotnak. Egy kasztot semmilyen érzés nem kapcsol más kasztokhoz, kivéve, ha épp hindú-muszlim zavargások törnek ki. Minden más alkalomkor mindegyik kaszt azon igyekszik, hogy elkülönítse (*segregate itself*) és megkülönböztesse magát (*distinguish itself*) más kasztoktól.

Minden egyes kaszt nem csupán külön étkezik, és külön házasodik, hanem mindegyik kaszt előírja tagjai számára saját megkülönböztető viseletét. Mi más magyarázata lehet az indiai férfi és női öltözékek kavalkádjának, ami annyira lenyűgözi a turistákat? Az eszményi hindúnak olyannak kell lenni, mint patkánynak a saját lukában: vissza kell utasítania a többiekkel

való érintkezést. A hindúk között teljesen hiányzik az az eszmény, amit a szociológusok (Franklin Henry Giddings) így hívnának: fajtárs tudat (*consciousness of kind*). Nincs hindú fajtárs tudat. A tudat, ami a hindúkban létezik, a kaszt tudata. Ez az oka annak, hogy a hindúk nem mondhatók társadalomnak vagy nemzetnek.

Ámbár sok indiainak a hazafiúi érzései nem engedik meg, hogy elfogadják, hogy a hindúk nem nemzet, csak embertömeg. Határozottan állítják, hogy a látható különbség mögött alapvető egység jellemzi a hindúkat, amennyiben szokások, hit- és gondolatvilágok hasonlítanak India-szerte. Hasonlóság a szokásokban, a hit-és gondolatvilágban valóban létezik. Mégsem fogadhatjuk el a következtetést, hogy ezért a hindúk nemzetet alkotnának. Félreértenénk a társadalom fogalmát. Az emberek nem azért válnak társadalommá, mert egymás fizikai közelségében élnek, hiszen ha valaki messze kerül a többiektől, nem kerül ki a társadalomból.

Másrészt a szokások, hitek és gondolatok hasonlósága nem elegendő, hogy embereket társadalommá tegyen. Ezeket a dolgokat át lehet adni egymásnak, csakúgy, mint egy darab téglát. Ugyanígy egy csoport szokásait, hiteit, gondolatait átveheti egy másik csoport is, s így hasonlóság támadhat közöttük. A kultúra szétterjed diffúz módon, ezért találjuk hasonlónak a különböző ősi törzsek szokásait, hiedelmeit, gondolatait, még ha nem is élnek egymás közelében. Ám senki nem mondhatja, hogy e hasonlóságok miatt az egyes ősi törzsek egy társadalmat alkotnának. Ez azért van, mert a bizonyos dolgokban meglévő hasonlóság nem elegendő ahhoz, hogy társadalom jöjjön létre.

Az emberek akkor alkotnak egy társadalmat, ha vannak közösen birtokolt dolgaik. Ha hasonló dolgaik vannak, az egészen más, mint ha közösen birtokolnak dolgokat. Az egyetlen mód arra, hogy közösen birtokoljanak dolgokat, az, hogy kommunikációban legyenek egymással. Ezzel valójában azt állítjuk, hogy egy társadalom a kommunikáció által, sőt a kommunikációban létezik. Konkrétan tehát nem elég, ha az emberek másokkal megegyezően cselekszenek. A párhuzamos cselekvések, még ha hasonlóan is, nem elegendőek ahhoz, hogy embereket társadalommá fogjanak össze.

Ezt bizonyítja az a tény, hogy a hindúk között a különböző kasztok ugyanazon ünnepeket ülik meg, ám a különböző kasztok hasonló ünnepeinek párhuzamos megünneplése nem kovácsolja őket egybe. E célhoz az szükséges, hogy az ember közös tevékenységekben osztozzon és vegyen részt úgy, hogy ugyanazok az érzelmek ébredjenek benne, mint amelyek a többieket is lelkesítik. Ami az egyént a közös tevékenység részesévé teszi, úgy, hogy a siker az ő sikere legyen, a kudarc pedig az ő kudarca legyen, az valódi kötelék, az tényleg társadalommá teszi őket. **A kasztrendszer megakadályozza a közös tevékenységet, s avval, hogy a közös tevékenységet megakadályozza, meggátolja a hindúkat abban, hogy egyesítsék az életüket, öntudatos társadalommá váljanak.**

VII.

(A kasztrendszer legrosszabb jellegzetessége a társadalom-ellenes szellemiség)

8. A hindúk gyakran panaszkodnak egy banda vagy klikk elkülönülésére, és hibáztatják őket antiszociális szellemük miatt. Ám könnyedén elfeledkeznek arról, hogy ez az antiszociális szellem a saját kasztrendszerük legrosszabb vonása. Egy-egy kaszt boldogan éneklí a másik kaszttal szembeni **usztó gyűlöletrigmusokat**, ahogyan az elmúlt háború idején a németek énekelték a gyűlölet himnuszát az angolokkal szemben. A hindúk irodalma tele van kaszt leszármazási családfa-történetekkel, amelyek azt bizonygatják, hogy az egyik kaszt nemes származású, a többi alávaló. A *Szahjádrikhanda*⁴⁷ सहाद्रिखण्डम् ennek az irodalomnak egy jellegzetes példája.

Az antiszociális szellemiség nem korlátozódik egyedül a kasztra. Mélyebbre megy, és megmérgezi az al-kasztok⁴⁸ kölcsönös kapcsolatát is. Az én tartományomban a *gólak bráhminok*, a *deórukha bráhminok*, a *karada bráhminok*, a *palsé bráhminok* és a *csitpávan bráhminok* चित्पावन mind a bráhmin ब्राह्मण kaszt

⁴⁷ A Szahjádrikhanda a Szkanda Purána című legenda-gyűjtemény egy része, több évszázadon keresztül (5-13. sz.) keletkezett szövegek gyűjteménye. Ahogyan Dr. Ámbédkar írja, valóban genealógiákat (leszármazási vonalakat) tartalmaz. /a lektor jegyzete/

⁴⁸ Az indiai társadalom nem csupán a négy kasztra és ötödikként a kasztonkívülek (más néven érinthetetlenek, dalitok) kasztjára oszlott, hanem az egyes kasztokon belül számtalan al-kategória, al-kaszt létezett, eredetileg földrajzi helytől és foglalkozástól függően – ezekt nevezték dzsátinak. Magyarul mindezeket egyöntetűen kasztnak nevezzük, ha a dzsátikat szeretnénk külön megkülönböztetni, akkor az al-kaszt kifejezést használjuk. /A lektor jegyzete/

alcsoporthajnak tartják magukat. Azonban az egymás közötti antiszociális szellem legalább annyira kiélezett és fertőző, mint közöttük és a nem bráhmín kasztok között. Nincs mit csodálkoznunk ezen. Az antiszociális szellem mindenhol ott van, ahol csak egy csoportnak „saját” érdekei támadnak, amelyek kizárják a többi csoporttal való együttműködésből, mert fő céljuk a saját tulajdonaik megvédelmezése.

Az antiszociális szellem, a saját érdekek védelmezésének szelleme annyira kiemelkedő jellegzetessége az egymástól elszigetelt kasztoknak, mint a határokkal elválasztott nemzeteknek. A bráhmínok mindenekelőtt a „saját” érdekeiket védik a nem-bráhmínokkal szemben, míg a nem-bráhmínok a saját érdekeiket védik a bráhmínokkal szemben. A hindúk ezért nem pusztán kasztok összessége, hanem egymással háborúzó csoportok sokasága, amelyek mind magukért és az önző eszményeikért élnek.

Van még egy kárhozatos vonásuk. A mai angolok ősei egyik vagy másik oldalon harcoltak a Rózsák harcában, vagy a *Cromwell*-féle polgárháborúban. De a mai leszármazottak semmilyen neheztelést nem hordoznak azok ellen, akiknek az ősei a másik oldalon harcoltak. A viszályt elfeledték. A mai nem-bráhmínok viszont nem tudnak megbocsájtani a mai bráhmínoknak azért a

megalázásért, amit Sivádzsi⁴⁹ शिवाजी kapott az őseiktől. A mai kájaszthák⁵⁰ कायस्थ nem fognak megbocsájtani a mai bráhminoknak, azért a gyalázatért, amit ősapáik elszenvedtek a bráhminok ősapáitól. Mi az oka ennek? Nyilvánvaló: a kasztrendszer. A kaszt és a kaszt-öntudat fenntartja a múlt viszályait, és akadályozza a szolidaritást.

⁴⁹ 1674-ben a dekkáni bráhminok megtagadták, hogy a marátha királyt, Sivádzsít, védikus rítus szerint megkoronázzák, mivel nem tartották megalapozottnak Sivádzsi állítását, aki ksatrijának (második, azaz harcos kasztbelinek) vallotta magát. A bráhminok szerint Sivádzsi valójában súdra kasztból származott (negyedik, legalacsonyabb kaszt, a szolgák kasztja), és csak megvesztegetett egy bráhmint, hogy igazolja a megfelelő kasztot számára. A bráhminok Sivádzsi ksatrija kasztba történő felvételéhez különféle rítusokat és vezekléseket írtak elő számára, valamint maguk és az ünnepeken összegyűltek számára alamiznaosztást. A költségek összességében 1,5 millió rúpiát tettek ki. Számos akadályt gördítettek útjába, hogy a ksatrija kasztba végül beiktassák, és megkoronázhassák királynak. Akárhogyan is, a hindú Sivádzsi a hinduizmust támogatta, felelvenítette a régi hagyományokat és a szanszkrit nyelvet. A terjeszkedő mogul birodalom legerősebb ellenfele volt, sokáig nem tudták országát elfoglalni, a maráthák Sivádzsi halála után is a leghosszabb ideig álltak ellen a mogul hódításnak. /A lektor jegyzete/

⁵⁰ Írnok kaszt. Eredetileg a kasztba olyanok tartoztak, akiknek apja ksatrija (harcos kaszt), anyja súdra (kétkezi munkás kaszt). A kájaszthák a bráhminokkal egyenrangúnak tartják kasztjukat, míg a bráhminok őket a súdrák kasztjába helyezik. /A lektor jegyzete/

VIII.

(A kaszt akadályozza a bennszülött törzsek fölemelkedését és befogadását.)

9. A nemrégiben lezajlott vita a kizárt és részben kizárt területekről⁵¹ fölhívta a figyelmet az indiai őslakos törzsek helyzetére. Legalább 13 millió főről van szó. Túl azon a kérdésen, hogy az új Alkotmányból⁵² való kizárásuk jogszerű vagy nem, a tény tény marad, hogy ősi civilizálatlan állapotukban maradtak meg egy olyan földön, amely több ezer éves civilizációval büszkélkedik. Nemcsak civilizálatlanok, de van köztük olyan életmód is, amelynek alapján **bűnözőknek sorolták be őket**.

13 millió ember él vad állapotban a civilizáció kellős közepén, és öröklődő bűnöző⁵³ életmódot folytat! Ám a hindúk sosem éreztek

⁵¹ A britek által meghozott 1936-os India Kormányzata törvény (Government of India Act) részletesen felsorol ún. kizárt és részlegesen kizárt (excluded and partially excluded) területeket. Ezek azok a területek voltak, ahol törzsek éltek. Indiában jelenleg is kb. 650 törzs él, a civilizáció különböző formáiban. Vannak köztük olyan természeti népek, amelyeknek nincs írásuk, és valóban őserdei körülmények között élnek. A törvény szerinti „kizárt” megnevezés azt jelenti, hogy ezek a területek ki vannak zárva a központi és a területileg megválasztott kormányzás alól, ezzel szemben közvetlenül a brit kormányzó fennhatósága alá tartoznak. Ekkor, 1936-ban India még a brit birodalom része volt, de már rendelkezett választások útján megválasztott központi, tagállami és helyi törvény- és döntéshozó szervekkel. /A lektor jegyzete/

⁵² Ámbédkar itt nem az általa megírandó, azóta is érvényes indiai alkotmányra utal, hanem a fent hivatkozott 1936-os India Kormányzata törvényre (Government of India Act). /A lektor jegyzete/

⁵³ Európai roma szemszögből nézve különösen előremutató, ahogyan Dr. Ámbédkar az általánosító bűnözői besorolást bírálja. Ezzel együtt meg kell jegyezni, hogy az érinthetetlenek helyzetét javító javaslatait a harmincas években nem terjesztette ki az őslakos törzsekre, s ez a mai eszünkkel gondolkodva nehezen magyarázható, bár az akkori helyzetben megérthető. /A fordító jegyzete/

szégyent emiatt. Ez a jelenség szerintem párját ritkítja. Mi az oka ennek a szégyenteljes állapotnak? Miért nem volt soha próbálkozás az őslakók civilizálására és arra, hogy megtanítsuk őket a tisztességes megélhetésre?

A hindúk valószínűleg úgy akarnak elszámolni a bennszülöttek vad állapotban tartásáról, hogy velük született ostobaságot tulajdonítanak nekik. Valószínű, hogy a hindúk nem fogadják el, hogy az őslakók azért maradtak civilizálatlanok, mert a hindúk semmilyen erőfeszítést nem tettek a civilizálásukra, vagy egészségügyi segítségre, vagy reformálásukra, vagy, hogy jó állampolgárrá tegyék őket. Ám ha feltesszük, hogy egy hindú meg akarná tenni ugyanazt, amit a keresztény misszionáriusok meg is tesznek, vajon megtehetné-e? Azt állítom, hogy nem. A bennszülötteket civilizálni annyit tesz, mint sajátként elfogadni őket, köztük élni, felebaráti érzést kiművelni, röviden: szeretni őket. Hogyan lenne lehetséges ez egy hindúnak? Egész élete arról az aggodalmas erőfeszítésről szól, hogy saját kasztját megőrizze. A kaszt az ő értékes birtoka, amit mindenáron meg kell mentenie. Nem egyezhet bele abba, hogy kapcsolatot építsen az őslakókkal, akik a védikus idők gyűlölt nem-árjáinak⁵⁴ maradékai.

Nem mintha egy hindút nem lehetne megtanítani az elesett emberiség iránti kötelességérzetre, de az a gond, hogy akármennyi kötelességtudat sem győzheti le a kasztja megőrzésének kötelességét. Tehát a kaszt a valódi magyarázat arra, hogy a hindú miért hagyta meg mindezidáig szégyenpír nélkül a vadakat

⁵⁴ A szanszkrit „árja” szó a védákban fordul elő először, jelentése: „nemes”. Ezzel a szóval nevezte tagjait az i.e. 1. évezred elején Indiába beáramló, szanszkritul beszélő nép. A helyben talált lakosságot ezzel szemben a „dászu”: szolga szóval különböztették meg maguktól. /A lektor jegyzete/

vadaknak a civilizáció kellős közepén minden lelkiismeret-furdalás nélkül. A hindú föl se fogja, hogy az őslakók esetleges veszély forrásai. Ha a vadak vadak maradnak, nem tudnak ártani a hindúknak. Ám ha a nem hindúk szelídítik meg őket, s közéjük térnek meg, az ő hitükre, a hindúk ellenségeinek sorait erősítik. Ha ez történik, azt a hindúk a kasztrendszerüknek köszönhetik.

Tanítottass, lelkesíts, szervezkedj!

IX.

(A magasabb kasztok arra szövetkeztek, hogy az alacsonyabb kasztokat lent tartsák)

10. Nemcsak a vadak civilizálásának emberiességi ügyéért nem tettek semmit a hindúk, hanem **a magasabb kasztbéliék szánt szándékkal akadályozzák a hinduizmus határain belül lévő alacsony kaszt-bélieket abban, hogy a magasabb kasztok kulturális szintjére emelkedjenek.** Két példával szolgálok: a *szonárokkal* सुनार egyfelől, és a *pátharé prabhukkal* पाठारे प्रभु másrészt. Mind a két közösség jól ismert Maharástrában. Mint minden más fölemelkedni vágyó közösség, ők is átvettek számos bráhmin szokást.

A *szonárok daivadznya bráhminoknak* दैवज्ञ ब्राह्मण nevezték magukat, *dhóti* ruháikat bráhmin módra hordták, és a „*namaszkar*” नमस्कार üdvözlést használták, ahogyan a bráhminok. A bráhminok nem szerették, hogy a *szonárok* utánozzák őket, és bráhminnak próbálnak látszani. A *pésva* uralkodók hatalmával megerősítve a bráhminok sikeresen visszaverték a *szonárok* próbálkozását, hogy átvegyék a bráhminok szokásait. Még a Kelet India Társaság Bombayban székelő tanácselnökét is rá tudták venni, hogy tiltó rendelkezést bocsásson ki a Bombayban élő *szonárokkal* szemben.

Valaha a *pátharé prabhu* kaszt tagjai özvegy-újra-házasodást tartottak a saját kasztjuk szokása szerint. Az özvegy-újra-házasodás szokását később társadalmilag alacsonyrendűnek tartották a kaszt egyes tagjai, mivel ellenkezett a bráhminok gyakorlatával. Néhány *pátharé prabhu* igyekezett leállítani az

özvegy-újra-házasodás szokását, hogy közösségük státuszát evvel emeljék. A közösség két pártra szakadt: voltak akik az újítás ellen, mások mellette foglaltak állást. A *pésva* uralkodók az özvegy-újra-házasodást pártolók mellé álltak, s evvel megtiltották a *pátharé prabhuknak*, hogy a bráhminok szokásait kövessék.

A hindúk bírálják a mohamedánokat, amiért az iszlámot karddal terjesztették. A kereszténységet is kinevetik az inkvizíció miatt. Igazából azonban ki a jobb? Ki érdemli meg jobban a megbecsülésünket? A mohamedánok és a keresztények, akik átvágták a torkát annak, aki ellenezte azt, amit ők az üdvösségük érdekében szükségesnek tartottak, vagy a hindúk, akik nem terjesztették a világosságot, hanem sötétségben igyekeztek tartani másokat, akik nem járultak hozzá ahhoz, hogy intellektuális és társadalmi (szociális) örökségüket megosszák azokkal, akik készek és hajlandóak voltak azt saját lelki épülésükre magukévá tenni? Habozás nélkül azt mondom, hogy, ha a mohamedánok könyörtelenek voltak, akkor a hindúk viszont zsugoriak, és a szűkmarkúság rosszabb, mint a könyörtelenség.

X.

(A kaszt akadályozza, hogy a hindú vallás térítő vallás legyen)

11. Vita tárgyát képezi, hogy a hindú vallás térítő vallás volt-e valaha. Vannak, akik szerint soha nem volt térítő. Mások szerint az volt. El kell fogadnunk, hogy valaha valóban az volt. Nem tudott volna szétterjedni Indiában, ha nem lett volna térítő vallás. Azt a tényt is el kell fogadnunk, hogy ma nem térítő vallás. A kérdés tehát nem az, hogy valaha térítő vallás volt-e. A valódi kérdés az, hogy a hindú vallás miért hagyott fel a térítéssel.

Íme az én válaszom: A hindú vallás akkor szűnt meg térítő vallásnak lenni, amikor a kasztrendszer felépült a hindúk között. A kaszt nem fér össze a térítéssel. A térítés nem pusztán hiedelmek és dogmák bevésése az elmékbe. A térítéssel kapcsolatban sokkal fontosabb probléma az, hogy a betérőnek helyet kell találni a közösség társadalmi életében. A probléma az, hogy mely kasztban helyezték el a betérőt. Ez a kérdés minden hindút zavarba kell, hogy ejtsen, aki idegeneket meg akar téríteni a saját vallására.

A kluboktól eltérően egy kaszt tagsága nem áll nyitva mindenféle emberek előtt. A kaszt törvénye arra korlátozza a tagságát, aki beleszületett. A kasztok önállóak, és sehol nincs olyan tekintély, amely rákényszeríthetne egy kasztot, hogy egy jövevényt **befogadjon**. S mivel a hindú társadalom kasztok összessége, és minden kaszt szigorúan testületként működik, a betérők számára nincs hely. Így tehát a kaszt akadályozta meg a hindúkat abban, hogy terjeszkedjenek, és magukba olvasszanak más vallási közösségeket. Amíg a kasztok fennállnak, a hindú vallás nem

válhat küldetéses vallássá, és a hindúvá tisztulás (suddhi⁵⁵ शुद्धि) haszontalan bolondság lesz.

Buddhista népművészet Maharástrában.

⁵⁵ Ámbédkar itt az akkoriban terjeszkedő Árja Szamádzs (Nemes Társaság) nevű hindú nacionalista szervezetre utal. A szervezet célkitűzése a hinduizmus terjesztése volt, kifejezetten az iszlámmal és a kereszténységgel szemben. A „suddhi” (megtisztulás) a hindú hit felvételét jelentette. A történelem során ezt megelőzően ritkán fordult elő „megtérés” a hinduizmusba, oda valóban születni lehetett csak. /A lektor jegyzete/

XI.

(A kaszt megfosztja a hindúkat a kölcsönös segítségnyújtástól, a bizalomtól, a felebaráti érzéstől)

12. Lehetetlen a hindúk számára a suddhi, s ugyanez okból lehetetlen a számukra **az egység (összetartás)** (*szanghatan*⁵⁶ संघटन) is. A szanghatan mögöttes tartalma az, hogy el kell távolítani a hindúk tudatából a félenkséget és gyávaságot, ami oly élesen megkülönbözteti őket a mohamedánoktól és a szikhektől, s ami árulásba és ravaszkodásba viszi őket saját védelmükben. Természetesen adódik a kérdés: honnan veszik a mohamedánok és a szikhek az erejüket és bátorságukat? Biztos vagyok abban, hogy nem a fizikai erő, nem az étrend és nem a kiképzés teszi. Abból a tudatból származik az erejük, hogy minden szikh a segítségére siet egy szikhnek, aki veszélybe kerül. Minden mohamedán a segítségére siet egy muszlimnak, akit megtámadtak.

A hindú nem tud ebből a tudatból erőt meríteni. Nem lehet biztos benne, hogy a hitsorsosai a segítségére jönnek. Mivel egyedül van, és arra van kárhoztatva, hogy egyedül is maradjon, félenkség és gyávaság fejlődik ki benne, és egy harc során behódol vagy elmenekül. A szikhek és a muzulmánok bátran kiállnak küzdeni, mert tudják, hogy nem maradnak magukra. Akiben megvan ez a hit, az kitart, akiben nincs, az meghátrál.

⁵⁶ Az 1920-as évek elején a Hindú Mahászabhá nevű jobboldali nacionalista szervezet mozgalmat indított, melynek célja a hindúk közötti egység felélesztése, a külső erőkkal szembeni védekezés lett volna: ez lett volna a „szanghatan, egység”. Ez a mozgalom az érinthetetleneket is integrálni akarta volna. Ámbédkar elutasítja ezt az ideológiát. /A lektor jegyzete/

Ha folytatjuk ezt a gondolatmenetet, és fölteszük a kérdést: mi teszi képessé a szikhet és a muzulmánt arra, hogy biztonságban érezze magát, és a hindú miért nem remél segítséget, azt találjuk, hogy a különbség oka társas létük eltéréséből fakad. A szikhek és a mohamedánok társas léte a testvériség érzését (bhái) nyújtja. A hindúk társas léte nem. A szikhek és a muszlimok között van egy szociális összetartó erő, ami bhái-vá, testvérré cementezi össze őket. A hindúk között ilyen cement nincs, és egy hindú nem tekinti testvérének a másik hindút. Ez magyarázza, hogy egy szikh miért mondja és érzi, hogy „egyetlen szikh vagy khálszá⁵⁷ felér százhuszonötezer⁵⁸ emberrel”. Ez magyarázza, hogy egy mohamedán kitesz egy hindú tömeget. A különbség kétségtelenül a kaszt miatt van. Amíg a kaszt megmarad, nem lesz egység (összetartás) (*szanghatan*), és amíg nincs egység (összetartás) (*szanghatan*), a hindú gyöngé és alázatós lesz.

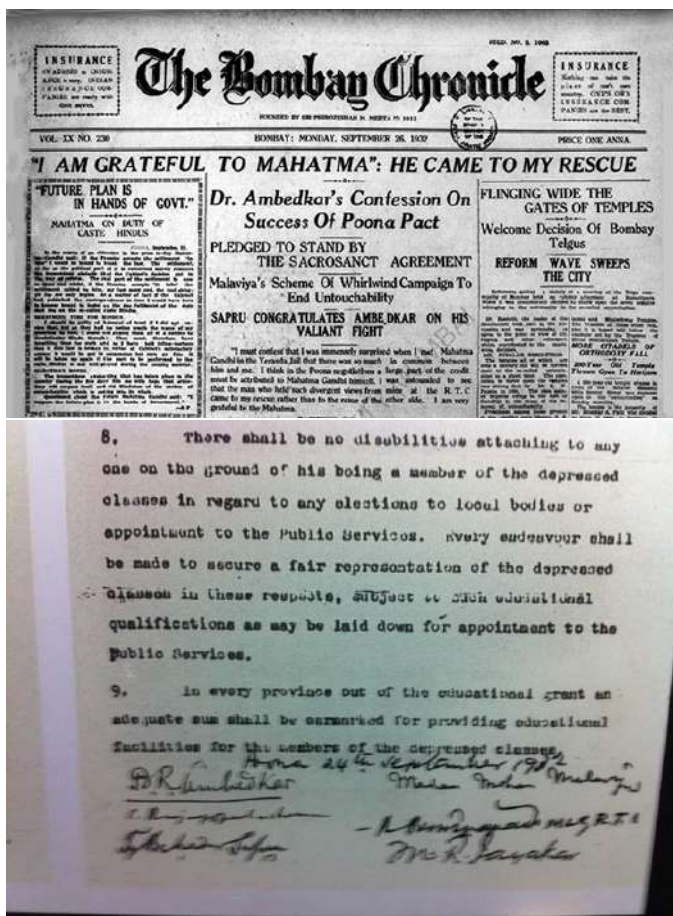
A hindúk azt állítják, hogy ők nagyon toleráns emberek. Szerintem ez téves. Sok esetben intoleránsak tudnak lenni, és ha mégis éppen toleránsak, az azért van, mert gyöngék vagy közönyösek ahhoz, hogy ellenszegüljenek. A hindúk közönye természetükké vált, s ezért a hindúk szelíden eltűrik a sértéseket, sőt a jogtalanságokat. Ezt látjuk köztük, *Morris*⁵⁹ szavaival: „A nagy letiporja a kicsit, az erős megveri a gyöngét, a kegyetlen nem fél, a kedves nem merészel, és a bölcs ember nem törődik.” A hindú istenek mindent eltűrnek, így nem nehéz elképzelni a hátrányos helyzetűek és az

⁵⁷ Pandzsábi nyelven és írással: ਖਾਲਸਾ, jelentése szikh közösség.

⁵⁸ Guru Gobind Singh, a szikhek tizedik guruja adta ki a csatakiáltást 1704-ben a csamkauri csatában: „Egyetlen szikh megharcol százhuszonötezer ellenséggel!” Innen a szállóige. /A lektor jegyzete/

⁵⁹ William Morris (1834–96): John Ball álma (The Dream of John Ball), 1888. /A lektor jegyzete/

elnyomottak szánandó helyzetét a hindúk között. A közöny a legrosszabb betegség. Miért olyan közönyösek a hindúk? Álláspontom szerint a közöny a kasztrendszer következménye, amely lehetetlenné tette az egységet (összetartást) (*szanghatan*) és még egy jó ügyért való együttműködést is.

The Bombay Chronicle 1932 szeptember 26-i száma és a Punéi egyezmény 9. pontja
Dr Ámbédkar aláírásával (fotó Derdák Tibor).

XII.

(A kaszt hatalmas fegyver minden reform megakadályozására)

13. Minden reform ott kezdődik, hogy az egyén hangot ad saját véleményének, hitének, saját függetlenségének és érdekének a csoport normájával, a csoport tekintélyével és a csoport érdekeivel szemben. **A reform** folytatása azonban attól függ, hogy a csoport milyen mozgásteret enged az egyéni igény érvényesítésének. Ha a csoport toleráns, és méltányosan kezeli az ilyen egyéneket, akkor ők folytatni fogják saját álláspontjuk megfogalmazását, és a végén társaikat is maguk mellé állítják. Másfelől viszont ha a csoport intoleráns, és nem válogat az eszközökben, hogy elnyomja az ilyen egyéneket, akkor ők elpusztulnak, és a reform elhal.

Mármost a kaszt megkérdőjelezhetetlen joga, hogy kiközösítsen bárkit, aki a kaszt szabályainak megszegésében bűnös. A kiközösítés a társadalmi együttlét teljes beszüntetését jelentheti, ami bizony majdnem egyenlő a halálbüntetéssel. Nem csoda, hogy egyetlen hindú sem vette még a bátorságot, hogy egyedülként kivívja a függetlenségét kasztja határainak átlépésével.

Az igaz, hogy az ember nem mindig jön ki jól a társaival. De az is igaz, hogy nélkülük sem tud megenni. Az lenne jó neki, ha a társaival a saját feltételei szerint társulhatna. Ha a saját feltételei szerint ez nem megy, akkor bármilyen feltételeket elfogad, egészen a teljes önfeladásig. Hiszen társadalom nélkül nem tud megenni. A kaszt mindig készen áll arra, hogy kihasználja egy ember kiszolgáltatottságát, és kikényszerítse a szabályainak való teljes engedelmességet a szabályok betűje és szelleme szerint egyaránt.

A kaszt könnyen összeesküvéssé változik, hogy pokollá tegye egy reformer életét. Ha az összeesküvés bűncselekmény, nem értem, miért nem bünteti a törvény az olyan gyalázatos cselekményt, amikor ki akarnak közösíteni egy személyt, mert szembe mert helyezkedni a kaszt szabályaival. Sőt az a helyzet, hogy gyakran maga a törvény ad lehetőséget a kasztnak, hogy tagságát szabályozza, és az egyet nem értőket kiközösítéssel büntesse. A kaszt az orthodoxok kezében hatalmas fegyver a reformok üldözésére és minden reform elfojtására.

Dr. Ámbédkar kultusza beilleszkedik az indiai vallási élet tarkaságába. A két luftbalmok és két ruhadarabok Dr. Ámbédkar két öltönyére utalnak. A legfontosabb indiai buddhista ünnep a nágpúri áttérés, a Dhamma Csakka Parivartan Din: 1956. október 14. Ezt az eseményt Dr. Ámbédkar tudatosan Vidzsajadasmí (विजयदशमी) más néven Dasehrá (दशहरा) ünnepére időzítette, tehát a hindú naptár szerint Asvin hónap 10-re, mert az ókori Asok császár is ezen a napon vette föl a buddhista vallást.

XIII.

(A kaszt lerombolja a közösségi szellemet, a közvéleményt, a közjó iránti áldozatvállalást)

14. Siralmas az a hatás, amit a kaszt a hindúk erkölcsére gyakorol. A kaszt megöli a közösségi szellemet. A kaszt lerombolja a közjóért való áldozatvállalást. A kaszt ellehetetleníti a közvéleményt. Egy hindú közössége a kasztja. Csak a kasztjáért érez felelősséget. Csak a kasztjához fűzi hűség. Az erényt a kaszt lovagolja meg, az erkölcsöt a kaszt köti le. Nincs rokonszenv az iránt, aki megérdemelné. Az érdemeseket nem értékelik. **A szűkölködők iránt nincs könyörületesség.** A szenvedés nem vált ki semmilyen választ. Van irgalom, de a kaszttal kezdődik, és a kaszttal végződik. Van rokonszenv, de más kasztok tagjai iránt nincs.

Elismerné és követné-e egy hindú egy kiváló, erényes ember vezetését? A mahátmákat⁶⁰ leszámítva azt kell válaszolnunk, hogy akkor fog követni egy vezetőt, ha az illető a saját kasztjából való. Egy bráhmin akkor fog követni egy vezetőt, ha az is bráhmin, egy kájasztha कायस्थ akkor, ha az is kájasztha, és így tovább. A hindúkból hiányzik a képesség, hogy egy kasztjukon kívüli személy érdemeit értékeljék. Értékelik az erényt, de csak akkor, ha az illető velük egy kasztba tartozik. Az egész erkölcsük olyan rossz, mint a törzsi erkölcs: ez a kaszttársam, akár igaza van, akár nincs, ez a kaszttársam, akár jó ember, akár rossz. Nem az erény mellett áll ki, nem a bűnnel szemben áll ki. A kasztja mellett tart ki. Vajon nem árulták el a hindúk a saját országukat a kasztjuk érdekében?

⁶⁰ Mahátmá szanszkrit eredetű szó, jelentése: nagy lélek, vagyis karizmatikus vallási vezető vagy szent ember. Gándhíra is ezt a jelzőt használta először Rabindranath Tagore, majd őt követve India, és az egész világ.

XIV.

Eszményem a szabadságra, egyenlőségre és testvériségre alapuló társadalom

Nem volnék meglepve, ha Önök közül néhányukat kimerítené a kaszt szomorú hatásainak fárasztó felsorolása. Nincs ebben semmi új: ezért áttérek a probléma konstruktív oldalára. Milyen az Önök eszményi társadalma, ha Önök nem akarják, hogy folyton a kasztról faggassák Önöket? Ha engem kérdeznek, az én eszményem a Szabadság-Egyenlőség-Testvériségre alapuló társadalom volna. Miért is ne?

Milyen ellenvetést is tehetnénk a **testvériséggel** szemben? Nem tudnék elképzelni ellenérvet. Az eszményi társadalom legyen mobilis, legyen átjárható, hogy az egyik helyen bekövetkező változások szétáradhassanak a társadalom többi részébe is. Az eszményi társadalomban sokféle érdeket kell tudatosan közölni és megosztani. Sokféle szabad kapcsolódásnak kell lennie a társadalmi érintkezés egyéb formáival együttesen. Más szóval társadalmi ozmózisnak kell működnie. Ez a testvériség, ami egyébként csak a demokrácia másik neve. A demokrácia nem pusztán egy kormányzati forma. Mindenekelőtt az együttélésnek, a megosztott egyesített tapasztalatoknak a módja. Lényegében tiszteletteljes hozzáállás a polgártársakhoz.

Van-e ellenvetés a **szabadsággal** szemben? Kevesen ellenzik a szabadságot, amikor a mozgás szabadságának jogáról van szó, amikor a testi épséghez való jogról van szó. Nincs ellenvetés a szabadsággal szemben, amikor a tulajdonhoz való jogról van szó, a megélhetéshez szükséges anyagi eszközökről van szó, hogy

testünket megfelelő egészségi állapotban tartsuk fönn. S ugyan miért is ne engednénk szabadságot az ember képességeinek hatékony és önálló élvezetére? A kasztrendszer támogatói miatt? Ők megengednék a szabadságot az élethez, testi épséghez, tulajdonhoz való jog értelmében, ám nem fognak készségesen beleegyezni a szabadságba ebben az értelemben, amennyiben ez magában foglalja a hivatás megválasztásának szabadságát.

Ám e szabadság ellenzése a rabszolgaság örökös fenntartását jelenti, mivel a rabszolgaság nemcsak az alávetettség legalizált formáját jelenti. Azt a társadalmat is jelenti, amelyben bizonyos emberek arra vannak kényszerítve, hogy elfogadják, hogy más emberek ellenőrizzék a viselkedésüket. Ez a feltétel ott is fennállhat, ahol jogi értelemben vett rabszolgaság nem létezik. Megtalálható ott, ahol – mint a kasztrendszerben – egyesek kénytelenek olyan, számukra előírt foglalkozásokat végezni, amely nem az ő választásuk.

Van-e ellenvetés az **egyenlőséggel** szemben? Ez nyilvánvalóan a leginkább vitatott része a francia forradalom hármasszavának. Az egyenlőséggel kapcsolatos ellenvetések lehetnek megalapozottak, és elfogadhatjuk, hogy nem minden ember egyenlő. De mi következik ebből? Lehet, hogy az egyenlőség csupán egy elvont fogalom (*jogi fikció*), de mégiscsak el kell fogadnunk, mint irányelvet. Az ember képességei függenek (1) öröklött fizikai képességeitől, (2) a társadalmi örökségtől, a szülői gondoskodásból fakadó adottságoktól, az iskolázottságtól, tudásanyagtól, mindattól, ami egy vadembernél hatékonyabbá teszi, s végül (3) saját erőfeszítéseitől. E három tekintetben az emberek kétségtelenül egyenlőtlenek. A kérdés azonban az, hogy egyenlőtlenekként is kell-e kezelnünk őket, azért, mert

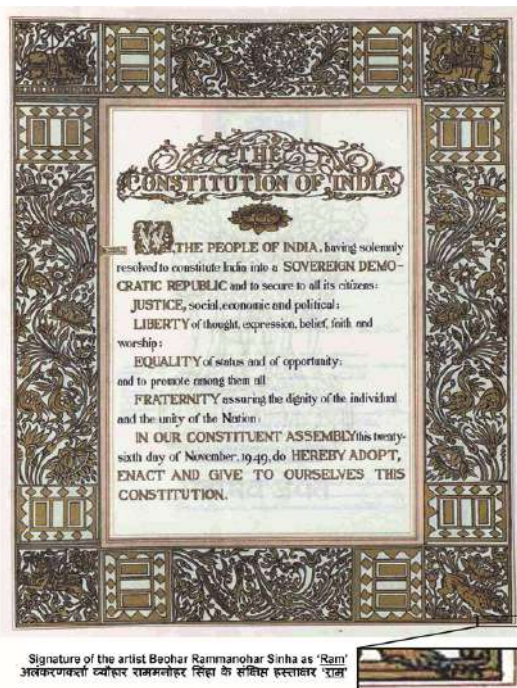
egyenlőtlenek? Az egyenlőség ellenzőinek meg kell válaszolniuk ezt a kérdést.

Az individualisták szempontjából igazságos lehet egyenlőtlennek kezelni az embereket, amennyiben az erőfeszítéseik egyenlőtlenek. Lehet, hogy kívánatos a lehető legtöbb ösztönzést adni, hogy mindenkinek a képességei teljesen kifejlődjének. De mi történne, ha az embereket annak megfelelően kezelnénk egyenlőtlenül, amennyire az első két vonatkozásban egyenlőtlenek? Nyilvánvaló, hogy azok az egyének, akik kedvező születéssel, iskolázottsággal, családnévvel, üzleti kapcsolatokkal, anyagi örökséggel rendelkeznek, előnnyel indulnak a versenyben. Ám az ilyen körülmények között a kiválasztás nem a jobb képességűeknek kedvezne. A kiváltságosokat választaná ki. Az ésszerűség, amely azt diktálja, hogy a harmadik vonatkozásban egyenlőtlenül kezeljük az embereket, egyszersmind azt követeli meg tőlünk, hogy az első két vonatkozásban, amennyire csak lehetséges, kezeljük őket egyenlőként.⁶¹

Másrészt pedig, ha a társadalomnak hasznos, ha tagjai a lehető legtöbbet hozzák magukból, azt úgy érheti el, hogy a verseny indulásakor mindenkit egyenlőnek kezel. Már csak ezért sem hanyagolhatjuk el az egyenlőséget. Van azonban egy másik ok is, amiért el kell fogadnunk az egyenlőséget. Egy államférfit a széles tömegek ügye foglalkoztat. Se ideje, se tudása nincs ahhoz, hogy a

⁶¹ Ámbédkar itt pozitív megkülönböztetésre biztat a harmadik, vagyis az erőfeszítés tekintetében: aki nem tesz megfelelő erőfeszítéseket, azt biztatni kell, hogy mindinkább kibontakoztassa képességeit. Ugyanakkor arra sarkall, hogy az öröklött fizikai tulajdonságok és társadalmi helyzet tekintetében ne legyen különbségtétel, vagyis ne kedvezzenek valakinek csak azért, mert pl. szép (fizikai tulajdonság) vagy gazdag (társadalmi tulajdonság), és ne is érje hátrány, mert pl. gyengébb (fizikai) vagy kevésbé hírneves családba született (társadalmi).

méltányosság érdekében finom megkülönböztetéseket tegyen például a szükség vagy a képességek alapján. Akármilyen kívánatos vagy ésszerű is lenne a méltányosság, az emberiség nem képes annyi szempontot figyelembe venni. Az államférfi tehát durva és készen kapott szabályokat kell, hogy kövessen. E szabályok minden embert egyformán kell, hogy kezeljenek. Nem azért, mert egyformák, hanem azért, mert az osztályozás lehetetlen. Az egyenlőség persze csalóka, de mindent összevéve ez az egyetlen mód arra, hogy egy államférfi eljárjon a politikában, amely szigorúan gyakorlati ügy, és szigorúan gyakorlatias ellenőrzést kíván meg.

Az Alkotmány preambuluma.

XV.

Az Árja Szamádzs (Nemes Társaság) „Négykasztú” társadalmja fönntartaná a régi rossz kaszt címkeket

1. Vannak azonban olyan reformerek, akik egy másik eszmény mellett tartanak ki. Az Árja Szamádzs⁶² (Nemes Társaság आर्य समाज) név alatt futnak, és a csáturvarnja (négykasztú चातुर्वर्ण्य⁶³) elnevezésű társadalmi berendezkedést eszményítik. Ebben a felfogásban négy kaszt van, nem az Indiában létező négyezer.⁶⁴ Azért, hogy ezt vonzóbbá tegyék, és leszereljék az ellenzőket, a Négykasztú Társadalom szószólói gondot fordítanak arra, hogy

⁶² Árja Szamádzs („Nemes Társaság”) nevű hindú nacionalista szervezet. A szervezet célkitűzése a hinduizmus terjesztése volt. A szkt. „árja” szó a Védákban fordul elő először, jelentése: „nemes”. Ezzel a szóval jelölték magukat az i.e. 1 évezred elején Indiába beáramló, szanszkritul beszélő törzsek. A helyben talált lakosságot ezzel szemben a „dászu”: szolga szóval különböztetették meg maguktól. (Később a német nemzetiszocialista, azaz náci pártok is a szanszkrit szót vették át, a kor némely történészére és ideológusára hivatkozva, akik az árja szót a faji felsőbbrendűség elméletével kapcsolták össze.) Az Árja Szamádzs 1875-ben alapult, azóta is fennáll. /A lektor jegyzete/

⁶³ A „csátur” és a „varnya” szanszkrit szavak etimológiai megfelelői a nyelvrokonság miatt megvannak pl. a szláv nyelvekben is: „четыре вороны” A „четыре” jelentése oroszul is „négy”, a „ворона” pedig az oroszban már nem „bórszín”, hanem „varnyú”, de a fekete madár nyilván eredetileg a sötét bőrszínre utal. /A fordító jegyzete/

⁶⁴ Indiában a Védák szent szövege (Rigvéda X.90.) négy nagy kasztot említ, ezeket a „varna” szóval jelöli: papok, harcosok, kereskedők, kétkezi munkások (bráhmín, ksatrija, vaisja, súdra). A „varna” szanszkrit szó jelentése eredetileg szín, bőrszín, de a későbbiekben a „kaszt” megnevezése szanszkritul, hindíül. Nincs köze már jelentésileg a „szín” szóhoz, csak etimológiailag. Az idők folyamán azonban rengeteg al-kaszt jött létre, foglalkozás és földrajzi hely alapján, ezeket dzsátnak nevezik. Az Árja Szamádzs az „eredeti” (?) 4 kaszt rendszerét akarta visszaállítani. Azt azonban nem tudjuk, hogy a Védákban leírt állapot vajon mennyire tükrözte a korabeli társadalmi berendezkedést. /A lektor jegyzete/

rámutassanak: az ő csáturvarnjájuk nem születésen alapszik, hanem értékeken (guna गुण). Hadd szögezzem le az elején, hogy akármilyen érték alapú ez a csáturvarnja, ez olyan ideál, amivel nem tudok kibékülni.

2. Mindenekelőtt, ha egy egyén az Árja Szamádzs négykasztú társadalma alatt az értéke alapján foglalja el a helyét a hindú társadalomban, nem értem, hogy az Árja Szamádzs miért ragaszkodik ahhoz, hogy megcímkézzé őt bráhminként, ksatrijként, vaisjaként vagy súdraként. Egy tanult embert anélkül is megbecsülnének, hogy bráhminként meg lenne jelölve. Egy katonát anélkül is tisztelnének, hogy ki lenne nevezve ksatrijnak. Ha az európai társadalom megbecsüli katonáit és szolgálattevőit állandó címkék nélkül, akkor a hindú társadalomnak ez miért esik neheze? E kérdésre adott válasszal az Árja Szamádzs (Nemes Testület) még adósunk.

3. Van még egy ellenvetés e címkék fenntartásával szemben. Minden reform lényege az embereknek az emberek és dolgok iránti fogalmaik, érzelmeik és tudati beállítódásaik megváltoztatása. Általános tapasztalat, hogy bizonyos nevek bizonyos fogalmakhoz és érzelmekhez kötődnek, amelyek meghatározzák egy ember hozzáállását emberekhez és dolgokhoz. A kasztok nevei minden hindú tudatában egy meghatározott és rögzített fogalomhoz társulnak. Ez a fogalom a születésen alapuló alá-fölérendeltség.

4. Amíg ezek a nevek fennmaradnak, addig a hindúk továbbra is azt fogják gondolni a bráhminokról, ksatrijokról, vaisjákról és súdrákról, hogy születés alapján magas és alacsony csoportok, s így is fognak viselkedni velük kapcsolatban. A hindúkkal mindezt el

kellene felejtetnünk. De hogy történhetne ez meg, ha a régi címkék fennmaradnak, és újra meg újra előhívják a tudatukban a régi fogalmakat? Ha új fogalmakat akarunk bevésni az emberek tudatába, akkor új neveket kell adnunk nekik. A régi nevek fönntartása jelentéktelenné teszi a reformot. Ha az érdekek alapján álló új csáturvarnjának megengedjük, hogy az emberek csoportjait a születést jelölő kasztok régi nevei nevezzék néven, akkor csapdába esünk.

Junsei Terasawa japán buddhista szerzetes indiai buddhisták között 2021-ben.

XVI.

(A "csáturvarnja" lehetetlen nehézségekkel találná szembe magát a gyakorlati életben)

1. Ez a csáturvarnja a régi címkékkal riasztó a számomra, és egész lényem tiltakozik ellene. Ám nem szeretném, ha a négykasztú társadalommal szembeni ellenvetéseim érzelmi síkon maradnának. Sokkal szilárdabb alapokon áll az ellenkezésem. Közelről megvizsgáltam a csáturvarnját, és meggyőződtem arról, hogy ez a társadalmi szervezeti rendszer nem gyakorlatias, kártékony, és csúfos kudarcot vallott. A csáturvarnja rendszere gyakorlati szempontból számos nehézséget vet föl, amelyeket a szószólói talán nem vettek figyelembe. A kaszt mögött meghúzódó elv alapvetően különbözik a csáturvarnja mögött meghúzódó elvtől. Nemcsak alapvetően különböznek, hanem alapvetően szemben is állnak egymással.

2. A csáturvarnja az értékre alapszik. Önök hogyan kényszeríthetnének embereket, akik születésük alapján, érdemeiktől függetlenül magasabb státuszt szereztek, hogy hagyják el ezt a státuszt? Hogyan kényszeríthetnének embereket, hogy érdemek alapján járó státuszt ismerjenek el embereknek, akik születésüktől alacsonyabb státuszt foglaltak el? Ehhez előbb szét kell törniük a kasztrendszert, hogy képesek legyenek létrehozni a csáturvarnja rendszerét. Hogyan fogják Önök lecsökkenti a négyezer születési kasztot a négy Varnára, érdemek alapján? Ez az első nehézség, amivel a csáturvarnja szószólóinak meg kell birkóznuk.

3. Egy másik nehézséget is le kell győzniük, ha sikerre akarják vinni a csáturvarnja intézményesítését. A csáturvarnja feltételezi, hogy az embereket Önök négy osztályba tudják sorolni. Lehetséges ez? E tekintetben, ahogy Önök látni fogják, a csáturvarnja eszményképe közeli rokonságban áll Platón ideáljával. Platón szerint az emberek természettől fogva három osztályra oszlanak. Azt hitte, hogy bizonyos emberekben a pusztá étvágy dominál. Őket jelölte ki munkásoknak s kereskedőknek. Mások úgy mutatkoztak meg előtte, hogy az étvágyukon túl és afölött hajlamuk van a bátorságra. Őket háborús védőknek és a belső béke őrzőinek osztotta be. Mások képesnek mutatkoztak, hogy megragadják a dolgok mögöttes, egyetemes értelmét. Őket tette meg törvényhozóknak az emberek számára.

4. Platón *Köztársaság*-át ért bírálatoknak érvényesnek kell lenniük a csáturvarnjára is, mivel az négy elkülönülő osztályra osztja fel az embereket. A Platónnal szembeni fő kritika az, hogy az embereket élesen elkülönülő osztályokba csoportosító gondolata az ember és képességeinek nagyon felületes szemléletén alapszik. Platónnak nem volt érzéke az egyének egyediségéhez, ahhoz, hogy az egyes emberek mennyire összemérhetetlenek másokkal, s mennyire saját osztályt alkot mindegyik. Nem ismerte el az egyéni képességek önálló irányultságának és ezek kombinációinak végtelen változatosságát. Számára az egyének, egyes képességek típusainak megnyilvánulásai voltak.

5. Mindez jól kimutathatóan téves. A modern tudomány kimutatta, hogy egy kalap alá venni az egyéneket néhány élesen elhatárolt osztályba felületes nézet, amely komoly megfontolásra sem érdemes. Következésképpen az egyének minőségeinek hasznosítása összeegyeztethetetlen az osztályokba sorolásukkal,

mivel az egyének minőségei annyira változatosak. A csáturvarnja ugyanazon oknál fogva bukik meg, mint Platón *Köztársasága*: nevezetesen azért, mert az embereket nem lehet külön rekeszekbe skatulyázni, aszerint, hogy ebbe vagy abba az osztályba tartoznak. Azt, hogy lehetetlen pontosan négy osztályba sorolni az embereket, az is bizonyítja, hogy az eredeti négy osztály mára négyezer kasztta hasadt.

6. Van egy harmadik nehézség a négykasztú társadalom bevezetése előtt. Hogyan fogják Önök fönntartani a csáturvarnját, ha egyszer sikerül fölállítani? Fontos követelmény a csáturvarnja sikeres működéséhez a büntető rendszer fönntartása, amely a szankcióival tartja fenn a rendszert. A csáturvarnja rendszere örökösen szembe kell, hogy nézzen a határokat áthágók problémájával. Az emberek nem fogják tartani magukat az osztályukhoz, hacsak a rendszer nem köti valamilyen büntetéshez az áthágást. Az egész rendszer összeomlik, mivel az emberi természettel ellentétes. A törvény erejével kell kikényszeríteni.

7. Azt, hogy büntetőjogi következmények nélkül nem hozható létre a csáturvarnja, bizonyítja a Rámájana रामायण története Rámáról, amikor megöli⁶⁵ Sambúkát शम्बूक . Vannak, akik Rámát

⁶⁵ Az Ajódhában uralkodó Ráma királyt egyszer felkereste egy bráhmín, aki őt okolja fia haláláért. Az értetlenkedő Ráma királynak egy bölcs elmondja, hogy országában egy súdra, vagyis legalsó kasztbeli ember, Sambúka, aszkézist folytat: remeteként él az erdőben, hogy elérje a megvilágosodást. Mivel ez az ő kasztjának tilos volt, hiszen súdrák nem juthatnak el a menyországba, ezért felborult a világ rendje, a dharma. Ráma király megölte Sambúkát, mivel áthágta a világrend törvényét. Ekkor a bráhmín kisfiú feltámadt, mivel helyreállt a világ rendje. Sok szakértő szerint ezt a részt később írták bele a Rámájánába. (Jegyezzük meg, milyen szörnyű képet fest ez a történet a kasztrendszeréről: az alsóbb kasztbeliek számára nem csupán ebben az életben, de a halál után sem jár megváltás.) /A lektor jegyzete/

hibáztatják, mert féktelenül és indokolatlanul megölte Sambúkát. Ámde Rámát hibáztatni Sambúka megöléséért teljes félreértés. Rám Rádzs (Ráma uralma) a csáturvarnján alapuló királyság volt. Királyként Ráma köteles volt fönntartani a csáturvarnját. Ezért kötelessége volt megölni Sambúkát, aki sűdra létére átlépte osztályát, és bráhmín akart lenni. Ez volt az oka annak, hogy Ráma megölte Sambúkát. De azt is mutatja ez, hogy büntető szankció szükséges a csáturvarnja fönntartásához. Nemcsak büntető szankció, hanem halálbüntetés szükséges. Ez az oka annak, hogy Ráma nem enyhébb büntetést mért Sambúkára. Ez az oka annak is, hogy a *Manu törvénykönyve*⁶⁶ olyan súlyos büntetéseket irányoz elő, mint hogy a sűdra nyelvét kivágják, fűlébe forró ólmot öntsének, ha szavalja, vagy hallgatja a Védát. A csáturvarnja támogatói biztosítékot kell, hogy adjanak, hogy sikerrel osztályozni tudják az embereket, és rá tudják venni a XX. századi modern társadalmat *Manu törvénykönyvében* rögzített szankciók újra élesítésére.

8. A csáturvarnja szószólói mintha nem gondolták volna végig, mi történjék a rendszerűkben a nőkkel. Őket is négy osztályra (bráhmín, ksatrij, vaisja, sűdra) kell osztani? Vagy engedni kell nekik, hogy a férjük osztályát vegyék föl? Ha a nők státuszát a házasság határozza meg, mi történik a csáturvarnja mögöttes alapelvével, nevezetesen avval, hogy egy személy státuszának az adott személy értékén kell alapulnia? Ha az értékeik alapján kell osztályozni őket, akkor ez névleges vagy tényleges osztályozás lesz?

⁶⁶ *Manu törvénykönyve* c. szanszkrit nyelvű mű. Szerzője ismeretlen, valószínűleg évszázadok alatt alakult ki. Keletkezésének ideje kb. az i.u. 2. század. Részletesen leírja a különböző kasztokra vonatkozó szabályokat.

9. Ha névleges, akkor fölösleges, és a csáturvarnja szószólóinak el kell fogadniuk, hogy a rendszerük nem érvényes a nőkre. Ha tényleges, akkor vajon készen állnak-e a csáturvarnja szószólói arra, hogy végigvigyék a nőkre való alkalmazás logikai következményeit? Készen kell állniuk arra, hogy lesznek női papok és női katonák. A hindú társadalom lassan hozzászokik a tanárnők és az ügyvédnők létezéséhez. Előbb-utóbb talán még sörfőzőnőkhöz és hentesnőkhöz is hozzászokik. Merész dolog volna azonban azt jósolni, hogy a hindú társadalom meg fogja engedni a nőknek, hogy papok és katonák lehessenek. Márpedig ez logikusan következne a csáturvarnjának a nőkre való alkalmazásából. Ilyen nehézségek mellett szerintem csak született hülyék remélhetik és hihetik a csáturvarnja sikeres megújódását.

XVII.

(A négykasztú társadalom a súdrák számára a leggonoszabb rendszer lenne)

1. Ha föltételezzük, hogy a csáturvarnját át lehet vinni a gyakorlatba, akkor azt állítom, hogy ez a lehető leggonoszabb rendszer lenne. Az, hogy a bráhminok műveljék a tudást, a ksatriják viseljenek fegyvert, a vaisják kereskedjenek, és a súdrák szolgáljanak, úgy hangzik, mintha munkamegosztás lenne. Hogy vajon elméletben az volt a szándék, hogy megállapítsák: a súdráknak „nem kell”, vagy az volt a szándék, hogy leszögezzék: a „súdráknak tilos”, ez érdekes kérdés. A csáturvarnja védelmezői az első jelentést tulajdonítják a rendszernek. Azt mondják: miért kellene egy súdrának gazdagságot gyűjtenie, amikor ott a másik három varna, hogy támogassa a súdrákat? Miért foglalkozzanak a súdrák a tanulással, amikor ott vannak a bráhminok, akiket fölkereshet, ha olvasásra vagy írásra van szükség? Miért kellene a súdráknak fegyverkezéssel bajlódni, ha ott vannak a ksatriják, hogy megvédelmezzék őket? A csáturvarnja elmélete, ha így értjük, úgy tekint a súdrákra, mint akit gyámolítani kell, s a másik három varna a gyám. Így bemutatva ez egy egyszerű, felemelő és vonzó elmélet.

2. Föltéve, hogy helyesen látjuk, valóban ez az elgondolás húzódik meg a csáturvarnja mögött, nekem úgy tűnik, hogy ez a rendszer sem nem bolond-biztos, sem nem nyújt védelmet a gazemberekkel szemben. Mi történik, ha a bráhminok elmulasztják művelni a tudást, a vaisják vállalkozásai csődbe mennek, és a ksatriják katonai tudása csütörtököt mond? Vagy éppen ellenkezőleg, tegyük föl, hogy ellátják hivatalukat, de a súdrák felé vagy egymás iránt

megszegik kötelességüket. S mi történik a súdrával, ha a három osztály megtagadja a támogatását, netán össze is szövetkeznek, hogy a súdrát lenyomják? Ki fogja megvédeni a súdra érdekeit, vagy akár a vaisjáét és a ksatrijét, ha a bráhmin híz hasznát a tudatlanságából? Ki fog a súdra szabadságának védelmére kelni, vagy éppen a bráhmin és a vaisja védelmére, ha a ksatrija rabolja ki őt?

3. Az egyik osztály a másiktól függ, ez elkerülhetetlen. Az is megengedhető, hogy egy osztály függjön egy másik osztálytól. Ámde miért tegyünk függővé egy embert egy másoktól a létszükségletei tekintetében? Oktatásban mindenkinek kell részesülnie. Mindenkinek meg kell tudnia védeni magát. Ezek minden emberre vonatkozó sarkalatos követelmények. Hogyan segíthetne egy iskolázatlan és fegyvertelen embernek az a tény, hogy a szomszédja iskolázott és fegyvert visel? Az egész elmélet képtelenség. Úgy tűnik, hogy ezektől a kérdésektől nem zavartatják magukat a csáturvarnja védelmezői. Pedig ezek nagyon is helyénvaló kérdések. A csáturvarnja mélyén rejlő valódi elgondolás, az egyes osztályok gyámkodása más osztályok fölött kétségtelenül azt jelenti, hogy a gyámolítottakat semmi nem védi a gyámok rossz cselekedeteivel szemben.

4. Lehet, hogy az eredeti elgondolás gyámot rendel a gyámolítottak fölé, de a gyakorlatban ez a viszony a gazda és szolga viszonya. A három felső osztály, a bráhminok, a ksatrijok és a vaisják ugyan nem elégedettek az egymás közti kapcsolataikkal, mert azt kölcsönös engedmények szabályoztak. A bráhmin hízelt a ksatrijnak, és mindkettő hagyta a vaisját, hogy meg tudjanak élni belőlük. Ámde mind a három egyetértett abban, hogy le kell verni a súdrát. A súdrának nem volt szabad

gazdagságot gyűjteni, nehogy függetlenedjen a három felsőbb varnától. Tilos volt neki tudáshoz jutni, nehogy ráébredjen a saját érdekeire. Tilos volt fegyvert viselnie, nehogy eszköze legyen föllázadni a tekintélyük ellen. Manu törvényei bizonyítják, hogy a három felső varna így bánt a súdrákkal. Nincs gyalázatosabb törvénykönyv a társadalmi jogokról, mint a *Manu törvénykönyve*. A világ összes igazságtalansága csak halvány visszfénye a Manu aljasságainak.

5. Miért túrték az alávetett tömegek ezt a galádságot? A világ más országaiban társadalmi forradalmak voltak. Folyton gyötör a kérdés, hogy miért nem volt társadalmi forradalom Indiában. Egyetlen választ tudok adni: a hindúk alávetett osztályai ennyire meg voltak nyomorítva a kasztok nyomorult rendszerében. Nem tudtak fegyvert ragadni, s e nélkül pedig nem tudtak föllázadni. Arra voltak kárhoztatva, hogy az eke szarvát fogják, de sose kovácsolhattak kardot az ekevasból. Nem voltak szuronyaik, s ezért aki tudott, a nyakukra ült. A kasztrendszer miatt nem részesülhettek oktatásban. Nem tudták kitervelni vagy megismerni (tudni) a megváltásuk útját. Arra voltak ítélve, hogy alul legyenek, s mivel nem tudták a menekülés útját, nem voltak meg a meneküléshez az eszközeik, belenyugodtak az örökös szolgaságba, amit elfogadtak, mint nekik rendelt sorsot.

6. Az igaz, hogy Európában sem riadtak vissza az erősek a kizsákmányolástól, sőt a gyöngék kifosztásától. De Európában az erősek soha nem fundáltak ki olyan szégyentelen kizsákmányolást a kiszolgáltatottakkal szemben, mint Indiában a hindúk között. Európában sokkal durvább társadalmi háborúk dúltak az erősek és a gyöngék között, mint Indiában valaha is. Mégis, a gyöngék Európában a katonai szolgálat szabadsága révén *fizikai*

fegyverekhez jutottak, szenvedéseik ellenében *politikai fegyverek* is voltak, és az oktatásban még *erkölcsi fegyverek* is lettek. Mindezeket a fegyvereket Indiában a kasztrendszer megtagadta a tömegektől.

7. Nem lehetséges megalázóbb társadalmi szerveződés, mint a kasztrendszer. A rendszer tompítja, bénítja és nyomorítja meg az embereket, megfosztva őket a segítő tevékenységtől. Ez nem túlzás. A történelem bőséges példákkal szolgál. Egyetlen egy korszak van Indiában, amit szabadság, nagyszerűség és dicsőség jellemez. Ez a korszak a Maurja Birodalom⁶⁷ मौर्य साम्राज्य kora. Minden más korszakban vereségtől és sötétségtől szenvedett az ország. De a Maurja korban a kasztrendszert teljesen fölszámolták, amikor a sódhrák, (tehát a nép nagy része) magukhoz tértek, és az ország vezetői lettek. A vereség és sötétség ideje akkor volt itt, amikor a kasztrendszer tenyészett, a népesség nagyobbik részének kárhozátára.

⁶⁷ A Maurja Birodalom i.e. 322–i.e. 185-ig tartott. Asóka, a legjelentősebb császár a buddhizmust tette államvallássá. Ámbédkar szemében ez az időszak India társadalmi létének csúcsa, véleménye szerint ekkor nem létezett a kasztrendszer a buddhizmus miatt. Történelmileg ez az elképzelés nincs kellően alátámasztva. Annyi bizonyos, hogy Asóka valóban felvette és terjesztette a buddhizmust nem csupán birodalmán belül, hanem az akkor ismert világ tájain is. /A lektor jegyzete/

XVIII.

(A csáturvarnjában nincs semmi új: olyan régi, mint a Védák)

1. A csáturvarnja nem új. Olyan régi, mint a Védák. Épp erre hivatkoznak az Árja Szamádzs szószólói. A múltból ítélve ez a társadalomszervezési rendszer kipróbáltatott és rossznak találtatott. Hányszor pusztították el a bráhminok a ksatrijok ivadékait! Hányszor pusztították el a ksatrijok a bráhminokat! A Mahábhárata és a Puránák tele vannak a bráhminok és a ksatrijok viszályaival. Olyan apróságokon képesek voltak összeveszni, hogy ki köszönjön előre, ki engedje előre a másikat, amikor bráhminok és ksatrijok találkoznak az utcán.

2. A bráhminok és a ksatrijok kölcsönösen szálka voltak egymás szemében, sőt úgy tűnik, hogy a ksatriják hatalmaskodtak is, a csáturvarnja rendszerében fegyvertelenné tett tömegek pedig a Mindenható Istenhez fohászkodtak, hogy szabadítsa meg őket a zsarnokoskodásuktól. A *Magasztos szózata (Bhagavad Gítá)* határozottan azt meséli nekünk, hogy Krisna isten avval a szent céllal jelent meg emberi formában, hogy megsemmisítse a ksatrijákat. A varnák közötti vetélkedésnek és ellenségeskedéseknek ezekkel az eseteivel a szemünk előtt nem értem, hogy tárhatja valaki elének a csáturvarnját, mint célt és eszményt, olyan mintát, amelynek alapján újraalkothatnánk a hindú társadalmat.

XIX.

(A hindúk kasztjai nem olyanok, mint a nem hindúk kasztjai)

1. Sokat foglalkoztam most azokkal, akik távol állnak Önöktől⁶⁸, s akik többé-kevésbé nyíltan ellenségesek az Önök eszményeivel szemben. Vannak mások, akiket sem Önökkel, sem Önök ellen nem látunk állást foglalni. Töprengtem, hogy kell-e foglalkoznom az ő nézőpontjukkal. Arra jutottam, hogy két oknál fogva is kell. Először is azért, mert a kaszt problémájához való hozzáállásuk nem pusztán semleges, hanem felfegyverkezett semleges álláspont. Másodszor pedig azért, mert az emberek nagy hányadát képviselik. Sokan közülük nem találnak semmi különöset, és semmi utálatosat a hindú kasztrendszerben. E hindúk a muszlimokra, szikhekre, keresztényekre mutatnak, és megnyugvást találnak abban, hogy azokban a felekezetekben is vannak kasztok⁶⁹.

2. Ha megvizsgáljuk ezt a kérdést, abból kell kiindulnunk, hogy az emberi társadalom sehol sem egyféle. Mindig sokféle. A cselekvések világában az egyénnek is megvannak a maga határai, és a társadalomnak is. Köztük még ott van mindenféle célú kisebb-

⁶⁸ Dr. Ámbédkar ezt a művet beszédként tervezte előadni a lahore-i Dzsát-Pát-Tórák Mandal éves konferenciáján 1936-ban. Az ottani hallgatóságot szólítja meg. /A lektor jegyzete/

⁶⁹ A történelem során az Indiában megtelepedett vallások fokozatosan átvették a kasztrendszert: az eredetileg egyenlőséget hirdető kereszténység és iszlám ugyanúgy kasztokra tagozódott Indiában, mint a hinduizmus. Aki érinthetetlenként kiutat keresett azzal, hogy áttért kereszténységre vagy az iszlámra, hamarosan szembesült azzal, hogy csak egy másik színfalat választott ugyanahhoz a felé irányuló bánásmódhoz. Ámbédkar itt nem erre a gyakorlati részre utal, hanem csupán az elméletre. /A lektor jegyzete/

nagyobb tagolt egyesülés, mint a családok, barátságok, szövetkezetek, egyesületek, üzleti társulások, politikai pártok, tolvaj- és rablóbandák. E kis csoportok többnyire szorosan összeforrtak, s gyakran olyan kizárólagosak, mint a kasztok. Szűk és szoros szabályaik vannak, melyek olykor társadalom-ellenesek. Igaz ez minden társadalomra Európában csakúgy, mint Ázsiában. Ha el akarjuk dönteni, hogy egy adott társadalom ideális társadalom-e, akkor nem azt kell kérdeznünk, hogy vannak-e benne csoportok, hiszen csoportok minden társadalomban vannak.

3. Ha meg akarjuk határozni az ideális társadalmat, akkor azt kell kérdeznünk: a csoportok mennyi és milyen változatos érdekeket osztanak meg egymás között tudatosan? Mennyire teljes és mennyire szabad a különféle egyesületek összjátéka? A csoportokat és osztályokat elválasztó erők számosabbak, vagy az egyesítő erők? Milyen társadalmi jelentést tulajdonítanak a csoport életének? A kizárólagosság szokás és megszokás dolga vagy vallási ügy? E kérdések fényében kell ítélnünk abban, hogy a nem-hindúk körében látott kasztok ugyanazok-e, mint a hindúk körében látott kasztok.

4. Ha ezeket a megfontolásokat alkalmazzuk a mohamedánok, szikhek és keresztények körében látott kasztokra egyfelől, és a hindúk körében látott kasztokra másfelől, akkor Önök úgy találhatják, hogy a nem hindúk kasztjai alapvetően mások, mint a hindú kasztok. Először is a hindúkat nem tartják össze *kasztok közötti* kötelékek, míg a nem-hindúkat számos kötelék tartja össze *felekezetük többi tagjaival*. Egy társadalom ereje a benne létező különféle csoportok közötti kapcsolódási pontok jelenlététől, az interakciók lehetőségétől függ. Ez az, amit Carlyle így hív: „szerves

szálak”, azaz rugalmas fonalak, amelyek segítenek összetartani a széteső elemeket, és egyesítik őket. A hindúk között nincs *az egész hindú közösségre kiterjedő* integráló erő, amely ellensúlyozná a kasztok széthúzását, míg a nem-hindúkat rengeteg ilyen szerves szál köti össze *a felekezetük többi tagjával*.

5. Azt is tartsuk észben, hogy ha vannak is kasztok a nem-hindúk között, ahogyan a hindúk között, a kasztnak nem ugyanaz a szociális jelentése a nem-hindúk számára, mint a hindúk számára. Kérdezzünk meg egy mohamedánt vagy egy szikhet, hogy ő mi? Azt fogja mondani, hogy ő mohamedán vagy szikh. Nem fog a kasztjával előhozakodni, ha van is neki, s Ön, a kérdező, elégedett lesz a válaszával. Ha megmondja, hogy ő muszlim, nem Ön fogja tovább kérdezni, hogy sííta الشيعة vagy szunnita سني, sejk شيخ vagy szájad سادة, khatik کھٹیک vagy pindzsári پنجابره.⁷⁰ Ha azt mondja, hogy szikh, Ön nem fogja megkérdezni, hogy dzsat ਜੱਟ vagy ródá ਰੋਡਾ, mazhabí ਮਜ਼ਹਬੀ ਸਿੱਖ vagy rámadászi ਰਾਮਦਾਸੀ.⁷¹ Ha viszont valaki azt mondja, hogy hindú, Ön nem elégszik meg a válaszával. Kötelezőnek érzi, hogy megtudja a kasztját. Miért? Mert a hindú esetében olyan lényeges a kaszt, hogy annak ismerete nélkül bizonytalan vagy, kiféle, miféle ő.

6. Az, hogy a kasztnak más a szociális jelentősége a nem-hindúknál, mint a hindúknál, világos abból, ha figyelembe vesszük, hogy mi következik abból, ha valaki kitör a kasztjából. Lehetnek kasztok a szikhek vagy a mohamedánok között, de a szikhek és a mohamedánok nem fognak kiközösíteni egy szikhet vagy mohamedánt, ha kitör a kasztjából. Sőt a kiközösítésnek

⁷⁰ A muszlim kasztok urdú elnevezései urdú írással.

⁷¹ A szikh kasztok pandzsábi elnevezései pandzsábi írással.

maga a gondolata is idegen a szikhektől és a mohamedánoktól. A hindúknál ez egészen más. Egy hindú biztos lehet a kiközösítésben, ha kitör a kasztjából. Ez mutatja meg, hogy miben különbözik a kaszt jelentősége a hindúk és a nem-hindúk számára. Ez a második különbség.

7. Van egy harmadik, és még fontosabb különbség. A nem-hindúk között a kasztnak nincs megszentelt vallási jellege, míg a hindúknál határozottan van. A nem-hindúknál a kaszt csak egy bevett gyakorlat, nem megszentelt intézmény. Nem tőlük ered. Náluk csak fennmaradt. Nem vallásos dogmaként tekintenek rá. A hindúkat viszont arra kötelezi a vallásuk, hogy a kasztok elkülönítésére vallási erényként tekintsenek. A nem-hindúkat nem kényszeríti a vallásuk a kasztokkal kapcsolatban ugyanilyen hozzáállásra. Ha a hindúk ki akarnak törni a kaszt keretei közül, a vallásuk az útjukban áll. A nem-hindúk esetében viszont nem így lesz.

Ezért veszélyes önáltatás abban megnyugodni, hogy a nem-hindúknál is van kaszt, ha megfeledezünk arról, hogy milyen helyet foglal el a kaszt az ő életükben, és arról, hogy vajon vannak-e más „szerves szálak”, amelyek a felekezeti érzés alá rendelik a kaszt-hovatartozás érzését. Minél hamarabb kigyógyulnak a hindúk ebből az önáltatásból, annál jobb.

8. Sokan vannak azok is, akik tagadják, hogy a kasztnak bármilyen gondot is kellene okoznia a hindúk számára. Ezek a hindúk abban a véleményben akarnak megnyugodni, hogy a hindúk mindig mindent túléltek, és ebben az életrevaló mivoltuk bizonyítékát látják. Ezt a nézőpontot jól kifejezi Szarvépalli

Rádhákrisnan சர்வபள்ளி ராதாகிருஷ்ணன்⁷² professzor a „Hindú nézet az életről” c. művében. A hinduizmus kapcsán ezt mondja:

„Maga a *hindú* civilizáció nem rövid életű. Történelmi feljegyzései legalább négyezer esztendőre mennek vissza, s már akkor is olyan civilizáció volt, amely ugyan többnyire lassú és mozdulatlan, de szakadatlan folytonosságban ér el a mai napig. Kiállta több mint négy vagy öt évezred szellemi életének és tapasztalatainak megpróbáltatásait és erőfeszítéseit. Bár különféle rasszokhoz és kultúrákhoz tartozó emberek özönlöttek Indiába a történelem hajnala óta, a hinduizmus képes volt megőrizni uralkodó szerepét, és még a politikai hatalom által támogatott térítő hitvallások sem voltak képesek eltéríteni a hindúk nagy többségét a nézeteiktől. Néhány más, erőszakosabb áramlat tagadni próbálja azt az életerőt, ami a hindú kultúrában megvan. Nem szükséges élve boncolni a hinduizmust, épp úgy, mint a fát sem kell fölboncolnunk, hogy lássuk, áramlanak-e benne a nedvek.”

Rádhákrisnan professzor neve elég nagy ahhoz, hogy mélységgel ruházzuk föl, amit mond. Bármit is mond, az olvasó tudatára mély benyomást tesz. Én mégsem fogok habozni, hogy kimondjam a véleményemet, mert attól tartok, hogy megállapításai olyan hibás érvelés kiindulópontjai lehetnek, amelyben a túlélés ténye az életerő bizonyítéka lenne.

9. Nekem úgy tűnik, nem az a kérdés, hogy egy közösség él-e vagy hal, a kérdés inkább az, hogy milyen színvonalon él. A túlélésnek különböző módjai vannak, ám nem mindegyik egyformán

⁷² Rádhákrisnan neve tamil írással. Sarvepalli Radhakrishnan (1888–1975), a független India második elnöke. Összehasonlító vallástörténész és filozófus, oxfordi professzor. A kasztrendszer védelmezője volt. /A lektor jegyzete/

tiszteletre méltó. Akár egy egyén, akár egy társadalom számára szakadék választja el egymástól a pusztta túlélést és az értékes életet. Megvívni egy csatát, és dicsőségben élni, az egy mód. Megfutamodni, és rabságban élni, egy másik mód. Haszontalan avval vigasztalódni a hindúknak, hogy túléltek. Ha így tesznek, biztos vagyok benne, hogy nem fognak örökké büszkélkedni a pusztta túléléssel. A hindúk élete örökös vereség, s ami örökké tartó életnek tűnhet a számukra, az nem örökös élet, hanem örökös pusztulás. Olyan életmód ez, amitől szégyen fog el minden becsületes hindút aki nem fél bevallani az igazságot.

XX.

A kasztrendszer lerombolásának kulcsa a szentiratok elutasítása)

1. Szerintem nem fér kétség ahhoz, hogy az Önök társadalmi rendjének megváltoztatása nélkül vajmi keveset lehet haladni. Önök se védelemre, se támadásra nem tudják mozgósítani a közösséget. A kasztok alapjain Önök semmit sem tudnak építeni. Nem tudnak fölépíteni nemzetet, nem tudnak fölépíteni erkölcsi rendet. Bármit építenek a kasztok alapjain, össze fog dőlni, és soha nem lesz ép egész.

2. Az egyetlen kérdés, amin el kell gondolkodnunk, az: *Hogyan vigyük végbe a hindú társadalmi rend reformját? Hogyan töröljük el a kasztot?* Ez a leges-legfontosabb kérdés. Van egy olyan nézet, hogy a kasztrendszer reformjában az első lépés az alkasztok eltörlése. E nézet azon a feltételezésen alapszik, hogy viselkedésben és státuszban nagyobb a hasonlóság a négyszer alkaszt között, mint a négy kaszt között. Azt gondolom, hogy ez hibás feltevés. Az Észak- és középindiai bráhminok társadalmi helyzete alacsonyabb, mint a Dekkánon és Dél-Indiában élő bráhminoké. Az előbbiek csak szakácsok és vízfordók, míg az utóbbiak magas társadalmi helyzetet foglalnak el. Másfelől Észak-Indiában a vaisják és a kájaszthák műveltségben és társadalmi helyzetben összevethetők a dekkáni és déli bráhminokkal.

3. Étrend tekintetében sincs hasonlóság egyfelől a dekkáni és déli bráhminok, akik vegetáriánusok, és másfelől a kásmíri és bengáli bráhminok között, akik nem vegetáriánusok. Másfelől a dekkáni és déli bráhminok étrendje sok közös vonást mutat olyan nem-

bráhminokéval, mint a gudzsarátiaiak, marwarik, baniák és dzsainok.

4. Semmi kétség, az észak-indiai kájaszthák és déli, dekkáni, dravida nem-bráhminok egyesítése kevesebb gyakorlati nehézséget vetne föl, mint az északi és a déli bráhminok egyesítése. Ha viszont feltételezzük, hogy az alkasztok egyesítése lehetséges, mi a biztosíték arra, hogy az alkasztok egyesítése szükségszerűen elvezet a kasztok eltörléséhez? Épp ellenkezőleg! Megtörténhet, hogy a folyamat megáll az alkasztok eltörlésénél. Ebben az esetben az alkasztok eltörlése csak megerősítené a kasztokat, erősebbé és kártékonyabbá tenné őket. Ez az orvosság tehát nem célravezető, és könnyen bizonyulhat téves gyógymódnak.

5. Másik terv a kasztok eltörlésére a kasztok közötti közös étkezések bevezetése. Véleményem szerint ez sem megfelelő orvosság. Sok kaszt ma is megengedi a kasztok közötti közös étkezéseket. Köztudott, hogy a közös étkezések nem ölték ki a kaszt-szellemet és kaszt-tudatot. **Meg vagyok győződve arról, hogy a valódi orvosság a kasztok közötti házasság. Egyedül a vérkeveredés hozhat létre rokoni érzéseket. Amíg a rokoni érzések el nem hatalmasodnak, a kaszt idegensége és szeparatizmusa nem fog eltűnni.** A hindúk körében a csoportokon átnyúló házassági köteléknek nagyobb a jelentősége a társadalmi életben, mint a nem-hindúk életében. Ahol a társadalmat már jól összekötik más kötelékek, ott a házasság csak egy az élet eseményei közül. Ahol viszont a társadalom meghasadt, ott a házasság kötő ereje sürgős szükséglet. *A valódi orvosság, amely megtörheti a kasztrendszer, a vegyes házasság. Semmi más nem használ a kaszt feloldására.*

6. Az Önök Kasztrendszer Megszüntető Egyesülete elfogadta, hogy ez a támadási felület. Ez egy közvetlen frontális támadás. Gratulálok a hibátlan diagnózisért, s még inkább azért, mert Önök bátraknak mutatkoztak, hogy megmutatták a hindúknak, miben tévednek. A politikai zsarnokság semmi a társadalmi elnyomáshoz képest, és egy reformer, aki dacol a társadalommal, sokkal bátrabb, mint egy politikus, aki a Kormánnyal szegül szembe. Önöknek igazuk van, amikor azt állítják, hogy a kaszt ereje csak akkor szűnik meg hatni, ha a kasztok közötti közös étkezés és házasság megszokottá válik. Önök megállapították, mi a betegség forrása.

7. De jó-e az Önök receptje a betegségre? Tegyük föl maguknak a következő kérdést: Miért van az, hogy a hindúk döntő többsége nem étkezik, és nem házasodik kasztok között? Miért nem népszerű az Önök ügye?

8. E kérdésre egyetlen egy válasz lehetséges: a közös étkezés és vegyes házasság elfogadhatatlan a hindúk megszentelt dogmái és hiedelmei számára. **A kaszt nem fizikai tárgy, nem téglafal, nem szögesdrót, amit le kell bontani, mert megakadályozza a hindúkat abban, hogy vegyüljenek. A kaszt fogalom, a kaszt a tudat állapota. A kaszt lebontása tehát nem olyan, mint egy fizikai korlát lebontása. Fogalmi változást jelent.**

9. A kasztrendszer lehet rossz. A kasztrendszer durva, embertelen viselkedéshez vezethet. Mégis el kell ismernünk, hogy a hindúk nem embertelenségből és nem csökönyösségből tartják magukat hozzá. Azért tartják a kasztokat, mert mélyen vallásosak. Nem az emberek rosszak, amikor betartják a kasztrendszert. Nézetem szerint a vallásuk téves, az véste az elméjükbe a kaszt fogalmát. Ha

ez igaz, akkor nem az emberekkel kell viaskodni, akik betartják a kasztrendszer, mert nem ők az ellenség, hanem a szentiratok, a sásztrák शास्त्र, amelyek a kaszt vallását tanítják nekik. A vágyott cél elérése érdekében hasztalan dolog kritizálni vagy kinevetni az embereket, mert nem étkeznek közösen és nem kötnek vegyes házasságokat, sőt elkerülik az ilyen eseményeket. Az igazi orvosság a sásztrák szent mivoltában való hit lerombolása.

10. Hogyan várják, hogy sikerrel járjanak, ha engedik, hogy a sásztrák továbbra is formálják az emberek hiedelmeit és véleményét? Ha nem kérdőjelezzük meg a sásztrák tekintélyét, ha megengedjük az embereknek, hogy higgyenek a szentiratok szent hatalmában, de hibáztatjuk és bíráljuk ugyanezeket az iratokat, mert szembenállnak az észszerűséggel és az emberséggel – mindez nem illik össze a társadalmi reform kivitelezésével. Azok a reformerek, akik, mint Mahátmá Gándhí, az érinthetlenség eltüntetéséért dolgoznak, láthatóan nem fogják föl, hogy az emberek cselekvése pusztán a sásztrák tudatukba vésett hiedelmeinek eredménye, s hogy az emberek nem fogják megváltoztatni a viselkedésüket, amíg föl nem adják a sásztrák szent mivoltában való hitüket, mert magatartásuk ezen alapszik.

11. Nem csoda, hogy az ilyen próbálkozások semmilyen eredménnyel nem jártak. Önök is ugyanebben a tévedésben látszanak lenni, mint ezek a reformerek, akik az érinthetlenség eltüntetésének ügyén dolgoznak. Közös étkezésekre és vegyes házasságokra lelkesíteni, és ilyeneket szervezni olyan, mint a mesterséges kényszertáplálás. Szabadítsanak föl minden férfit és nőt a sásztrák szolgasága alól, tisztítsák meg tudatukat a sásztrák ártalmas fogalmaitól, és ők az Önök felszólítása nélkül is együtt fognak étkezni, és vegyesen fognak házasodni.

12. Köntörfalazni fölösleges. Fölösleges azt mondani az embereknek, hogy a sásztrák nem is azt mondják, amit hinni szokás róluk, ahogy nyelvtanilag olvassuk, és logikailag értelmezzük őket. Úgyis az számít, hogy az emberek hogyan értik a Sásztrákat. Önöknek Buddha बुद्ध álláspontjára kell helyezkedniük. Önöknek Gurú Nának गुरु नानक⁷³ álláspontjára kell helyezkedniük. Nemcsak el kell vetniük a Sásztrákat, de meg is kell tagadni a tekintélyüket, ahogyan Buddha és Nának tette. Legyen bátorságuk megmondani a hindúknak, hogy a vallásukkal van a baj, a vallás hozta létre bennük a kaszt szentségének a fogalmát. Meg merik ezt tenni?

Reptéri gyorsforgalmi út Nágpurban: irány az Ámbédkar repülőtér!

⁷³ Gurú Nának neve pandzsábi írással.

India Alkotmánya

भारत का संविधान

Az Indiai Alkotmány „építésze” Dr. Ámbédkar. 1947. augusztus 15-től a független India kormányának első igazságügyi minisztereként, majd a hónap végétől a Nemzetgyűlés Alkotmány-szövegező Bizottsága elnökeként is dolgozott. Az Alkotmányt 1949. november 26-án fogadta el az Alkotmányozó nemzetgyűlés. Szobrain Dr. Ámbédkar a bal kezében tartja az Alkotmányt, és jobb kezével fölfelé mutat.

Preambulum⁷⁴

Mi, India népe, ünnepélyesen elhatároztuk, hogy Indiát SZUVERÉN DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁGként alkotjuk, és minden polgárának biztosítjuk a társadalmi, gazdasági és politikai IGAZSÁGOSSÁGOT, a gondolat, a szó, a hit, a felekezet és a vallásgyakorlat SZABADSÁGÁT, a jogállás és az esélyek EGYENLŐSÉGÉT, az egyén méltóságát és a nemzet egységét biztosító TESTVÉRISÉGET.

Alkotmányozó Nemzetgyűlésünk elfogadta, törvényerőre emelte, és átadta nekünk 1949. november 26-án.

Részletek az Alkotmány szövegéből:

15.§ A megkülönböztetés tilalma vallás, rassz, kaszt, nem, születési hely alapján.

⁷⁴ Forrás: https://legislative.gov.in/sites/default/files/COI_1.pdf /Letöltve 2021. dec. 15./

(1) Az állam nem tehet megkülönböztetést egyetlen állampolgárral szemben sem vallás, rassz, kaszt, nem, születési hely alapján

(2) Egyetlen állampolgárt sem szabad alkalmatlannak tekinteni, kötelezni, korlátozni vagy feltétel elé állítani vallás, rassz, kaszt, nem, születési hely alapján

(a) boltba, étterembe, szállodába, szórakozóhelyre való belépésnél

(b) kutak, víztárolók, fürdőhelyek, utak, menedékhelyek használatakor, ha azokat részben vagy egészben állami forrásból tartják fenn, vagy a köz nyilvános használatát szolgálják.

(3) E cikkelyből semmi sem akadályozhatja az Államot abban, hogy bármilyen sajátos rendelkezést írjon elő nők és gyermekek érdekében.

(4) E cikkelyből és a 29.§(2) bekezdéséből semmi sem akadályozhatja az Államot abban, hogy bármilyen sajátos rendelkezést írjon elő valamely társadalmilag és oktatásilag

elmaradott társadalmi osztály vagy a lajstromba vett⁷⁵ kasztok és törzsek előrehaladása érdekében.

(5) E cikkelyből vagy a 19.§(1)(g) rendelkezéséből semmi nem akadályozhatja az Államot abban, hogy speciális törvényi rendelkezéseket irányozzon elő bármely társadalmilag vagy oktatási tekintetben elmaradott társadalmi osztályok vagy Lajstromba vett Kasztok, Törzsek számára, amennyiben az ilyen rendelkezések oktatási intézményekbe való felvételre vonatkoznak (beleértve a magán oktatási intézményeket, akár kapnak állami támogatást, akár nem, kivéve a 30.§ (1)-ben hivatkozott kisebbségi oktatási intézményeket.)

(6) E cikkelyből vagy a 19.§(1)(g)-ből vagy a 29.§(2)-ből semmi nem akadályozhatja az Államot abban, hogy

(a) bármely speciális rendelkezést hozzon a (4) és (5) bekezdésben említetteken kívül gazdasági tekintetben gyenge állampolgári csoportok előrehaladása érdekében

⁷⁵ A Bejegyzett Kasztok és Bejegyzett Törzsek (**Scheduled Castes and Scheduled Tribes: SC; ST**), vagy másik magyar megnevezéssel: „lajstromba vett kasztok és törzsek” egy hivatalos jogi kategória Indiában, mely jelenleg is érvényben van. A brit igazgatásban az 1850-es évektől kezdve szerették volna a legalacsonyabb társadalmi osztályba tartozó csoportok helyzetét javítani. Eleinte Elnyomott Osztályok (**Depressed Classes**) néven hivatkoztak rájuk, majd az 1935-ös Indiai Kormányzat (Government of India) törvényben nevezték először Bejegyzett Kasztok és Bejegyzett Törzsek néven ezeket a csoportokat, és 1936-ban írták össze először konkrétan jegyzékbe (listába, lajstromba) azokat a kasztokat és törzseket, amelyek a legelnyomottabbak voltak, a legrosszabb gazdasági és társadalmi helyzetben éltek. A lista azóta is érvényes. 1980-ban a Mandal Bizottság munkája alapján létrejött egy szélesebb kategória is, az Egyéb Elmaradott Osztályok (**Other Backward Classes: OBC**), amely felekezeti megkülönböztetés nélkül az indiai lakosság mintegy felét jelenti.

(b) bármely speciális rendelkezést hozzon a (4) és (5) bekezdésben említettekén kívül gazdasági tekintetben gyenge állampolgári csoportok előrehaladása érdekében amennyiben a speciális rendelkezés az oktatási intézményekbe való felvételükre vonatkozik, az államilag támogatott és nem támogatott magán oktatási intézményeket is beleértve, a 30.§(1)-ben említett kisebbségi oktatási intézmények kivételével. Ha e rendelkezések a jelenleg létező foglalt helyeken felüli kvótákat jelentenek, akkor az összes férőhelyek 10%-ára vonatkozhatnak.

Magyarázat: A 15.§ és 16.§ értelmezésében a „gazdasági tekintetben gyenge” kifejezés tartalmát az Állam időről időre állapítja meg a családi jövedelmek és a gazdasági rászorultság más mutatói alapján.

16.§ Esélyegyenlőség a közalkalmazotti, köztisztviselői állások betöltésénél.

(1) Minden állampolgár számára esélyegyenlőség szükséges a közalkalmazotti, köztisztviselői állások betöltésénél.

(2) Egyetlen állampolgárt sem lehet kizárni vagy hátrányosan megkülönböztetni bármely közalkalmazotti, köztisztviselői állás betöltésekor vallás, rassz, kaszt, származás, születési hely, lakóhely alapján.

(4) E cikkelyből semmi nem akadályozhatja meg az Államot, hogy bármilyen rendelkezést hozzon bármely hátrányos helyzetű társadalmi osztály érdekében kinevezések vagy posztok foglalására, ha az Állam úgy véli, hogy az adott társadalmi csoport nincs megfelelően reprezentálva a közalkalmazottak-köztisztviselők körében.

(4A) E cikkelyből semmi nem akadályozhatja meg az Államot, hogy bármilyen kvóta rendelkezést hozzon a hivatali előmenetel tekintetében a Lajstromba vett kasztok és törzsek érdekében, ha az Állam úgy véli, hogy az adott társadalmi csoport nincs megfelelően reprezentálva a közalkalmazottak-köztisztviselők körében.

(6) E cikkelyből semmi nem akadályozhatja meg az Államot, hogy bármilyen kvóta rendelkezést hozzon a gazdasági tekintetben gyenge társadalmi csoportok érdekében a (4) bekezdésben említettekén kívül, a létező kvótákon felül legföljebb 10% erejéig.

17.§ Az érinthetetlenség eltöröltetik. Az érinthetetlenség eltöröltetett, és annak gyakorlása bármilyen formában tilos. Bármely, az érinthetetlenségből fakadó hátrányos megkülönböztetés érvényesítése törvény szerint büntetendő.

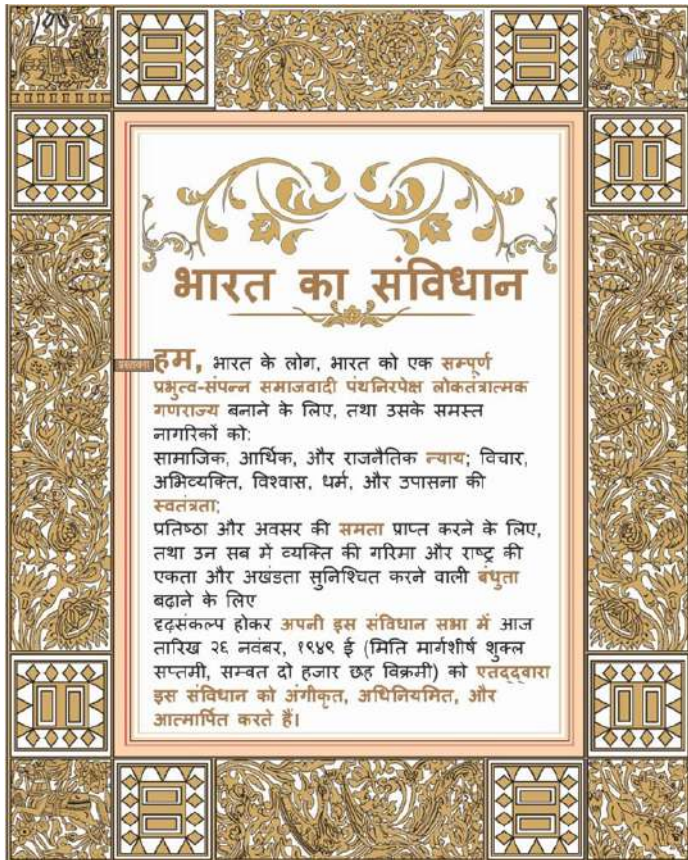
30.§ A kisebbségek joga oktatási intézményeket alapítani és igazgatni.

(1) Minden kisebbségnek, (legyen az nyelvi vagy vallási kisebbség) joga van saját döntése szerint oktatási intézményeket alapítani és igazgatni.

(1A) Az (1) bekezdésben hivatkozott kisebbségi oktatási intézmény kötelező eszközeiről és felszereléseiről szóló törvény alkotásakor az Államnak biztosítania kell, hogy a vagyon szerzésének meghatározása ne korlátozza vagy lehetetlennítse el az e cikkelyben biztosított jogot.

(2) Az Állam az oktatási intézmények támogatásakor nem tehet hátrányos megkülönböztetést azon az alapon, hogy az intézmény egy kisebbség irányítása alatt áll, legyen az nyelvi vagy vallási kisebbség.

46.§ A Lajstromba vett kasztok és Törzsek, valamint más gyenge társadalmi csoportok oktatási és gazdasági érdekeinek előmozdítása. – Az Állam különleges gondoskodással mozdítja elő a nép gyengébb csoportjai, és különösen a Lajstromba vett Kasztok és Törzsek oktatási és gazdasági érdekeit, és megvédi őket a társadalmi igazságtalanságtól és a kizsákmányolás minden formájától.

Filozófiájának summázata

„*A **vallás** van az emberért, nem az **ember** van a vallásért.*”

धर्म मनुष्य के लिए है, मनुष्य धर्म के लिए नहीं

Dharma manus ké lié hai, manus dharma ké lié nahín.

– Bombay tartományi mahár konferencia, 1936. május 31.
(Bombay Presidency Mahar Conference.)

„Végezetül azt tanácsolom nektek: **taníttass, lelkesíts, szervezkedj**; higgy magadban. Az igazsággal az oldalunkon nem veszíthetünk. Én élvezem a harcot. Ez valójában egyáltalán nem anyagi és nem szociális, hanem tisztán szellemi küzdelem. Mi ugyanis nem gazdagságért és nem hatalomért, hanem a szabadságért csatázunk. Az emberi személyiséget akarjuk helyreállítani.”

शिक्षित बनो संगठित रहो संघर्ष करो

Siksit bano, szangatit raho, szanghars karo!

– Az Elnyomott osztályok össz-indiai konferenciáján (All India Conference of the Depressed Classes AIDCC) Nágpur városában, 1954-ben.

Dr. Ámbédkar 1927-ben így nyilatkozott 3000 nő előtt:

*„Egy közösség haladását azon mérem le,
hogy mennyit haladtak **a nők.**”*

में एक समुदाय की प्रगति को उस प्रगति की डिग्री से मापता हूँ जो महिलाओं ने हासिल की है।

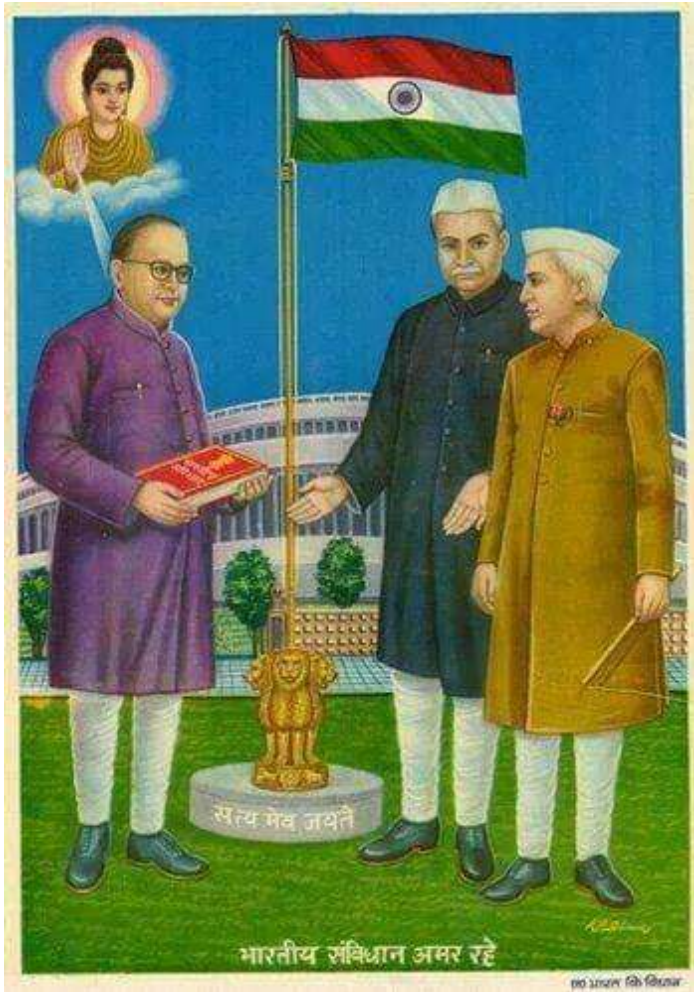
*Main ék szamudáj kí pragati ko usz pragati kí degree szé máptá
hum dzso mahiláon né hászil kí hai.*

Dr. Ámbédkar így beszélt a modern fogalmaknak a buddhista szövegekörnyezettel való összekötéséről 1954. október 3-án az All India Radio adásában:

*„Társadalmi filozófiám három szóban szentesíthető: **szabadság, egyenlőség, testvériség.** Ámde senki ne gondolja, hogy a filozófiámat a francia forradalomból vettem kölcsön. A filozófiám a vallásban gyökeredzik, nem a politika tudományában. Mesteremtől, a Buddhától vezetem le.”*

स्वतंत्रता समता बंधुता

szvatantratá, szamatá, bandhutá.

Ámbédkar életének legfőbb gesztusa szentképen. Alul „Az Indiai Alkotmány halhatatlan - भारतीय संविधान अमर रहे” olvasható. Ámbédkar a Buddha áldásával a Parlament épülete előtt 1949 november 26-án átadja az Alkotmányt Szardár Patél belügyminiszternek és Pandit Nehru miniszterelnöknek. A zászlórúd talapzata az ókori Asok császár szárnáthi oroszlános oszlopfője. Alatta az Indiai Köztársaság jelmondata szanszkrit nyelven: सत्यमेव जयते (szatjamév dzsajaté) - „Egyedül az Igazság győzedelmeskedik” - mantra a Mundaka Upanisad 3.1.6.verséből. Az oroszlánok és a jelmondat együttese lett India állami címere.

BIBLIOGRÁFIA

- ◆ Dr. Babasaheb Ambedkar: Writings and speeches VOL. 1 Compiled by Vasant Moon Education Department Government of Maharashtra First Edition April 14, 1979 Reprint: October 10. 1989 pp47-69. Annihilation of Caste Printed from the third edition of 1944
- ◆ Purusa-szúkta Rig-Véda X. 90. Az ember feláldozása - ford. Fórizs László in India bölcsessége – Gandhi Alapítvány – A Tan Kapuja Buddhista Főiskola © Budapest 1994
- ◆ भगवान बुद्ध और उनका धर्म : अनुवादक डॉ. भदन्त आनन्द कौसल्यायन 1997 बुद्धभूमी प्रकाशन नागपुर The Corporate Body of The Buddha Educational Foundation Taipei Taiwan.
- ◆ Panycsa Szíla – Öt Erény Alapítvány és a Pécsi Buddhista Egyesület CIKKek – A Tan Kapuja Buddhista Egyház Tájékoztató 2000 tél, 2000 tavasz és minden további negyedévben. Ámbédkar neve a 2001. nyári számban fordul elő először, majd 2006-tól részletes beszámolók az Ámbédkar cigány buddhista mozgalom hazai történéseiről.
- ◆ Rádai Eszter: Páriák, cigányok, egyházak INTERJÚ – Élet és Irodalom L. évfolyam 36. szám, 2006. szeptember 8.
- ◆ Telihold buddhista imakönyv szerkesztette Derdák Tibor – Dzsaj Bhím Közösség, Sajókaza, 2010.

- ◆ Rádai Eszter: "Ha most Buddha a pesti utcán sétálna, biztosan cigánynak néznék" Interjú Dhammacsári Szubhúti buddhista tanítóval és Derdák Tiborral, a Doktor Ámbédkar Gimnázium igazgatójával INTERJÚ – Élet és Irodalom LV. évfolyam 21. szám, 2011. május 27.
- ◆ THE BUDDHA AND HIS DHAMMA, Kashinath Mesram, Buddha Bhumi Prakashan, Kamptee road, Nagpur 6th October 2011.
- ◆ A Felébredett és az ő vallásának a jövője – The Buddha and the future of his religion – Megjelent 1950. április-májusában a Journal of the Maha Bodhi Society-ben – Magyar nyelven: Sangharakshita: Az egyenlőség evangéliuma - függelék p.242., ford. Derdák Tibor © Dzsaj Bhím Közösség, 2017.
- ◆ Manu törvénykönyve: ford. Borbély Judit Bernadett, L'Harmattan Kiadó 2019.
- ◆ Setét Jenő – Orsós János: Komoly ajánlatot! VISSZHANG – Élet és Irodalom LXV. évfolyam, 3. szám, 2021. január 22.
- ◆ Derdák Tibor: A 100 legfehérebb iskola PUBLICISZTIKA – Jelen III. évfolyam 3. szám /2022. I. 20.
- ◆ Ruzsa Ferenc. „Buddha gyermekei.” In Máté-Tóth András – Mezei Balázs (szerk.): Vallástudományi kézikönyv. Magyar Vallástudományi Társaság (előkészületben)

ÁMBÉDKAR SZÖVEGGYŰJTEMÉNY

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium fejlesztése roma fiatalok közép és felsőfokú továbbtanulása érdekében

ISBN 978-615-01-4276-0

A Dr. Ámbédkar Technikum tankönyve

Adószám: 19332424-1-05

OM: 201035

3532 Miskolc, Táttra utca 2.

Kiadta a Dzsj Bhím Triratna Buddhista Közösség

Adószám: 18946622-1-02

Technikai számunk:

2453

Felelős kiadó:

Orsós János

Szerkesztette és az Ámbédkar szövegeket fordította:

Derdák Tibor

Szakmailag lektorálta:

Aklan Anna

A szöveggyűjtemény készült

Palkovics László miniszter intézkedése nyomán

Miskolc, 2021.

Ajánld fel személyi jövedelemadód 1%-át a
Dzsaj Bhím Triratna Buddhista
Közösségnek!

TECHNIKAI SZÁMUNK:
2453

